

YÖN

HAFTALIK GAZETE

**SOSYALİST
MİLLİYETÇİLİK
TEORİSİ**

TÜSTAV

Son Havadis

Amerikayla
Bağlarımız
Prof. Aydın Yalçın

...Amerika seyahatımızda, bu ülkenin Türkiye'yi yalnızca dünyanın hassas bir bölgesinde oturan NATO ve Amerika'ya bazı askeri ilişkilerle bağlı bulunan bir ülke olmaktan çok daha ötede bir gözle bakmakta olduğunu daha iyi gördük. Amerika dünyada bir misyon hissine sahip olduğu inancıyla hareket eden iki ülkeden biridir. Dünyanın dört bir köşesinde cereyan eden olaylar Amerika'ya herkesten fazla ilgilendirmektedir. Bundan 17 sene evvel Kore'de istilâya uğrayan Güney Korelilerin yardımına koşan, bugün Vietnam bataklıklarında savaşan Amerika, bundan 20 yıl önce ilan edilmiş Truman Doktrini sayesinde, Türkiye ve Yunanistan gibi iki ülkede hürriyetini savunan insanların acı günlerini geride bırakmış olmalarından iftihar duymaktadır.

Beş Saray'da bize vermiş olduğu büyük yemekte Başkan Johnson, bundan yirmi sene sonra, Vietnam'da, bundan yirmi yıl önce Truman Doktrini sayesinde bağımsızlıklarını ve hürriyetlerini müstevliye karşı korurken destek görmüş ülkeler gibi, hürriyet, bağımsızlık ve iktisadi gelişme merhalesine ulaşacağından emin olduğunu ifade etti.

Amerikalılar, Türkiye'nin hürriyet düzeni ve demokratik gelişme bahsinde kazandığı başarıları çok büyük önem vermektedirler. Bunun yalnız Türkiye'nin hürriyet içinde kalkınma hamlesi bakımından değil, fakat, bugün Asya ve Afrika'da gelişmekte olan birçok ülkelere müstebit bir örnek teşkil etmesi bakımından da önemli olduğunu söylemektedirler. Ordu'da en yüksek mertebeye kadar çıkmış bulunan ve bugün memleketinin halk hakimiyeti ve sivil idareye müstebit bir rejime, demokratik düzene geçmesinde büyük çaba sarfetmiş bir asker olması dolayısıyla, sayın Sunay'a gösterilen ilgi ve hürmet gerçekten dikkate değer bir mertebeydi. Bizzat Cumhurbaşkanımızın ağzından, Türkiye'deki siyasî istikrar ve demokratik rejimin gücü hakkında Amerikalılara verilmiş bulunan izahlar onlar üzerinde derin izler bırakmış olmalıdır.

Gerçekten Avrupa dışında yalnız Japonya, Hindistan ve Türkiye'de uygulanabilmekte olan demokratik düzen ve temsili hükümet sistemi, geleceğin dünya düzeni için, Amerika'nın Dünya çapında yaptığı mücadelede önemli bir noktadır. Türkiye'deki başarılı tecrübelerin istikrarı ve başka ülkeler için de misal teşkil etmesi, Amerikalıların dünya çapındaki gayretleri bakımından çok önemli bir meseledir. İşte Türkiye'yi dünyada şu kadar nüfus, şu kadar tümen askerli bir devlet olma ötesinde mánalandıran asıl nokta buradadır.

Amerikan devlet adamlarından yalnız sorumluluk mevkiinde olanlardan değil, hemen konuştuğumuz herkesten aldığımız intiba Türk dostluğuna büyük önem verildiği ve Türkiye'nin karşılaştığı meselelerde, Amerika'nın yardım ve anlayışına daima güvenebileceğimizeyizdir.

AMERİKALILAR
SAYESİNDE
BATILLAŞTIK

...Türkiye'yi muasır medeniyete

ULUS

Tunçkanat'ın açıkladığı liste:

Kâmuran Evliyaoğlu

(CHP Samsun Milletvekili)

Acıdır ama partiden ayrılan arkadaşlarımızın aklımıza getirdiği bir hâdise vardır. İster istemez insan idraki o hâdise ile bir ilişki kurmakta gecikmiyor.

Bundan bir müddet evvel Tabii Senatörlerden Haydar Tunçkanat'ın Cumhuriyet Senatosu kürsüsünden açıkladığı bir rapor sureti ve onunla ilgili bir isim listesi vardı. Hatırlıyacaksınız. O listede muhtelif meslek dallarına mensup şahıslardan bahsedilmek suretiyle bir bilgi verilmekte ve o şahısların her halükârda kazanılması ve nötralize edilmesi temennisinde bulunulmaktaydı.

Rapor, Türkiye'de iki yıl atasemiliterlik yapmış Amerikan Albay Dickson'a, Türkiye'den kimliği meçhul bir şahıs tarafından verilmiş idi. Sayın Tunçkanat bunu C. Senatosuna getirmiş, hükümetin meşgul olmasını istemiş, sözde bir tahkikat açılmıştı. Hâlen bu tahkikatın dosyası kapanmamıştır. Meselenin bu tarafı doğrudan doğruya hükümetimizi ilgilendirir. Bizim şimdi daha çok ilgi duyduğumuz bir başka husus aydınlığa kavuşur hâle gelmektedir.

Raporda açıklanan isimler ilgi çekici isimlerdi. Meselâ bir Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Korgeneral Refet Ülgenalp vardı. Demirel iktidarı ne yaptı yaptı bu değeri paşayı o önemli görevinden birden alıverdi...

Raporda açıklanan isimler arasında bazı politikacıların da yer aldığını görmüş ve o zamanlar bir hayli yadırgamıştık.

Şimdi, üzüntü ile karışık bir hissin içindeyiz. O politikacıların içinde bugün CHP'den ayrılmış, meselâ bir Turhan Feyzioğlu, meselâ bir Orhan Öztrak ve meselâ bir Coşkun Kırcada. boy gösteriyordu...

Hal böyle olunca bu arkadaşların kime hizmet ettikleri üzerinde ister istemez düşünmek gerekmektedir.

CHP, Amerika'nın Türkiye'deki politikasını bazı noktalarda tenkid etmektedir. Meselâ Kıbrıs meselesinde böyle, yabancı üsler meselesinde böyle, petro'lerimiz meselesinde böyle, NATO ittifakının Türkiye için işlememesi böyledir. Bunun dışında daha çok teferruat sayılan bazı gayri resmî davranışlarında böyledir. Bu bakımdan Amerika, 3. İnönü Hükümeti zamanında başlayan kendine uygun bir başkan arama politikasını gerçekleştirerek yolundaki gayretleri sonucu Demirel'i yaratmış ve kademe kademe bugüne gelebilmiştir.

Şimdi yeni bir hazinenin içindedirler. CHP'ye güçleri yetmeyince onu içinden vurmaya yoluna girmiş ve kendilerini tenzih etmek duygusu içinde olduğumuz arkadaşlarımız istemeyerek bu ithamların altına yatmaktadır.

Birçok memleketlerde olduğu gibi bu oyunlar elbette ki Türkiye'de de oynanacaktır. Çünkü bugünkü Türkiye artık çünkü Türkiye, bugünkü Türk vatandaşı artık çünkü vatandaş değildir. O memleketinin meselelerini kavramaya başlamıştır. O memleketinde oynamak istenen oyunlara artık seyirci kalmak taraftarı değildir. O kimlerin kime hizmet etmek duygusunda ve davranışında olduğunu tesbit yolundadır. Kısacası artık Türk Milleti kendisine lokma yutturulan bir millet olmaktan çıkmıştır.

Mesele bu noktaya gelince Türk politikasını kendi yönlerine imâl etmek istemeyenler, oyunlarının açığa çıktığını farkedenler elbette ki yeni tertiplere girmek ve kendilerinin karşısında yer alan güçlü teşekkülleri yıpratmak yoluna gideceklerdir.

Şimdilik bunda kısmen de olsa başarıya ulaşmak zannındadırlar. Ama nafiledir CHP için de geri kalanlar. Türk halkını bu zümrelere ezdirmeyecek olan güçtedir. Hatta geri kalanların güçleri bu takvimin çekilip gitmesinden sonra, daha çok sağlamlaşmış, inançları daha çok berraklaşmış, mücadele azimleri daha çok kuvvetlenmiştir. Hiç şüphe yok, Büyük Türk Milleti de kendi menfaatleri için mücadele veren, halkın refah ve saadetini, memleketin millî bir inanç içinde idaresine gönül bağlamış, bu gönülden duygulara kenâillerini adanmış insanlarla beraber olacak, Cumhuriyet Halk Partisi'nin

tin seviyesine erişirebilmek için Atatürk Türkiye'sinin giriştiği en kesif modernleşme hamlesi, hiç şüphe yok İkinci Dünya Harbinden sonra, Batı ve bilhassa Amerika'yla kurmuş olduğumuz sıkı bağlar sayesinde gerçekleşmiştir. Başka bir yazımda da bahsettiğim dört buçuk milyar dolara yaklaşan askeri ve iktisadi yardımın da ötesinde, binlerce insan Batı Medeniyetinin en ileri mümessilinin ilim, teknik, idare ve iktisat gibi çeşitli alanlarda elde etmiş olduğu sonuçlardan faydalanmak imkânı bulmuştur.

Türk ordusu mensupları her alanda bilgi görgü ve tecrübelerini arttırmak için binleri aşan

bir hacimde Amerika'ya gitmiş ve memleketi yepyeni usuller, fikirler, ve tecrübelerle dönmüştür. Son zamanlarda Amerikan İktisadi Yardım Heyetinin yayınladığı bir istatistik kitabından da öğrendiğimize göre, yalnız AID kanalından 3 bini aşan bir stajyer ve burslu kütlesi Amerika'ya yollanmıştır. Kurulduğu günden beri ancak 6 bin kadar mezun vermiş bulunan eski Mülkiye ve bugünkü Siyasal Bilgiler Fakültesinin insan gücü takatıyla bu rakam mukayese edilirse, durum daha iyi ölçülebilir.

Binaenaleyh Türkiye'de son yıllarda Askerlik, idare, iktisat, çalışma hayatı, maliye ve eğitim gibi çeşitli alanlarda kaydedilen yenilikleri düşünürken, 1947 yılında

şahsında Ortanın Solu politikasını şimdi daha iyi anlamak imkânlarına kavuşacaktır.

Yürekerimizdeki arınmış duygular Türk Milleti ile beraberdir. Ve biz bu savaşı, Türkiye'yi ve Türk Halkını sömürmeğe çalışan her türlü iç ve dış çevrelere karşı başarı ile yürüteceğiz. Sonunda elbette ki zafer, yoksul Türk halkının yanında bulunanların olacaktır...
Saygılarımla...

Vatanseverlere sesleniş:

Selahattin Hakkı Esatoğlu

(CHP Merkez Yönetim Kurulu Üyesi)

Bugün Türkiye'de bir oyun sahneye konulmak isteniyor ve bu büyük bir plân çerçevesi içinde oluyor. Belleğinizi (yani hafızanızı) lütfen, biraz gerilere Sayın Haydar Tunç Kanat'ın Cumhuriyet Senatosunda açıkladığı gizli rapora kadar götürülebilir misiniz? Hâlâ kovuşturulması bitmemiş, sanığı bulunmamış olan o rapordaki şu cümleyi tekrar bir daha dikkatle rapordaki şu cümleyi tekrar bir daha dikkatle okur musunuz? «(Çetin Çeviz) —Yani İnönü— beklenildiği üzere, es kiden yaptığı gibi, «Atatürk'ün millî politikası» ikili anlaşmalar üsler, vesaire gibi can sıkıcı soruları tekrar ortaya atmamaya çalışarak Hükümete karşı entrika ve tecavüzleri artır maktadır.»

Neymiş efendim? Atatürk'ün millî politikası, ikili anlaşmalar üstler.. bazı çevreler için can sıkıcı meselelermiş? Ve biz bu can sıkıcı (!) soruları ortaya atmışız.. Evet! İşte bugün C.H.P.. de yaratılmak istenilen bölünme ve parçalanmanın nedeni, CHP içindeki namuslu vatansever ve onurlu bir dış politikadan yana olanların asil davranışlarıdır. CHP deki bu insanlar bağımsızlığımıza gölge düşürülmesine karşı çıkmışlardır, Atatürk'ün dış politikasını savunmuşlardır. Bu Türkiye üzerindeki haksız ipoteklerini sürdürmek hevesinde olanların işi ne gelmemiş, Türkiye'de kendilerine karşı çıkan güçleri bölmek yolu ile etkisiz hale getirmek istemişlerdir.

Bugün C.H.P. içindeki ayrımların nedenini incelerken bu noktanın üzerinde titizlikle durunuz.

İkinci bir önemli nokta daha vardır: CHP ortanın solu politikasıyla sömürü düzenine karşı çıkmış halk yararlarının savunucusu olmuştur. Ezilenin, emeğinin karşılığını alamayanın işsiz, topraksızın, güçsüzün koruyucusu durumuna gelmiştir. Böylece ezenler sömürenler, çigniyenler, haksız kazanç sağlayanlar CH. Partisine düşman kesilmişlerdir.

CHP, bu yeni politikasıyla halkın millî gelirinden yeteri kadar pay almadığı ücretinin sömürüldüğünü araçların açık tan haksız büyük kâr elde ettiğini Anayasasının öngördüğü insan omuruna yaraşır yaşama düzenininin kurulamadığını a çıkca ortaya koymuştur.

Bu düzen Anayasaya karşı olduğu için değiştirilmesini ve Anayasaya uygun olan sosyal devletin sosyal adaletin kurulmasını istemiştir. Ortanın solu hareketinin amacı budur, ereği bu dur. Fakat bu bazı çıkarıcıların tuzu kuru olanların işine gelmemiştir. Topraksız toprak vermektan, büyük toprak sahipleri ürkmüştür; üreticinin alın terinin kaymetlendirilmesi araçların tefecilerin işine gelmemiştir. Adil vergi kaçakçılarının gö zünü korkutmuştur. Bu nedenlerle büyük toprak sahipleri aracılar tefeciler komisyoncular dış ticaret bezirganları ve onların politik alanındaki temsilcileri CHP'ndeki ortanın solu hareketine karşı çıkmışlardır. Gerçek ereklere bu köklü reform ları önlemek olduğu halde, CHP'ni sola açılmakla suçlamış lar ahlâk dışı isnatlarda bulunmuşlardır. Kurtarıcı Atatürk'e bir zamanlar (bolşevik) dedikleri gibi, halkın yararını savunan ortanın solu politikacılarına da CHP'ni aşırı sola kaydırma ifti rasında bulunmuşlardır.

Şimdi vatanseverlere sesleniyoruz :

Türkiye'yi ve halkımızı baskılardan kurtaracak mıyız? yoksa bu güzel yurdu iç ve dış sömürücülere terk mi edeceğiz? Onurlu bir dış politika mı güdeceğiz, yoksa her zillete boyun mu eğeceğiz? Açlığı yoksulluğu yenecek miyiz? yoksa bir avuç mutlu kişinin keyfine hizmet mi edeceğiz?

Dâvâ bu, savaş bu, kavga bu... Bizden kopanlarla anlaşmazlığımız bu Türk halkı bu gerçeği görecektir. Çünkü o, hiç bir zaman, sömürücülerden ve onların uşaklarından yana olmamıştır.

ında Turman Doktrini ile başlamış bulunan yeni devreyi hatırladık tutmak zorundayız. (...).

Türkiye'yle Amerika'yı birbirine bağlayan asıl bağların köklerini ve derinliklerini görebilmeliyiz. Bugün Amerika'da binlerce öğrencimiz var. Oraya yerleşmiş, orada çalışan belki onbinlerce Türk var. Bana bir profesör arkadaşımın dediğine göre, Amerikan üniversitelerinde, eilili aşan Türk öğretim görevlisi, profesör ve hoca var. Bütün bunlar mânevî alanda, fikir ve düşünce alanında, Batıyla ilişkilerimizi arttırdık dediğimiz 1930 yıllarındaki durumla, kabiliyyas olmyacak şekilde bağlarımızı arttırdığını göstermektedir.

Avrupa Birliğine katılmak isteyen bir ülkenin fertleri olarak pek çok alanda Batı ülkeleriyle ve bilhassa Amerika'yla çeşitli alanlarda kurulmuş olan bu bağların önemini idrakte zorluk çekmememiz lazımdır. Yarım asır evvel, Batı dünyasına karşı bağımsızlığımızı savunurken, o zamanın kuşaklarının kafasına saplanmış olan Batı düşmanlığı ve yabancı düşmanlığı hislerini kö-rüklemeye çalışarak, Türkiye'nin bugün eşitlik, karşılıklı saygı ve millî menfaatler açısından tesis ettiği ilişkileri kopartıp onu birleşen dünyada yalnızlığa mahkûm etmek isteyenlerin asıl hedeflerini realist Türk halkı keşfetmekte geç kalmıyor.

HAFTALIK FİKİR VE
SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOĞLU.
Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU,
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan AVCIOĞLU

ADRES : Her türlü yazışma için
Adres : P. K. 512 -
İstanbul

Ankara Bürosu: Emekli Sandığı İşhanı
Kat: 4-401/Kızılay (Temsilci : İhami Sosyal) Telefon : 17 69 89
İstanbul Bürosu: Mollafenâri Sok. 30/32
Cağaloğlu/İstanbul Telefon: 22 95 70

ABONE : Bir yıllık (52 sayı) 60 TL.
6 aylık (26 sayı) 30 TL.

3 aylık (13 sayı) 15 TL.
Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 liradır.

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 TL'dir Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayım

ilânları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez. Basıldığı yer: Vatan Matbaacılık A.O.

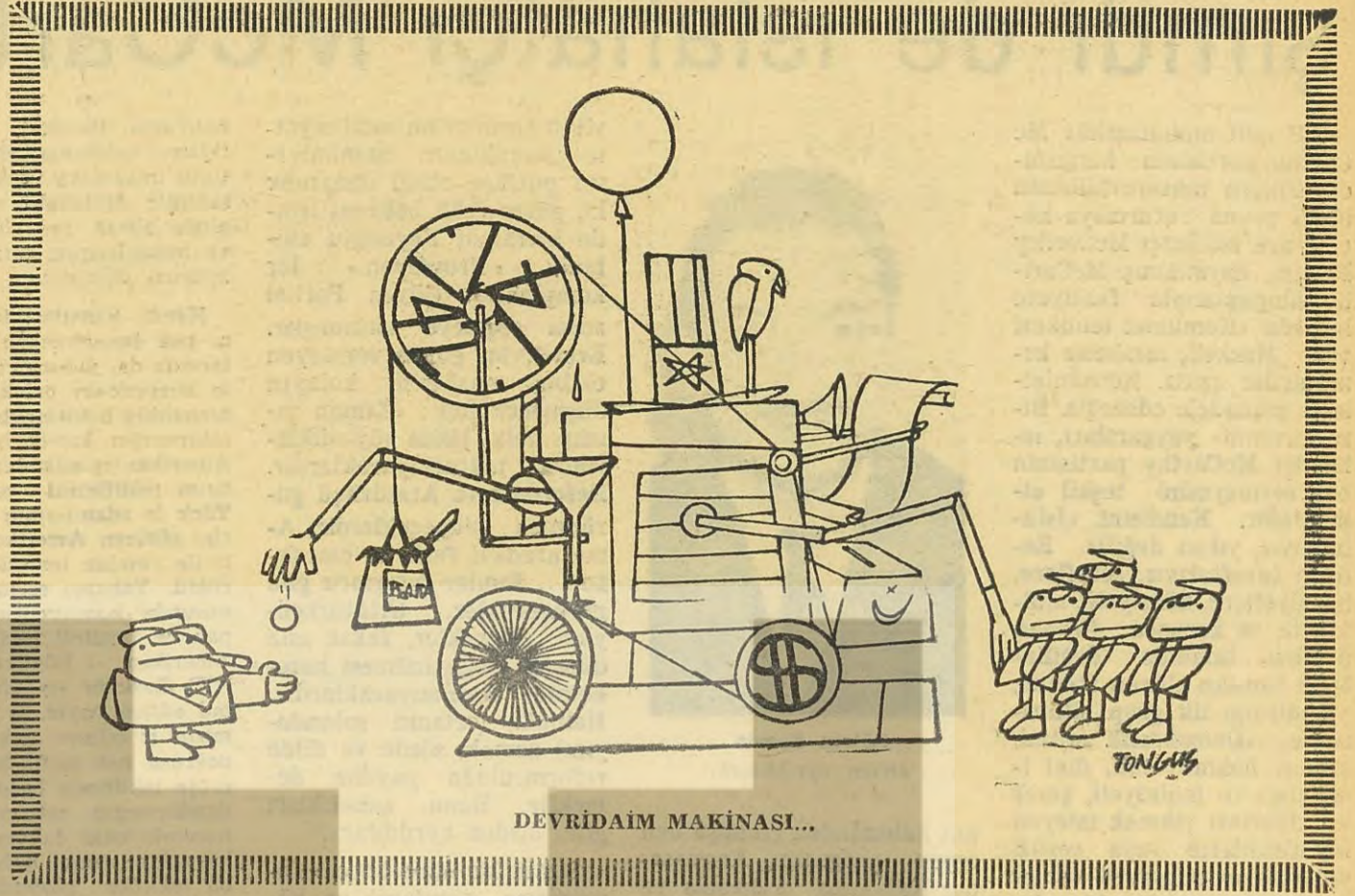

Tehlikeli Tırmanma

Geçen haftanın sonlarına doğru Başkan Johnson, Beyaz Sarayda verilen bir resepsiyonda, bir yıl kadar önce kızı Lucie ile aralarında geçen bir konuşmayı açıkladı. Kuzey Vietnam benzin depolarının bombalanması emrini verdiği günün gecesi, Johnson, kızına şunları söylemiş: «Baban, tarihe Üçüncü Dünya Savaşını başlatan insan olarak geçebilir. Yarın sabah, yatağından bir daha kalkamaman mümkün». O geceyi baba-kız ayakta uyanık geçirmişler ve Kuzey Vietnam benzin depolarını bomba layan Amerikan pilotlarının güvenliği için Tanrıya dua etmişler...

Johnson'un «Üçüncü Dünya Savaşını başlatan adam» rolüne adaylığını koyduğu sırada, dünya barışını korumakla görevli Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant, «Bugün bir dünya savaşının ilk safhasında bulunduğumuzdan endişe etmekteyim» demekteydi. Portekizde bir milyona yakın Hristiyanın önünde Papa Altıncı Paul, «dünya tehlikede» uyarmasını yapıyordu. Sovyet Genel Sekreteri Brejnev, ilk kez olarak, «Kuzey Vietnam'a yardım» formülünü reddederek, Amerikan saldırısına «he men karşılık» verileceğini açıklıyordu. Çin Başbakanı Çu En Lay, «ABD Kuzey Vietnam'a çıkartma yaparsa, Çin'in asker göndereceğini» bir kez daha belirtiyordu. Ve bu arada, Kuzey Vietnam silah götürülen gemilere refakat eden Sovyet muhripleri ile Amerikan muhripleri arasında ilk «sürtüşme» vuku buluyordu...

Sovyet-Amerikan yakınlaşması ve barıştan söz ederken, dünyanın üzerini birdenbire kara bulutlar kaplamıştır. Le Nouvel Observateur dergisi başyazarı Jean Daniel, «Pax Americana» adlı yazısında, Amerikan kaynaklarına dayanarak durumu şöyle değerlendirmektedir: «Bugün dünyanın özgürlüğünü tehlikeye koyanların komünistler değil, fakat Özgür Dünya yöneticileri olduğu bir gerçektir. Tarihin şu anında ABD, dünyanın bir kısmında terör estirmekte, öteki kısmını ise kedere boğmaktadır. Bunu anlamak için, New York, Chicago ve San Francisco'dan gelen haberlere bakmak yeterlidir. Her gün ABD'de yayınlanan haberler, Amerikalılar için bütün dünyada, hattâ Hanoi ve Pekin'de yayınlananlardan çok daha ürkütücüdür. Yalnız New York Times'da çıkan haberleri yan yana getirmekle şunlar öğrenilmektedir: Son Hayfong bombardımanları, 1944'te Almanya'ya yapılan en şiddetli bombardımanlar ölçüsündedir. Hayfong'a dakikada bin tondan fazla bomba atılmıştır. Sivillerin, kadın ve çocukların bombardımandan zarar görmesini önlemeye imkân yoktur. General Westmoreland, silah altındaki kişilerin sayısının artırılmasını ve Vietnam'a 300 bin asker daha gönderilmesini istemektedir. Westmoreland, yıl sonundan önce, Vietnam'da bir milyon askere sahip olma yolunu hazırlamaktadır. Amerikan havacıları kendilerine (takip hakkı) tanınmasını sağlama çabasında. Böylece, hasım kuvvetleri, hangi devlet arazisinde olursa olsun, kovalayabileceklerdir. Önümüzdeki günlerde tırmanma politikası, Delta uçak alanlarının, Hayfong liman

tesislerinin, Kızıl nehir üzerindeki bentlerin tahribiyle devam edecektir. Açlık yaratacak biçimde Vietnam tarımına zarar verilecektir. New York Times, bir yıpratma savaşıyla işe başlandı demekte ve şunları eklemektedir: (Bir yıpratma savaşı hayli uzun sürerse, bir imha savaşı haline gelir. Aradaki fark, yavaş, yavaş ölüm ile çabuk ölüm arasındaki fark kadardır). Savaş yalnız Kuzey Vietnam çerçevesinde kalacak mı? Hayır. New York Times, çok daha ileri gitmektedir. Bütün Çin füze ve Sovyet uçak üsleri tahrip edilirse, Vietnam çaresiz Çin üslerine çekilecektir. Amerikan Hava Kuvvetlerine takip hakkı verilirse, Çin hudut bölgesinin bombardımanı kaçınılmaz olacaktır. Bu takdirde Çin ve Sovyetler Birliği ne yapacaktır?».

İşte en ciddi Amerikan gazetelerinde yer alan bu endişelerle, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant, «Üçüncü Dünya Savaşının ilk safhasında bulunmak» tan söz etmektedir. Bütün bunlar olup biterken, yalnızca Amerikan yetkilileri iyimserdir. Onlara göre, bir dünya savaşı tehlikesi mevcut değildir. Ne var ki Johnson yönetimi savaş merdiveni ni adım adım tırmanmaktadır.

ABD, Vietnam'da bir an önce sonuç alma çabasıdadır. Komünist Kuzey Vietnam'ın varlığına, Washington'un bir itirazı yoktur. Ama Vietnam'ın ikiye bölünüşünü devamlı kalmaya ve Güneyde Amerika'ya bağlı ayrı bir devletin varlığını herkese kabul ettirmeye kararlıdır. Bu duruma rıza göstermesi ve Güneyde savaşı yürüten Millî Kurtuluş Cephesini feda etmesi için, Kuzey Vietnam üzerindeki askerî baskısını gittikçe artırmaktadır. ABD, ezici askerî gücü sayesinde, Kuzey Vietnam'a ve Millî Kurtuluş Cephesine boyun eğdireceğinden emin gözükmektedir. Vietnamlılar ise, kahramanca direnerek, Amerikan plânlarını şimdiye kadar boşa çıkartmayı başarmışlardır. Bu direniştir ki, Amerikan tırmanmasını tehlikeli bir noktaya getirmiştir.

Washington, Çin ile başı dertte

olan Sovyetler Birliğinin pasif kalacağı ve Amerikan nükleer bombalarının tehdidi altında Çin'in pek kıpırdıyamıyacağı inancındadır. Bu sebeple, cür'etini günden güne arttırmaktadır. Ne var ki, son olaylar, Sovyetler Birliğinin sandığı kadar pasif kalmıyacağını göstermektedir. Brejnev, Sovyetler Birliğinin Amerikan tırmanma politikasına uygun biçimde, Kuzey Vietnam'a yardımı çoğaltarak bir karşı tırmanma politikası izleyeceğini kesin bir dille belirtmiştir. Nitekim Kuzey Vietnam'a Sovyet yardımı hızla yükselmekte ve Moskova'nın Amerika'ya karşı tutumu sertleşmektedir. Çağımızın terör denegsi şartlarında, Sovyetlerin bir nükleer tehdide kadar gitmesi imkânsız gözükmektedir. Ama Washington'un da füze, roket ve Mig uçağı biçimindeki artan Sovyet yardımını engellemeye kalkışması da aynı ölçüde güçtür. Öte yandan, Amerika'nın hiç hesaba katmadığı bir Çin - Sovyet yakınlaşmasının ilk belirtileri görülmektedir. Vietnam'a gönderilen büyük çaptaki Sovyet malzemesinin Çin topraklarından geçmesi hususunda Pekin ve Moskova anlaşmaya varmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Amerika'ya yönettiği uyarısında, Çin - Sovyet Savunma Anlaşmasının hâlâ yürürlükte bulunduğunu hatırlatmaya özellikle dikkat etmiştir. Bu durumda, Amerika'nın cür'etkâr tırmanma politikasının hayli rizikolu olduğu açıktır. Nitekim Amerikalı Senatör McGovern geçen hafta bu gelişmelerden Amerika'da da endişe edenlerin bulunduğunu belli etmiştir: «Yeni tırmanma tedbiri, bizi Üçüncü Dünya Savaşına yaklaştırmıştır. Bu savaşta, tükenmez sayıda Çin askerleri, Sovyetler Birliğinin sonsuz ateş gücüyle desteklenecektir. Tarihimizin politika ve ahlak açısından en trajik iflâsı ve bir politik çılgınlık söz konusudur».

Tarihe Üçüncü Dünya Savaşını başlatan adam olarak geçme endişesini kızına açıklayan Johnson'un temsil ettiği emperyalizm, gerçek-

ten bir Üçüncü Dünya Savaşı çıkarmanın çılgınlığı içinde midir? Buna inanmak istemiyoruz. Ama ABD'nin ezici askerî ve ekonomik kudretinden sarhoş olduğu ve bu kudrete dayanarak Üçüncü Dünya ülkelerini, bir Sovyet ve Çin müdahalesi olmaksızın, serbestçe dize getirebileceği inancını taşıdığı muhakkaktır. Sanırız ki, tehlike, bu noktada yatmaktadır. Vietnam'da ABD, evdeki hesaplar çarşıya uymadığı halde, ülkeyi zorbalıkla ikiye parçalamak ve Güneyde Kore tipi bir kukla hükümet kurmak inadından vazgeçmemektedir. Hattâ Rostow gibi Johnson müşavirleri, yeryüzündeki bütün millî kurtuluş savaşı heveslilerine kesin bir ders vermek için, Vietnam'da askerî bir başarının mutlaka kazanılmasının şart olduğunu ileri sürmektedirler. Johnson'u ve bir kısım harp sanayiye tekellerini saran bu zorbalıkla mutlaka sonuca varma eğilimi ve zorbalıkta direncin yol açtığı cür'etkâr tırmanma politikası, bir noktada Sovyet ve Çin tahammül sınırını, taraflardan hiç birine istenmeyen sonuçlarıyla birlikte aşabilir. ABD ateşle oynamaktadır ve atasözünün belirttiği üzere, ateşle oynamak tehlikelidir.

Temenni edelim ki, ABD bir an önce, Vietnam halkının direnme gücünü zorbalıkla kıramıyacağını kesinlikle anlasın. Tırmanma politikasının gittikçe yaklaşan bir noktada, Çin - Sovyet dayanışmasına ve müdahalesine yol açabileceğini hesaba katsın. Dünyada, Avrupa ve özellikle Amerika'da kamu oyu, emperyalizmin çılgın çevreleri üzerinde baskısını arttırsın ve onları frenlesin. Ve nihayet Amerika'nın müttefiki olan ülkeler hükümetleri, U-Thant örneğini izleyerek, Büyük Patron'u kızdırmak pahasına da olsa, seslerini yükseltebilsin. Bir müzakere zemini doğması için, Kuzeyin bombardımanı kayıtsız şartsız durdurulabilsin.

Bu frenler işlemediği takdirde, Amerikan emperyalizmi, dünyanın başına, Hitler'den çok daha büyük bir belâ olacaktır.

Doğan Avcioğlu

Muhafazakâr McCarthycilikten sonra şimdi de İslahatçı McCarthy'cilik!..

AP adlı muhafazakâr Mc Carthy partisinin karşısında, Filipin tahterevallisinin öteki ucuna oturmaya heveslenen İslahatçı McCarthy Partisi, bayatlamış McCarthy siloganlarıyla faaliyete başladı. «Komünist tehlikesi var. Maskeli, maskesiz komünistler azıttı. Komünistlerle mücadele edeceğiz. Bize güvenin» yaygaraları, İslahatçı McCarthy partisinin baş sermayesini teşkil etmektedir. Kendisini, «İslahatçıyız, yıkıcı değiliz. Reform taraftarıyız, şereflere, haysiyetlere, hürriyete, mülkiyete ve kazanca düşman değiliz» tarzında «değiliz»lerle tanıtan Güven Partisi, yayınladığı ilk grup bildirisinde, «Demokratik rejimi, kanun hâkimiyetini, dinî inançları ve mülkiyeti, şeref ve itibarları yıkmak isteyen komünistlerle veya çeşitli yollarda aynı gayreti sarfedenlerle mücadele edileceğini» açıkladı. Feyzioğlu ekibi, partinin kurulmasıyla, «sosyalizm veya sol maskesi altında Türkiye'yi bir komünizm macerasına sürüklemek için çalışanlar telaşa düştü» diye çalım sattı. Yerli ve yabancı sermayeye ve mütegalibeye «güven» verme partisinin bir de Atatürkçülük iddiası vardır. Atatürk, malümlardan Tevet-oglu'nun yaptığı biçimde, sola karşı bir McCarthy'cilik kalkanı olarak kullanılmak istenmektedir. Nitekim mutlu azınlığa ve ağababalarına güven partisinin Başkan Yardımcısı Ferit Melen, Atatürk'ün sözcülüğüne kalkışarak, şunları söylemektedir: «CHP Genel Sekreteri Atatürkçü olmak için solcu olmak gerektiğini söyleyecek kadar tarihi gerçeklerden ve doğru yoldan ayrılmaktadır. Atatürk sol kelimesinin de, sosyalizmin de ne olduğunu elbette biliyordu. Bildiği için de hayatının sonuna kadar bunları benimsememişti.

Atatürk'ün partisini sol maceraların vasıtası haline getirenler, hiç değilse tarihe saygılı olsunlar».

Atatürk bayrağını, bol yıldızlı başka bir bayrak sananlar, söyleyecek ciddi bir lâfları olmadığı için her Allahın günü, bu McCarthy lâflarını işleyeceklerdir. Halbuki daha iki yıl önce, aynı Feyzioğlu, bu McCarthy'cilikten şikâyetçiydi. Bunun komünizme en büyük hizmet olduğunu söylüyordu: «Lâtime bir yana, vahim bir gerçeği burada önemle belirtmeye mecburum. Türkiye'de önüne gelene komünist diye çamur atmak, komünizme yapılabilecek en büyük yardımdır». Feyzioğlu, şimdi bu yardımı yapmaktadır.

Yerli - yabancı sermayeye, mütegalibeye güven getirme iddiasındaki partinin büyük kısmı Coşkun Kırca-

Bülent Ecevit
«Niçin ayrıldılar?»

nın kaleminden çıkmışa ben zeyen programı, Anayasa-da, Kalkınma Plânında ve daha önceki CHP belgelerinde yer alan ileri görünüşlü bir sürü lâfı sıralamaktadır. Ama meselâ toprak reformu söz konusu olunca, Feyzioğlu'nun kazanmak istediği feodal tarım kapitalistleri bu konudan çok fazla ürktükleri için, tıpkı AP gibi, toprak reformu yerine tarım reformu ön plâna çıkartılarak, onlara «güven» verilmek istenmektedir. Ve bu arada bol bol özel teşebbüs, mülkiyet lâfları edilmekte ve bağımlı şartlar görmezlikten gelinerek, «bağımsız» denilmektedir. Feyzioğlu, uzun süre ayrı düşükten sonra nihayet birleştiği Prof. Aydın Yalçın'ın «Nurlu istikbal» tezini savunmaya başlamıştır. Bu teze göre, Türkiye, bu köhne düzenin değiştirilmesine lüzum kalmaksızın, hızla gelişmekte ve Batı ile arasındaki mesafeyi kapamaktadır. Ecevit ekibinin, resmî belgelere dayanarak gelir dağılışı konusunda ileri sürdüğü rakamlar gerçeğe aykırıdır! Feyzioğlu, Meclis kürsüsünde, evvelce Aydın Yalçın'ın denediği tarzda, orta solun yalan rakamlarla konuştuğunu iddia edebilmek için yapıp tutuşmaktadır. Orta sol, bu McCarthy sahtekârlığını yerden yere çarpmaya hazır olmalıdır. Feyzioğlu, en büyük canbazlığını - güven vermek istediği çevrelerin baş avukatlığına lâyık oluğunu ispatlamak için - rakamları zorlayarak «Düzeni değiştirmeye lüzum yok. Bu düzen içinde müthiş kalkınıyoruz» iddiasını ispatlamakta bulunacaktır. Bu yolu daha önce Parlamantoda Alican denemeye çalışmıştı, ama başarılı olmamıştı. Şimdi deneme sırası Feyzioğlu'nundur. Ne var ki bugünün seçmeni, gittikçe artan ölçüde artık canbazlığa değil, samimiyete kulak vermektedir. Ece-

vit'in başarısı bu samimiyette yatmaktadır. Samimiyetin gittikçe etkili olmasıdır ki, güvensizlik buhranı içinde kıvranan Feyzioğlu ekibini, «Fröydiyen» bir kompleksle, Güven Partisi adını seçmeye zorlamıştır. Ecevit, bu güven vermeyen ekibin maskesini kolayca düşürmektedir: «Zaman zaman belki bizim söylediklerimizi tekrarlayacaklardır. Reformcu ve Atatürkçü görünmek isteyeceklerdir. Ama aradaki fark ne olacaktır?... Bunlar reformcu gibi görünecekler, (Atatürkçüyüm) diyecekler, fakat asla düzenin değiştirilmesi hareketine katılmayacaklardır. Halbuki (ortanın solundayım) demek, sözde ve dilde reformculuğa paydos demektir. Bunu anladıkları gün, bizden ayrıldılar».

Şimdi bir süre önce «Komünizme yapılacak en büyük yardım» saydıkları Mc Carthy'cilikle, güven toplamaya çalışmaktadırlar.

Demirel'in iş adamları

Demirel, Türkiye'ye yardım yapan ülkelerin ekonomik plândaki tavsiyelerini dinamik bir iş adamı sadakatıyla yerine getirmektedir. AID, önce tarım kalkınması mı demistir, Demirel hemen buna uymuştur. AID «Devlet yatırımlarının yerini yabancı sermaye yatırımları almalıdır» mı demistir, Demirel derhal bu tavsiyeyi uygulamaya koyulmuştur. Amer'ka gezisinde Sunay, iş adamlarına çağrıda bulunmuştur. Şimdi Demirel, Alman iş adamlarına «yurdumuza buyrun» demektedir.

İş adamlığı zihniyetinden yoksun bir takım protokol meraklıları, «Koalisyon Hükümetinin lideri olan Alman Dışişleri Bakanı Tokyo'da iken Başbakan nasıl Almanyaya gider» demekteler ve devletin şerefi, itibarı diye nutuk atmaktadırlar. Demirel, oraya dünya politikası konuşmaya değil, Alman iş adamları ile «business» yapmaya gitmiştir. Onun için soyut protokol kuralları değil, yabancı sermaye konusunda pratik sonuçlar almak önemlidir. Nitekim Demirel, Alman iş adamlarına samimi bir çağrıda bulunmuştur: «Yabancı sermaye için Türkiye'de hem imkân, hem de emniyet vardır.» Osmanlı Devletinin borçlarını dahi ödemişimizi yabancı iş adamlarına

hatırlatan Demirel, «Türkiye iktisadi kalkınma içinde ve her türlü imkânlarla ve kaynaklara sahiptir. Mütekelmen menfaat içinde olmak şartıyla bilginizi ve imkânlarınızı getiriniz, bekliyoruz» demıştır.

Kendi kanatlarıyla uçmasını pek beceremeyen iş adamlarımız da, yabancı sermaye ile kuracakları ortaklıkları sabırsızlıkla beklemektedir. Bu sabırsızlığın komik bir örneği, Amerikan iş adamlarının yatırım tekliflerini getiren ve Türk iş adamlarının tekliflerini götürülen Amerikan Heyeti ile yapılan temaslarda görüldü. Yabancı sermaye konusunda komisyonculuk yapan ve Demirel tarafından da Amerikan Büyükelçisi ve AID Başkanı ile birlikte kabul edilen heyet, iş adamlarımızın iş bilmez açgözlüğüne doğrusu pek şaşı. 250 ortak proje teklifinde bulunan iş adamlarımızın yatırımlar konusunda nasıl fukara bir muhayyeye sahip bulunduğunu, bu teklifler gösterdi. İşte Amerikan Komisyoncular Heyetini şaşırtan iş tekliflerimizden bazıları:

- Havaya yazı yazan fişek fabrikası,
- Otomatik ayakkabı boyacısı,
- Dükkândan içeri girenlere «Hoş geldiniz» diye bağırarak otomatik karşılayıcı robot fabrikası,
- Otomatik yumurta bakıcısı ve ambalajlayıcısı,
- «Arsa bizden, herşey sizden» formülü ile ağızdan yapılan beş motel teklifi (250 teklifin 150'si turizmle ilgili).
- Türklerin ihtiyar atları, Amerika'lıların da otomatik makinaları tedariki suretiyle at tırnağı sanayii kurulması.

Nedense, Amerikalılarla birlikte «makina yapalım, motor fabrikası kuralım.» diyen Türk iş adamı pek çıkmadı. İş adamlarımızın muhayyilesi pek oralara kadar gitmiyordu. Kolay yoldan para kazanmak isteyen iş adamlarımıza, Amerikalı komisyoncular da parlak bir fikir verdiler: «Meryem Ana'nız var. Din propagandası yapın, kırmızı turizmden parayı» dediler. Müşterileri «Hoş geldiniz» diye karşılayan robot makinaları ticareti yerine hristiyan propagandası yapmak belki de

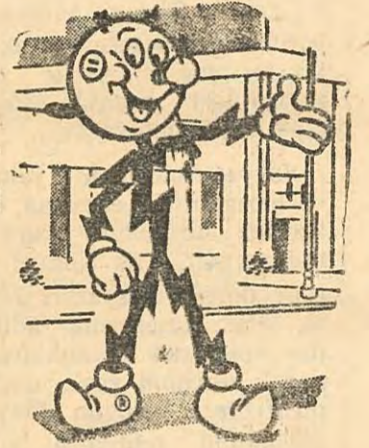
daha kârlı bir işti. Amerikalılar, bu câzip tekliflerini şöyle dile getirdiler: «Türkiye'nin satacağı muazzam hazine var. İzmir'deki Meryem Ananın Civarının, Türkiye bakımından büyük bir din propagandası sonunda müthiş ilerlemesi gerekir. Şimdiye kadar kimse bu konuya el atmamış».

AID'nin tavsiye ettiği, Demirel'in dört elle sarıldığı bu yeni yabancı sermaye hamlesi ve yerli - yabancı ortaklıkları, yukarıdaki örneklerin gösterdiği üzere, hayli ilgi çekici olacaktır...

İkili Anlaşmalar Müzakereleri

Simavi kardeşlerin Haber Ajansı bildiriyor:

«Dışişleri Bakanlığı ilgilileri, Türkiye ile ABD arasında ikili anlaşmaların tādili için yapılan müzakerelerin uzun zaman devam edebileceğini söylemişlerdir. Amerikalılar ile yürütülen müzakerelerin uzamasının bazı bakımlardan da büyük kazanç sağladığını belirten ilgililer, bu gö-

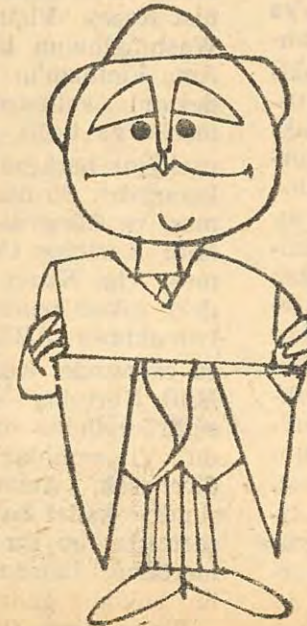

rüşmelerin çok zaman muhabere usulü ile yapıldığını da kaydetmişlerdir. Bu arada, üslerden haber vermeden uçak kaldırılması ile Amerikan üslerinin NATO üssü haline getirilmesi yolundaki tekliflerin de Amerikalılar tarafından iyi karşılanmadığı ifade olunmuştur. Amerikalıların Türkiye'deki üslerden kalkacak uçaklarla ilgili teklifimize yanaşmadığı, böylece bu konuda da Türkiye'nin sert tedbirler alma yoluna gidebileceği bildirilmektedir.

Ayrıca üslerin mülkiyeti konusunda yapılan müzakerelerden de henüz bir sonuç alınmamıştır. Amerikalılar sadece Genelkurmay Başkanlığının görevlendirceği Türk subaylarının üslere serbestçe girip çıkmalarını kabul etmişlerdir.»

Haberleri bir başyazıyla yorumlayan Yeni Gazete de, işine gelmeyen müzakerelerde ABD taktiklerinin «teklif karşısına mukabil teklifle çıkıp işi uzatmak, statükoyu devam ettirmek» olduğunu belirtmekte ve işlerin uzamasını şöyle yorumlamaktadır:

«Ancak, aradan aylar, hattâ yıllar geçmiş olmasına rağmen, hiç bir mesafe katedilmemesi ister istemez zihinlerde bir takım soruların doğmasına sebep olmaktadır. Adli imtiyaz üzerindeki gelişmeler beş yıl önce, yani 1962'de başlamıştır. Bu konuyu da iğne alan son çalışmalar, geçen yılın sonlarından beri devam etmekte, yetkililer ise sadece (müsaait zeminin ortaya çıkmakta) olduğundan bahsedebilmektedir.»

Telefon işinin ortaya koyduğu gerçek

YÖN'de bir kapak kenusu yaparak okuyucularımıza duyurduğumuz Northern Electric (Kanada) firmasına verilen telefon ihalesi meselesinde, yetkililerin sahteliğini ileri sürdüğü bir belge açıklanmıştır. Belge, sahte midir, değil midir, bilemeyiz. Ama belgenin, yabancı firmaların az gelişmiş ülkelerde çalışma usullerini iyi aydınlatmış muhakkaktır. Sahte veya gerçek belgeye göre, bir kısım yöneticiler, Northern Electric ile el altından anlaşmışlar ve ihaleyi bu firmanın almasını sağlayacak biçimde şartname hazırlamışlardır. Bu oyunu yutmayan birkaç dürüst yönetici pasif görevlere getirilmiştir. İhaleyi sağlayan Northern Electric ile işbirliği hâlindeki yöneticiler ise, bu hizmetleri karşılığı komisyon, hisse senedi, idare meclisi üyelikleri v.s. almışlardır Doğru ya da yanlış iddia budur. Ama mesele, genel planda ele alırsa, yabancı firmaların rüşvet vererek kendilerine uygun şartnameler hazırlatmaları ve böylece çok yüksek kârlı ihaleleri ele geçirmeleri yaygın bir usuldür.

Fikir özgürlüğü dâvâları

Fikir özgürlüğünü saran cendere, yavaş yavaş gevşemekte. Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun ithamkâr kararına rağmen, Yargıtayın bir dairesi, Şadi Alkılıç'ın komünizm propagandası yapmadığına karar vermiştir.

Kendisi komünist diye, eserleri komünist propagandası sayılan Nâzım Hikmet'in şüpheleri hakkında gayretkeşlerin tahrik ettiği dâvâlar beraatla sonuçlanmaktadır. Nitekim «Saat 21 - 22 Şiirleri»nden sonra Nâzım Hikmet'in «Dört Hapsihaneden» adlı şiir kitabını yayınladığı için yargılanan ve 142'den 7,5 yıl hapsi istenen Mehmet Fuat, bu defa da beraat etmiştir.

Bugüne kadar hiç bir mahkeme, Nâzım Hikmet'in hiç bir kitabı ya da şiiri için mahkûmiyet kararı vermemiştir. Şairin bütün mahkûmiyet edebiyat dışı suçlardandı.

Elçi Talbot ve Bizans oyunları!

Dünya kamu oyu, Yunanistan'daki askeri darbenin bir Amerikan tertibi olduğunu yavaş yavaş anlamaya başlamaktadır. Darbe hakkında, Batı gazetelerinde çeşitli yazılar yer almakta, fakat genellikle Amerikan tertibi konusunda birleşilmektedir. Darbenin iç yüzü hakkın da ilgi çekici yazılardan birini, Le Nouvel Observateur'de Yunanistanı yakından tanıyan Serge Mallet yazmıştır. Mallet, ye göre, darbenin tertipçisi Atinadaki Amerikan Büyükelçisi Talbot'dur. Talbot, daha önce Amerikan Dışişleri Bakanlığında Orta Doğu masasına bakmak taydı. 22 Şubattan biraz önce acele Türkiye'ye gelmiş ve Talât Aydemir ile konuşmuştu. «İnönü'ye mi oynamalı, Talât Aydemir'e mi» diye hayli sondaj yapmıştı. Metin Toker, Aydemir'in hiç bir şey yapamayacağını, İnönü'nün duruma hakim olduğunu anlatmak için şüpheli gözlerle bakan Talbot ile hayli uğraşmıştı. Daha sonra Türkiye'de bir başbakan bulma konusu ile Talbot da general Porter kadar ilgilenmekteydi. İşte bu marifetli diplomat,

Papandreu orta solunun tehlikeli hâle gelmesi üzerine, birkaç yıldır Atinada faaliyet göstermekteydi.

Serge Mallet'ye göre, Kral ve Parlamentodaki sağcı politikacılar, seçimler aleyhlerine sonuçlandığı takdirde bir askeri darbe yapmayı planlamışlardır. Ama Talbot, seçim sonuçlarını beklemeden bir darbe düzenleyerek onlardan önce davranmıştır. Amerikalılarla bir ölçüde rekabet hâlinde bulunan İngilizler, Kralı darbecileri kınamaya, Krala sâdik güçlerin yardımıyla Tsirimokos - Stefanopulos ikilisini iktidara getirmeye zorlamışlardır. Ama Talbot, bu İngiliz oyununu boşa çıkartmış, Krala Amerikan oldu bittisini kabul ettirmişlerdir.

Serge Mallet'ye göre, Talbot, Yunanistan sosyal yapısını ve politikasını iyi anlamıştı. «Bilmekteydi ki, Brezilyada olduğu gibi Yunanistanda da tehlike, ülkesini sefaletten, ekonomik ve kültürel az gelişmişlikten çıkartmak isteyen modern genç nesilden gelmekteydi. Adrea Papandreu, iki yıldır bu akımı temsil etmekteydi...»

Birkaç gün sonra, Yunanistan modern Avrupaya açıldı. Talbot, işte bunu önlemiştir.

Serge Mallet, buna «Talbot'un Avrupadaki Vietnam savaşı» adını vermektedir.

AİD ve Açlık

Amerikan Yardım Teşkilâtı AİD'in «Açlığa Karşı Savaş» programını yürüten Herbert Waters, «Dünyada her gün 10 bin kişinin açlıktan öldüğünü» açıkladı. «Ölenlerin büyük kısmını çocuklar teşkil etmektedir.»

H. Waters'in açıklamalarına göre, son beş yıl zarfında, dünya gıda üretiminde artış durmuştur. Bu dönemde, dünya nüfusu üretilenden daha fazla ekmeçlik hububat tüketmiştir. Yakın zamanlara kadar tüketmez sayılan ABD buğday ihtiyatları, son derece düşük bir seviyeye inmiştir. Kötü hava şartları dolayısıyla, bu yılki Amerikan hububat mahsulü iyi olmayacaktır. Ortalama verim, normalin altında kalacaktır. Üretimde artış, ancak ekim alanının genişletilmesi sayesinde sağlanabilecektir.

ABD bu yıl «Açlığa Karşı Savaş» için 700 milyon dolar harcayacaktır. Çok fakir ülkelere buğday yardımı dışında, bu paralar, kimyevi gübre, tarım koruma ilaçları, tarım araçları almakta ve uzmanlar göndermekte kullanılacaktır.

Öte yandan AİD, protein bakımından zengin deniz gıdaları üretimini arttırmak için derinlemesine araştırmalar yapmaktadır. Şimdiden balık ezmesinin endüstriyel üretimi sayesinde çok ucuz fiyatla hudutsuz miktarda gıda sağlanabileceğini AİD yetkilisi ileri sürmüştür.

Waters, son yıllarda gıda üretiminde hızlı artışlar sağlanmasına rağmen, nüfus artışı dolayısıyla, adam başına gıda üretiminin düştüğünü söylemiştir. Ama Formoza ve İsrail gibi ülkeler, gıda üre-

timlerini önemli ölçüde arttırmışlardır. Bu ülkeler, şimdi ihtiyaçlarının büyük kısmını karşılamaktadırlar. Öteki memleketler, İsrail ve Formoza'yı örnek almalıdırlar.

ABD, şimdi Türkiye'yi de tarım alanında bu örnek ülkeler arasına sokmak için çaba göstermektedir.

Abdi İpekçi ve CIA

Milliyet'in «Durum» yazarı Sayın Abdi İpekçi, her işte yabancı parmağı aramanın yersizliği konusunda, genel planda haklı bir yazı yayınladı. Ne var ki, Abdi İpekçi, görüşünü ispatlamak için, inandırıcı olmak şöyle dursun, aksine şüpheleri arttırıcı talihsiz örnekler seçti. Meselâ, Abdi İpekçi, Yunan darbesinde CIA parmağı olduğunu iddia edenleri, Amerikanın bir iki riyakâr jestine dayanarak yalanlamaktadır! Sayın İpekçi, Amerikanın «Faşist darbeyi biz düzenledik.» «Biz demokrasiye karşıyız, faşizmden yanayız» demesini mi bekliyordunuz? Elbette Washington in kâr edecektir, elbette faşizme karşı imiş intibahı veren bir iki aldatmacaya başvuracaktır. Marifet riyakârca sözlerin gerisinde yatan gerçek davranışları değerlendirmektir. Darbede CIA parmağı arayanları Washington'un riyakâr jestlerine dayanarak - peşin hükümlü olmakla kolayca suçlayan Sayın İpekçi, böylece çok daha tehlikeli bir peşin hükümlü davranışın örneğini vermiş olmuyor mu? Durum yazarının sözleri aynen şöyledir:

«Herkes biliyordu ki Yunanistanda seçimler yapılsaydı iktidara Papandreu gelecekti. Papandreu'nun partisi toplu bir partiydi. Dış politikada Amerikaya tâvizci politika güdülmesine karşıydı. Ve Krala karşı sempatik değildi. Bu hususları dikate alanlar tam seçimler arifesinde rejime yapılan askeri müdahaleyi sağcıların bir hareketi olarak nitelendirdiler. Teşebbüsün arkasında Amerikanın, CIA'nın bulunduğu teşhisini koymak için beklemeye lüzum görmediler. Kısa bir süre sonra peşin hükümlerin asılsızlığı ortaya çıkmaya başladı. Darbeyi hazırladığı iddia olunan Amerika, askeri cuntayı desteklemek şöyle dursun, yeni rejime karşı sert bir cephe aldı, Yunanistana yardımını durduracak kadar ileri gitti.»

Hemen belirtelim ki, ABD, yeni rejime karşı sert bir cephe almış ve yardımı durdurmuş değildir. Amerika yardımını durdurursa, 48 saat içinde Yunan uçakları benzinsiz kalırdı. Cunta, özgürlük savunucusu NATO toplantısına katılmak şöyle dursun, derhal teslim bayrağını kaldırırdı. Hele ABD bir kaşarını çatsa, NATO'nun Promete planına dayanarak darbe düzenleyen, CIA'ya çok yakın istihbarat subayları teşebbüslerinden çoktan vazgeçerlerdi. Bakınız Amerikanın tutumunu ağırbaşlı Le Monde, 13 Mayıs tarihli başyazısında nasıl değerlendiri-

yor: «Atinadaki albayları gerçekten düşünceye sevkedecek olan ABD'nin tutumudur. Zira Yunan Ordusunun çok büyük bir kısmı NATO'ya entegre edilmiştir ve NATO'nun lojistik sistemine sıkı sıkıya bağlıdır. Amerikan akaryakıtı olmaksızın Yunan uçaklarının 48 saat içinde havalanması mümkün değildir... Washington, askeri ve iktisadî yardım politikasını yeniden gözden geçirmeyi öngördükten sonra, oldu bittiyi uygun karşılamıştır. McNamara'nın uyarılarına hâlen, hiç de gilsel platonik karakterde kalmaktadır. Bilindiği gibi ABD, demokrasiye tehdit sağdan değil de soldan geldiği zaman daha gönülden endişelenir.»

3 Mayıs 1967 tarihli Le Nouvel Observateur'un başyazısında Jean Daniel de şunları yazmaktadır: «Beş yıldan beri Amerikan gizli servisleri, İngiliz nüfuzunu zayıflatmış ve onun yerini almıştır. Amerikan gizli servisleri, Yunan askerlerinin aracılığı ile, duruma hâkimdirler. Bu bir (propaganda) haberi, ya da moda deyimlerle (sis tematik bir Amerikan aleyhtarlığı)nin ifadesi değildir, New York basınında yer alan yorumların ifadesidir. New York basını, CIA'yı misyonunu aşmakla suçlamaktadır. Durum, bundan güzel anlatılamaz.»

Atinadaki durumu biraz daha yakından bilen Amerikan basını, darbeden CIA'yı suçlu tutmaktadır.

Fakat meselenin gizliliği dolayısıyla bir ölçüde tartışma götürülen bu tarafımı bırakalım. Abdi İpekçi, «Amerika darbecilere karşı çıkmıştır, o halde darbede parmağı yoktur» demektedir. Halbuki ABD'nin darbecilere karşı çıkmadığı, onları aslında desteklediği inkâr edilmez delilleriyle apaçık ortadadır. Bazı askeri malzeme yardımının durdurulduğu haberleri, durumu kurtarma amacı gütmektedir. Yardımı gerçekten durdurmak isteyen Amerika, önce akaryakıt yardımını durdurur. O halde İpekçi'nin mantığı ile «Madem ki darbecilere karşı çıkmıyor, aslında onları destekliyor. O halde darbede Amerikan parmağı vardır» demek gerekmez mi? Sayın İpekçi, kendi tezinin aksini ispatlayan delillerle, darbede CIA parmağı olmadığını ileri sürmekle, peşin hükümlü hareket etmiştir.

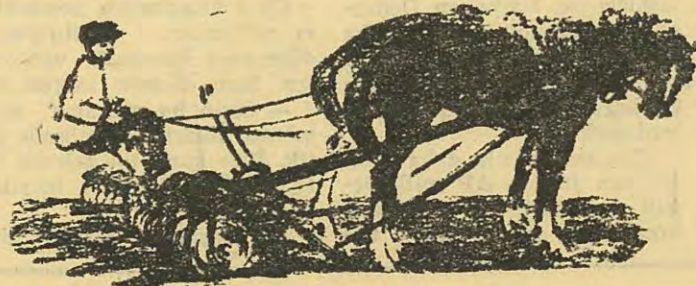
Durum yazarı, Yunanistan'dan Türkiye'ye atılmaktadır. Ona göre, İnönü Hükümetinin düşürülmesinde CIA parmağı aramak yanlıştır. Zira seçim sırasında iktidarda olma avantajını elde etmek için, bir oylama işinden ibaret bir davranışla hükümeti devirmekte muhalefet partilerinin çıkarı vardı. Muhalefet partilerinin Hükümeti devirmekte çıkarı olması ve bunun bir oylama ile gerçekleştirilmesinin mümkün bulunması, Sayın İpekçi için, olay da CIA parmağı olmadığını göstermeye yeterlidir. O günün şartları hiç hesaba katılmamaktadır. AP'nin başı, öteki muhalefet partileri ile İnönü'yü devirme pazarlıklarına giriştiği zaman, durum hiç de bugünkü gibi normal değildi. İnönü, 1961'de Ordunun talebiyle Başbakanlığa gelmişti. Devrilmesi ne gibi tepkiler yaratır, meçhuldü. Tehlikeli sonuçlar verebilecek bir işe girişmek için sağlam desteklere ihtiyaç vardı. Bu sebeple, Abdi İpekçi'nin mantığı ile, «Efendim muhalefetin İnönü'yü devirmekte çıkarı vardı, o halde CIA parmağı yoktur» demek, meseleyi

pek basite almaktır. Fakat mantık yürütmeyi bırakalım, olaylara bakalım. Akis dergisinde ortaya atılan ve yalanlanmayan CIA yetkilisi General Porter'in bir başbakan aramak üzere Türkiye'ye gelmesi bir yakıştırmadır mı? Şimdi Atinada Büyükelçi olan Orta Doğu işleriyle görevli diplomat Talbot'un 22 Şubat arifesinde Türkiye'ye gelmesi ve Metin Toker'in hatıratında sözünü ettiği sondajlara girişmesi bir anlam taşımamakta mıdır? General Porter'i ve Talbot'u bırakalım. Tunçkanat'ın açıkladığı CIA raporunda yazılanlara ve «nötralizasyon» listelerine ne buyrulur? Hükümetin susarak doğruluğunu kabullenmek zorunda kaldığı bu CIA raporunda, muhalefete düştükten sonra dahi İnönü ve partisini AP yararına etkisiz kılma planları açıklanmıyor muydu? Böyle bir rapor ortada dururken, bunu yok sayıp ve yalınkat bir mantıkla CIA'yı temize çıkartmak, peşin hükümlülük değil midir?

Sayın İpekçi, Feyzioğlu partisi konusundaki şüpheleri de kolayca reddetmektedir: «Olay Amerikanın dışında cereyan etmektedir. Feyzioğlu ve arkadaşlarının CHP'den ayrılıp yeni bir parti kurmalarının Washington'dan aldıkları ilham ve ya yardımla değil, kendi politik hesaplarıyla ilgili bulunduğu çok daha makul bir görüşür. Bunu bile bile aksini iddia etmek, ya körükörüne bir Amerikan düşmanlığı yaratmak çabasıyla, ya da Feyzioğlu ve arkadaşlarını lekelemek çabasıyla izah edilebilir». Böyle diyor Abdi İpekçi.

Bir defa olayın Amerikanın dışında cereyan ettiği belli değildir. Bu iddia boşlukta kalmaktadır. Olay, Tunçkanat'ın açıkladığı CIA raporunda yazılanlara uygun biçimde cereyan etmektedir. CIA Raporu, sola kayan muhalefetin parçalanması zorunluluğu üzerinde durmaktaydı. Feyzioğlu partisi ile bu gerçekleştirilmiş. Raporda yer alan «nötralizasyon» listelerinin uygulamasında ne ölçüde başarı sağlandığı ise meçhulümüzdür!..

CHP'yi parçalama teşebbüsünde, bu işe kalkışanların CIA ile mukavele imzalamayacakları açıktır. Yalnız ortada bir gerçek vardır: Feyzioğlu, Abdi İpekçi'nin de defalarca belirttiği üzere, ortanın solu kabul ettiği ve Ecevit ekibinin Kurultayca çizilen ortanın solu programı çerçevesini aşan en ufak bir davranışta bulunduğu söylemediği halde, CHP'de isyan bayrağını kaldırmıştır. Ciddi bir gerekçeden yoksun isyan hareketi... Bunu «Ecevit'i çekemedi, ihtirasına mağlup oldu» diye mi yorumlayacağız? Böyle bir yorum akıllı, bilgili ve tecrübeli politikacı Feyzioğlu'na hakaret olur. Feyzioğlu, Amerika ile ilişkilerin esasta değişmeden sürüp gideceğini hesapladığı, solcu politikalara aleyhtar olan Amerikanın, iktidara karşı sağcı bir alternatifi destekleyeceğini bildiği için soğukkanlılıkla bugünkü yolunu seçmiştir. Bu yol, CIA raporunda belirtilen yoldur ve hiç şüphe yok AP gibi, Feyzioğlu partisi de Amerikan destek görecektir. Bunları yazmak, Feyzioğlu'nu lekelemek ya da Amerikan düşmanlığı yapmak mıdır? Peşin hükümlülük müdür? Yoksa, bütün milliyetçilerin hassasiyetle üzerinde durmaları gereken bir konuda, kurmay soğukkanlılığı ile ve gerçeklere dayanarak durum muhakemesi yapmaya çalışmak mıdır? Taktirini Abdi İpekçi'ye bırakırız.

Mini etek ve General Patakos

Mini eteği yasaklayan Atınadaki darbecilerin İçişleri Bakanı, General Patakos, New York'lu 14 yaşındaki bir kızdan şu mektubu aldı:

«Öğrencilerin mini etek giymesini ve saç uzatmasını yasaklayan yeni kanunun sizi hayli güç durumda bırakacağını sanıyorum. Acaba eski tarihinizin uzun saçlı, çıplak ilâh ve ilâheleri için ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bu eserler, hiç şüphesiz uzun saç ve mini eteği yasaklayan kanunu ihlâl etmektedirler. Haklarında kovuşturma açılmıyacak mı? Kanaatimce, halkı eski tarih eserlerini takbihe teşvik etmekteyiz. Bu takdirde bunları imha etmeniz gerekir. Böyle bir hareketin de halkınızca hoş karşılanacağını ummam. Sizi eleştirmek niyetinde değilim, ancak bir gerçeği belirtmek isterim.

Suzy Farrell»

İçişleri Bakanı Patakos'un bu ince mektuba cevabı, bizim İhsan Ataöv'vâri politikacıların üslûbunda bir az gelişmişlik örneği oldu:

«İlahelerimiz kadar güzelseniz, mini etek giymekte tereddüt etmeyiniz. 14 yaşında bir kızın bu düşüncesini takdir ile karşılıyorum. Üstün zekâlı olduğunuz görülüyor. Herleme yolunda biz, geçmiş tarihimizdeki ilâhelere değil, geleceğe bakıyoruz.

Patakos»

Telif hakları meselesi

Yabancı kültür eserlerinden Türkiye'nin en geniş biçimde yararlanması için, Atatürk, telif hakları ödemeyi reddetmişti. Sonraları bu yoldan vazgeçildi ve Batı yayınevlerine fakir Türkiye'nin hayli döviz ödemesine imkân veren telif hakları kabul edildi.

Şimdi UNESCO, hiç değilse eğitim amaçlı yayınlar için telif hakkı ödemekten vazgeçmelerini fakir ülkelere tavsiye etmektedir. Birçok Afrika ülkesi, UNESCO'nun tavsiyelerine uygun biçimde telif hakları kanunları çıkarmışlardır. Ayrıca belli tip kitapların tekeline, devlet yayınevlerine vermişlerdir.

UNESCO teşvikiyle alınan bu tedbirler, büyük Batı yayınevlerini fena halde telaşlandırmıştır. Tedbirler, «Afrika modeli» diye kınanmaktadır. «İhtiyaçlarımıza uygun kitaplardan yoksun kalırsınız» demektedirler. Meselâ bu konuda ayırdığı 28 Nisan 1967 tarihli başyazıda ünlü London Times, şunları söylemektedir: «Birçok halde birlikte giden gelişmeden, onların Afrikadaki pazarlarını etkilediğinden, İngiliz yayınevleri endişeye kapılmışlardır. Gelişmelerden biri, yeni devletler hükümetlerinin belli tip kitapların yayınının tekeline sahip devlet yayınevleri kurmalarıdır. İkinci gelişme, bu ülkelerin Afrika modeli adı verilen biçimde, telif hakları kanunları kabul etmeleridir.

Model, geri kalmış halkların okumasını teşvik yolunda artan çaba gösteren UNESCO'dan gelmektedir. Modelde yer alan bir madde, eğitim amaçlı kitaplar için telif hakkı ödenmesini fiilen ortadan kaldırmaktadır. Bu maddeye göre, yayınevleri, ders kitapları ve hatta öteki kitaplar yazarları telif hakkı himayesini kaybetmektedirler. Bu iki gelişme, yayınevleri ve yazarların eserleri üzerinde mülkiyet hakkını kaldırma yetkisine sahip bir devlet tekeli yaratmaktadır (...)

Aşikâr ki, Afrika modelinin kabulü ile, milletlerarası telif hakkı ciddi bir zayıflama tehdidi ile karşılaşacaktır. Zira yalnız Afrikada değil, öteki kıtalarda da az gelişmiş ülkeler bu modeli kabul edebilirler. Bu fikri yaymakta UNESCO'nun iyi niyetlerle hareket ettiğinde şüphe yoktur. Ama UNESCO, kendisinin de geliştirilmesi için faaliyet gösterdiği milletlerarası telif hakkı dâvasına, bu tutumuyla zarar vermiştir. UNESCO modeli telif hakkı kanunları, ders kitapları piyasasını daraltarak, yardım edilmek istenen ülkeler için daha çok zararlı olacaktır. Az gelişmiş ülkelerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere, Batı yazarları ve yayınevleri, ders kitapları üretimine önemli paralar yatırmışlar, zaman ve maharet harcamışlar ve hayli iyi sonuçlar almışlardır. Mülkiyet haklarına saygı gösterilmezse, bu yararlı ilgi son bulacaktır.

Servetin milletlerarası yenden dağılımı için bir çare olarak dahi, UNESCO'nun telif hakkı plânı, kötü düzenlenmiştir. Plân, az gelişmiş ülkelerin eğitim bütçelerinde bir rahatlık sağlayabilir. Fakat bu rahatlığın bedelini, zengin ülkelerin bütçeleri değil, yayınevleri ve yazarlar ödemektedirler.

Bu yaz, az gelişmiş ülkelere Afrika modeline uygun biçimde imtiyazlar sağlamak üzere, Bern Telif Hakları Sözleşmesinin değiştirilmesini öngören bir konferans toplanacaktır. Buna karşı konulmalıdır. Milletlerarası telif haklarına uyulması, çok uzun süreli çabaların sonunda sağlanmıştır. Bunu geniş ölçüde bozacak tedbirlere gitmek tehlikelidir ve akıllı bir davranış değildir. Üstelik Sovyetler Birliğinin bile, şimdi Batı telif hakkı sözleşmelerine katılması yolunda bir ümit belirmiştir. Telif hakkı kanunları bir şeydir, az gelişmiş ülkelere yardım başka şeydir. Telif haklarına dokunmak yanlıştır.»

London Times'in bu hareketi, fakat zayıf savunması da göstermektedir ki, UNESCO ve Afrika ülkeleri doğru yoldadır. Atatürk, telif hakları konusunda Türkiye'nin ihtiyaçlarına en uygun yolu seçmişti. UNESCO'dan cesaret alarak, yetkililer, telif hakkı meselesini yeniden ele almaldırlar.

Podgorni, komünist propagandası yaptı mı?

Sovyet Devlet Bakanı Podgorni, Türkiye'yi ziyareti sırasında komünizm propagandası yaptı mı, yapmadı mı? İzmir Cumhuriyet Savcılığı, meseleyi ciddiyetle ele almış ve Prof. Bülent Nuri Esen, Doç. Ülker Gürkan ve Doç. Uğur Alacakaptan'dan kurulu bir bilirkişi heyetine incelemiştir. Bereket, yazarlarımızın komü-

nist propagandası yaptığına kolayca hükmeden profesörlerimiz, bu sefer, komünist devlet adamının komünizm propagandası yapmadığına karar vermişlerdir. Aksi halde işler çok karışacaktı.

McCarthycilğin günümüzde nasıl böyle çapraşık durumlara yol açtığı hikâyesini, Demirel'in yarı resmi organı Son Havadis gazetesinden okuyalım:

İZMİR, (Son Havadis)

2 nci Ağır Ceza Mahkemesinin emektar mübaşiri dün saat 10 sıralarında koridora çıkınca evvelâ şöyle bir kalabalığa göz gezdirdi, sonra bir yanlışlık olmasın diye elindeki pembe pusulaya bir daha, bir daha bakıp bağardı.

«Podgornii, Avukat Burkay Kaynak.»

İkincisi aynı zamanda Komünizmle Mücadele Derneğinin 2 nci Başkanı idi. Ya birincisi, o da halen Rus devlet başkanı.

Nasıl olmuştur da ikisi İzmirin 2 nci Ağır ceza mahkemesinde bulmuşlardır.

Avukat ve müvekkilleri orada idi amma, mübaşirin ısrarla dâvetine rağmen Podgorni ortalıkta yoktu.

Meraklılar doldurdu duruşma salonunu birden. Sonra sa-

nık mahalline 2 kişi oturdu: Eski İzmir Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı Kemal Fedai Coşkun ve arkadaşı Zübeyir Yetik.

Ve duruşma başlayınca anlaşıldı ki, Podgorni'nin şahsı değil, 2 yıl önce Türkiye'ye yaptığı ziyarette, yani 5 Ocak 1965 günü Meclisin 7 nci birleşiminde yaptığı konuşma, o günden bu yana İzmir'de dâva konusudur.

Kemal Fedai Coşkun ve arkadaşı, Podgorni'nin Meclis'teki konuşmasını açık bir komünizm propagandası saymışlar ve onun Meclis kürsüsüne çıkarılması ile «Milletin mânevî irzına, hür ve demokratik idarenin fazilet ve namusuna tasallut ettirildiği» yolunda yazılar yazmışlardır.

Savcılık yazıları, Meclisin mânevî şahsiyetini tahkir mahiyetinde görerek dâva açmış, sanıklar görüşlerinde ısrar edince, Podgorni'nin Mecliste yaptığı konuşmanın tam metni celbedilmiş ve mahkeme «Bay Podgorni'nin Türkiye Büyük Millet Meclisinde komünizm propagandası yapıp yapmadığını tesbit maksadıyla» dosyası Prof. Bülent Nuri Esen, Doç. Ülker Gürkan ve Uğur Alacakaptan'dan müteşekkil 3 kişilik bilirkişiye sev-

ketmiş, onlar da Rus devlet başkanının bu yönde bir suç işlemediği kanaatine varmışlardır.

Dün sanık ve avukatlarının taraflı hareket ettiklerini ileri sürdükleri 3 kişi yerine yeni bir bilirkişi talebi üzerine, gerekli karar verilme üzere duruşma başka bir güne bırakılmıştır.

Sosyalizmde Ciddiyet

«Sosyalizmde ciddiyet» başlıklı yazımız üzerine, Ant dergisinin verdiği ciddiyetten uzak cevap uyarmamızın ne kadar yerinde olduğunu ortaya koydu. Ant'ın, Bedii Faik tipi ufak Bâbüâli kurnazlıklarından bile medet ummayla kalkıştığını görerek, sosyalizm hesabına, doğrusu biraz endişelendik.

Ant'ı mahcup etmemek için ismini dahi vermeden ve meseleyi büyütmeden, derginin bazı sosyalistleri «yalan imalatçısı» durumuna düşürebilecek üç iddiasını dostça düzeltmiştik. Ant, ısrarla Türkiye'nin doğusunun kirletilmiş bölge ilân edildiğini ileri sürüyordu. Hemen bütün dünya ülkelerini

AP İktidarı ve iki görüş

Bu haftanın başında AP iktidarı ile ilgili iki görüş açıklandı. Görüşlerden biri Türk politikacıları ile uzun uzun konuştuğundan sonra yazıldığı anlaşılan bir makalede yer alıyor ki, bu yazı ünlü Economist'te yayınlanmıştır. İkinci görüş ise, AP İstanbul milletvekili ve Son Havadis fıkraçısı Orhon Seyfi Orhon'a ait.

Economist, Demirel iktidarı konusunda son derece iyimser: «Bugün iktidarda bulunan AP'nin Parlamentoda büyük bir çoğunluğu vardır ve hemen hiç kimse bu partinin 1969 seçimlerini, hatta 1973 seçimlerini kazanacağını şüphe etmemektedir. AP'nin lideri Süleyman Demirel, başlangıçta zayıf bir çıkış yapmış, fakat bugünün birçok kimsenin tahmininin aksine başarılı bir politika izlemeye başlamıştır. Başbakan Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanı Sunay'ın da yardımı ile Ordunun güvenini kazanmaya muvaffak olmuş ve bir denge kurmayı başarmıştır.

Siyasi gözlemler, bir köylü çocuğu olan Süleyman Demirel'in gerçekçi olduğunu ve Anadolu köylüsünün dertlerini dile getiriş üslûbu sayesinde otoritesini sarsmanın kolay kolay mümkün olmayacağını söylüyorlar. Ekonomik durum da Demirel'in lehine işlemekte ve genç Başbakanın ilk Beş Yıllık Kalkınma Plânı devresinde yapılan yatırımların meyvalarını toplamaya başlamış bulunmaktadır. Geçen yıl, kalkınma hızının yüzde 9'a ulaşması ise, Başbakan Demirel'in durumunu biraz daha kuvvetlendirmiştir. İktisadi kuvvetin, siyasi kuvvet doğurduğu ise, bilinen gerçeklerdendir.»

«Tonton» adıyla daha çok tanınan fıkraçısı AP milletvekili ise, partisinin iktidarı konusunda son derece kö-

tümserdir: «İktidarda bile değiliz. İdarei maslahatçı, oportünist bir parti olduk» demektedir. Orhon'un «özeleştirmesi» şöyle:

«İktidar koltuğunda oturmak, iktidarda olmak değil dir.

Büyük Millet Meclisinde bütün partiler üstünde çoğunluğa sahibiz. Karşımızdakiler hep bir araya gelseler, gene memleketi bizim partimizin siyasi programına göre idare etmemize mâni olamazlar. Hele bizim inandığımız, memleket için gerekli saydığımız işlerde!

İktidarda olmamıza rağmen bunu yapabiliyor muyuz? Bir TRT ile başa çıkamadık. Seçim Kanununu çıkartamadık. Bu bizim hâtâmımız, bir araya gelemedik, ama 89. uncu maddenin muhalefetçe tabikine karşı bir hakkın suiistimalini önleyemedik. Parlamentoda kanunların müzakeresini durdurmayı kabul etmeyeceğimizi cesaretle söyleyemedik. Bize intikal eden eski idarenin davranışları devam ediyor. Devlet Şurası, beraber çalışacağımız insanları hizmete geçirmemizi baltaladı. Bir Ofis Genel Müdürü bugün bile hükümetin faaliyet ettiği müdür muavinini tanımamaktadır.

Bizim aleyhimize çıkarılmış Tedbirler Kanununu kaldıramadık. Biraz sonra milli bayram diye 27 Mayıs kutlayacağız. Bu hükümet darbesini yapanlar imtiyazlı koltuklarında oturuyor ve her zaman bizden hesap soruyor.

Okul kitaplarına koydukları reklamları kaldırıyoruz diye soru önergesi veriyorlar. Şunu demek istiyorlar:

— Sizin bu makama geçmenize lütfen biz müsaade ettik. Bize karşı mı gelmek istiyorsunuz? Hodri meydan öyle ise!

Arkadaşlarımız gücenmesin-

ler. Gerçek mânâsı ile iktidarda değiliz. Halkın isteğini yapmak için iktidara gelen, halka dayanan milliyetçi, idealist bir parti iken git-tikçe bir idarei maslahatçı, oportünist bir parti olduk. İdealist bir parti için iktidarda olmak bu demek değildir.

Galiba bir gün kendimiz de bunun farkına vararak, ne kadar değiştiğimizi göreceğiz ve AP için acı acı şunu söylemekten başka bir şey bulamayacağız:

Ne kadar benzemezmişim bana ben!».

Anlaşıyor ki, AP İstanbul Milletvekili, 27 Mayıs Anayasası engellerinden kurtularak Menderes gibi «tam mânâsıyla iktidarda olma» özlemi içindedir. Economist dergisi ise, böyle bir özlemi tehlikeli bulan Türk siyasi çevrelerine hak vermektedir: «Bu arada Türklerin haklı endişelerine temas etmek de yerinde olacaktır. Türkler, kuvvetli bir hükümetin, kuvvetli muhalefet partisinin kontrolü altında bulunması gerektiği inancındadırlar. Adalet Partisinin kuvveti uzun zaman kırılmıyacak olursa, Başbakan Demirel kendi partisinin sağ kanadının baskısı altına girebilir ve bu gelişme Ordunun tekrar müdahalesine yol açar, diyorlar».

Her ne kadar, Economist'in de belirttiği üzere, «şimdilik Ordunun müdahalesi uzak bir ihtimal gibi görünmekteyse de,» Tonton tipi çok ihtiyatlı ve rüzgâra göre son dakikada yelken açmaya alışık bir eyyam politikacısının dahi, 27 Mayısın getirdiklerini tasfiye işlemine kapılması, Economist'in belirttiği endişeleri doğrular niteliktedir.

Bu arada muhafazakâr Economist'in, muhafazakâr Feyzioğlu'dan farklı olarak CHP'deki sola açılışı olumlu karşılaması dikkat çekicidir: «Önemli olan husus, Türkiye gibi büyük gelişme kaydeden bir ülkenin sosyal ve ekonomik değişikliklerin arifesinde ihmlı sosyalist bir partiye sahip olmasıdır. CHP bu boşluğu doldurabilir».

İlâç fiyatları

- Sağlık Bakanına sunulur -

Verimi şüpheli sansasyonel hastahane baskınlarıyla ün kazanan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Vedat Ali Özkan, geçen hafta ilâç fiyatlarının pahalılığı konusunda önemli bir noktaya parmak bastı. Ülkemizde ham madde ithal fiyatlarının yüksek ve çok farklı tutulması yüzünden ilâç fiyatları farklı ve yüksek olmaktadır. Vedat Ali Özkan, bu istismar kapısının kapanacağını şu sözlerle açıklamıştır:

«Dünya piyasalarında ilâç ham maddeleri fiyatları tizlikle izlenecek ve nerede daha ucuz ham madde varsa, ithalât o piyasadaki olacaktır.»

Sağlık Bakanı, eğer bu sözünü yerine getirebilir ve ham maddenin en ucuz fiyatla ithalini sağlayabilir ve fiyat tesbitinde sınav maliyeti esas tutturabilir ise, ilâç fiyatları büyük ölçüde ucuzlayacak ve aynı nitelikteki ilâçların fiyatları arasında ki aşırı farklar ortadan kalkacaktır. Zira, hâlen ilâç firmaları aynı ham maddeyi 10-20 kat farkla ithal etmektedirler. temenni edelim ki, Sağlık Bakanı, hâlen jet gezilere harcadığı enerjisinin büyük bir kısmını tasarruf ederek, ilâç dâvasına harcasın.

Bu arada Harvard Tıp Okulu mensuplarından Dr. Richard Burack'ın geçenlerde yayınlanan «The Handbook of Prescription Drugs» adlı kitabında açıklanan bazı gerçekleri, ilâç fiyatlarını ucuzlatacağını ilân eden Sağlık Bakanına yardımcı olur ümidini yayımlıyor.

Dr. Richard Burack, bu kitabında Amerika'da satılan aynı mahiyetteki ilâçların fiyatlarında büyük farkları olduğunu ortaya koymuştur. Büyük fiyat farkları, ilâçların resmî genel adlarının yanı sıra, resmî olmayan özel isimler taşıması sayesinde sürdürülmektedir. İlaç firmaları, yüksek fiyatlı özel adları hastaların ve doktorların kafalarına çakmak için muazzam bir reklâm kampanyası yürütmekte ve yılda yalnız reklâma 600 milyon dolar harcamaktadırlar. Bu reklâm sayesinde ki, ABD'de reçetelerin yüzde 90'ı özel adlarla yazılmakta ve hastalar boş yere yüksek fiyatlar ödemektedir.

Dr. Bruck'ın kitabından alınmış aşağıdaki örnekler bu konuda daha açık fikir verecektir. Meselâ Penisilin G. 1942 yılında piyasaya sürülen bu ilâç patentsizdir (A

BD'de patent hakkı 17 yıldır) ve birçok firma bu ilacı satmaktadır. Squibb, Penisilin G'yi «Petids» özel ismiyle piyasaya sürmüş ve yüz tablet için 6,62 dolar fiyat koymuştur. Pennex kumpanyası ise aynı miktar Penisilin G'yi yedide bir fiyatla 92 sente satmaktadır. Daha başka kumpanyaların aynı miktar Penisilin G satış fiyatları 1 ilâ 2 dolar arasında değişmektedir. Eğer fiyatları çok farklı olan, reklâm gücü ile «Petids» v.s. gibi çeşitli câzip özel isimler altında piyasaya sürülen bu ilâçların hepsinin Penisilin G olduğu belirtilse, doktorlar reçete yazarken «Petids» özel ismi yerine «Penisilin G» genel ismini kullansalar ve ilâçların üzerinde hiç değilse özel isim gibi genel isim de açıkça yazılsa, fiyat farklarının ortadan kalkacağı, hiç değilse hastaların aynı mahiyetteki hastalıkların aynı mahiyetteki ilâçların ucuzunu almalarının sağlanacağı açıktır.

Dr. Bruck, bu konuda birçok örnek vermektedir. Meselâ istah kesici Dexedrine ilâcı. Dexedrine, Smith Cline-French firmasına ait özel isimdir. Bu ilâcın genel ismi Dextroamphetamine sülfatıdır. Bin tablet Dexedrine, bu özel ismiyle 22,60 dolara satılmaktadır. Aynı ilacı genel ismiyle, American Quinine firması 1 dolara satmaktadır. Bin tableti 2 dolara satan firmalar da vardır.

Bir galon phenylephrine bu run damlasının imalatçıya maliyeti 3,5 dolardır. Ama tüketici bir ufak şişe için 75 sent ilâ 1 dolar ödemektedir. Böylece galonu 3,5 dolara alınan ilâç perakende olarak 120 dolara satılmış olmaktadır.

Digitalis, kalp rahatsızlıklarında verilen ilâçtır. Digitalis, purpura bitkisinin kuru yapıklarından yapılmış tabletlerdir. Davies, Rose - Hoyt tarafından yapılan Digitalis'in bin tableti «Pil-Digis» özel ismi altında 1000 dolara satılmaktadır. Mc Neill firması aynı ilacı 17,55 dolara vermektedir. Fakat aynı ilacı American Quinine 1,36 dolara, Corvit 1,70 dolara satmaktadır.

Meproamate, geniş ölçüde kullanılan teskin edici bir ilâçtır. Halk bu ilacı daha çok, Wallace Laboratories'in kazandığı özel ismi «Miltown» olarak tanımaktadır. Miltown, 6,5 dolara satılmaktadır. Wyeth firması aynı ilacı, Equanil özel ismiyle 5,8 dolar fiyat koymuş-

Dr. Vedat Ali Özkan

tur. Ama aynı miktar Meproamate'ı Pennex firmasından 3,10 dolara almak mümkündür. Keza Phenobarbital 15 miligramlık bin tableti 10 sent ilâ 1 dolar arasında satılan ucuz bir teskin edici ilâçtır. Ama özel adlar altında, Phenobarbital için halka yüksek fiyatlar ödetilmektedir.

Demir yetersizliğinden şikâyetçi hastalara demir vitamini almaları tavsiye edilmektedir. Demir vitamininin genel ismi demir sulfattır. Ama Smith Cline-French firması bu ilacı «Feosol» özel ismiyle 9 dolara satmaktadır. Dr. Burack, demir sulfatı, 2 doların altında satan sekiz firmanın adını vermektedir.

Türkiye'de de reklâm gücü ile bir ilâç, özel isim altında yüksek fiyatla satılmaktadır. Acaba ilâçların üzerine özel isimlerinin yanı sıra genel isimlerinin de belirtilmesi, doktorların reçetelerinde ilâçları özel isimleriyle değil, genel isimleriyle yazmaları ve Sağlık Bakanlığının genel isimlerine göre ilâç fiyatlarını kamu adına duyurması sağlanamaz mı? Böylece hastaların bol reklâmla ün kazandı özel ilâç isimlerine haraç ödemesi geniş ölçüde önlenmiş olacaktır. Konu, üzerinde durulmayı gerektirecek niteliktedir. En azından Jet Sağlık Bakanına, Harvard'lı doktor Burack'ın «The Handbook of Prescription Drugs» kitabını buldurup inceletmesini tavsiye ederiz.

zemesi olmasaydı, hizmet imkânını bulamazdık».

Son Havadis gazetesinde Lüt. fi Ballısoy da şu bilgiyi veriyor: «AID yardımından en çok istifade edenlerden biri de İzmir Belediye Reisi Osman Kibar. İngilizce bildiği için AID teşkilâtında çalışan Amerikalılarla da yakın dostluklar kuran Kibar, böylece yardımdan aslan payı almaya da muvaffak oluyor». Kibar, Ballısoy'a şu izahatı vermiş: «Ucuzdur, bedava, diye ne verirlerse almıyorum. Bazı belediyeler lüzumsuz ne verirlerse aldıkları için, bu program bazan isteneni vermiyor. Hatta lisan bilmedikleri veya kotları oku-

yamadıkları için Fargo kamyon yerine Frigorofik kamyon getirtir belediyeler de oluyor (...)

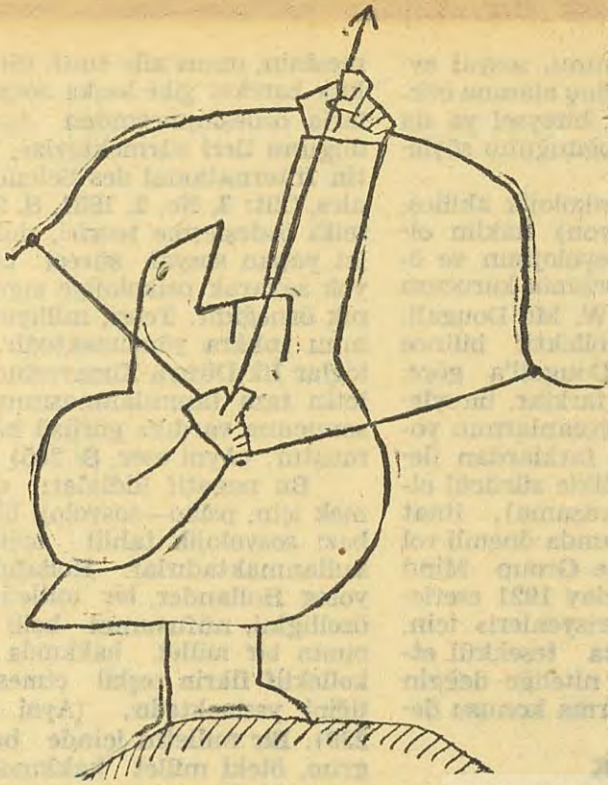
Maalesef küçük belediyeler bu teşkilâttan aldıkları malzemelerin bakım ve tamirini yaptıramamaktadır...»

Amerikan eskileri konusunda tek ciddi ve gerçeğe uygun yazıyı yazan Mücahit Beşer de, bu işten aslan payını almakla övünen Osman Kibar'ın sunuları söylediğini yazıyor: «Öğlum amcana iyi bak! Amcan işini bilir. Daha şimdiden Çiğli Amerikan Havaalanlarındaki bütün ihtiyaç fazlalarını e-gavlamak için tedbirimi almışım».

Her bir işin kendine göre

kolayı vardır. Benden kaçmaz. Baktım, bütün iş Amerikalı bir çavuşta. Oğlanın elinde bir tebeşir, çizdi miydi tamam! Nereye isterse oraya veriyor. Sordum, soruşturdum, oğlanın yerli malı bir dalga—dümeni var. Kızı çağırdım. Vatan — millet meselesi deyince akan sular durdu. Şimdi havaalanı bize çalışıyor.»

Değdiğimiz gibi, Amerikan eskileri dikkatli davranılırsa yararlı olabilir, ama bu, Amerikan eskilerini «bulunmaz hazine» diye göklere çıkartmak ve eskileri vesile ederek sununlar dolusu Amerikan dalkavukluğu yapmak için yeterli bir sebep değildir.

toplayan Milletlerarası Atom Enerjisi örgütünün yardımıyla Türkiye'de girişilen besinlerin ışınlandırılması denemesini «Amerikan emperyalizmi 30 milyon Türkü kobay olarak kullanıyor» diye ilân ediyordu. Bir Barış Gönüllüsüne Amerikadan gelen basit bir mektubu, «CIA'nın Türkiye'deki Barış Gönüllülerine talimatı» diye yayınlıyordu. Bu tip gayri ciddi iddialara, söyleyecek çok sözleri ve haklı davaları olan sosyalistlerin herhalde ihtiyaçları yoktu. Nitekim Ant, bize verdiği cevapta bu üç iddiasını da savunmamıştır. Ama Bâbiâli geleneğine uyarak meseleyi kaydırmış ve söylenmeyen şeyleri söylenmiş sayarak, söylenmeyeni cevaplandırmaya kalkışmıştır. Sanki biz, «besinlerin ışınlandırılmasının sağlık bakımından tehlikesi yoktur» demişiz. Sanki biz, eğer Doğuda nükleer kara mayınları varsa «bu bir tehlike teşkil etmez» buyurmuşuz. Biz dedik ki, besinlerin ışınlandırılması denemesi, bir Amerikan teşebbüsü değildir, bizim talebimiz üzerine girişilen ve nihayet Sağlık Bakanlığının müdahalesiyle durdurulan milletlerarası bir projedir. Kaldı ki, Amerikan teşebbüsü de olsa, «ucuz işçi, ucuz asker» olarak Türk insanına muhtaç bulunan ABD'nin 32 milyon insanın hayatını tehlikeye atmakta çıkarı yoktur. Tam aksine 32 milyon insana muhtaçtır. Projenin insanlar üzerinde denenmesi şartsa, 32 milyon kobay değil, ücretle kiralanmış birkaç kobay - insan yeterlidir. Mesele bu kadar basit iken, insanın «32 milyon kobay» hikâyesini ciddi ciddi yazabilmesi için ya çok saf olması, ya da okuyucuları çok saf bulması gerektir.

Türkiyenin Doğusunun «atomla kirletilmiş bölge ilânı» iddiası da, aynı ölçüde ciddiyetten uzaktır. Bir yerde nükleer silâhların bulunmasıyla, o yer kirletilmiş bölge hâline geliyorsa, o halde başta Amerika, bütün dünya kirletilmiş demektir. Ancak nükleer denemelerin yapıldığı bölgeler, kirletilmiş bölge sayılabilir. Türk toprağında ise, nükleer deneme yapmak şimdiye kadar kimsenin aklına gelmemiştir. Kaldı ki New York Times'tan naklen yayınlanan Doğu bölgesinde nükleer kara mayınları bulunduğu haberi, Savunma Bakanı tarafından yalanlanmıştır. Bu durumda, «Türkiyenin Doğusu kirletilmiş bölge ilân olundu. 32 milyon ölüme mahkûm edildi» diye yazma-

nın, bir cehalet eseri değilse, okuyucuyu câhil saymaktan başka anlamı var mı?

Ant yöneticileri, konuyu kaydırarak tahrifçiliğe kalkışacak yerde, sosyalizmin itibarı ve ciddiyeti bakımından yaptığımız dostça uyarılara kulak verirlerse, okuyucularına karşı çok daha saygılı davranmış olacaktırlar.

Amerikan eskileri propagandası!

Amerika, 1960'tan beri, kendi ölçüleri ile kullanılmaz saydığı eski malzemeyi az gelişmiş ülkelere düşük bedelle vermektedir. Zengin ülke için yaramaz malzemenin, fakir ülkede yararlı olması mümkündür. YÖN'ün 170. sayısında belirttiğimiz üzere, bu malzeme bazen dert olmaktadır. Meselâ Sağlık Bakanlığınca alınan en yenis 1954 modeli 96 adet Thames kamyonunun astarı yüzünden pahalı gelmiştir. İngiltereden getirilen bu kamyonlar konusunda Sağlık Bakanlığının yetkili kişisi şu hesabı yapmıştır: «Aracın esas iktisap maliyetinin yüzde 15 i civarındaki satış bedeli, İngiltereden İstanbul'a kadar ki yükleme, bindirme ve ulaştırma giderleri, vergiler ve yolluklar, oto parça ve işçi ücretleri v.s. toplanınca, 96 adet hurda kamyon için harcanan parayla Türkiye'de son model ve sıfır kilometrede 87 kamyon alınabilir.»

Keza AID'den alınan 16 adet elektrokardiyograf, Bakanlığın bir teknik kurulu tarafından «kullanılmaz» kaydıyla hizmet dışına çıkarılmış ve demirbaştan düşülmüştür. Bununla beraber, Amerikan eskilerinden hayli fayda sağlanan alanlar göstermek mümkündür. Prensipten itibaren, bu yardımın kötü olduğunu söylemek zordur. Ama son günlerde girişilen Amerikan eskileri propaganda-sını da, bizim bakımımızdan, hayli utandırıcı bulmamaya imkân yoktur.

AID, sekiz Türk gazeteciyi davet ederek, Amerikan eski malzemesini kullandıkları yerlerde göstermiştir. Türk Hükümeti de, AID'nin bu propaganda gezisine yardımcı olmuş, Maliye Bakanlığı yetkilileri, Amerikan eskileri konusunda gazetecilere aydınlatıcı bilgi vermişlerdir. Şimdi bu gazeteciler, başta Kadircan Kafılı, Amerikan eskilerine uzun uzun övgü düzmektedirler. Övgüler, Amerikan dalkavukluğu ölçüsünü bulmaktadır. Bakınız İzmir Belediye Başkanının ağzından Kadircan Kafılı neler yazıyor: «Amerikan yardım mal-

Millet Gerçeği ve Milliyetçilik

Türkiyede genellikle sanılmaktadır ki, enternasyonalist nitelikteki sosyalist hareket, millet gerçeğini inkâr eder ve milliyetçiliğe karşıdır. Batının kapitalist toplumları ise, millet gerçeğine saygılıdır ve milliyetçilikten yanadırlar! Bu görüş, büyük bir yanlışın sonucudur. Azılı enternasyonalist sosyalistler dahi — sosyalizm, gücünü hayattan ve tarihten gelen bir bilimsel teori-den aldığı için —, objektif bir varlık olarak milleti ve onun büyük gücünü daima tanımışlardır. Milli egemenlik ve ancak eşit şartlarda milletlerarası işbirliği, sosyalistlerin üzerinde titredikleri ilkelere. Kapiyalist sınıfın teorisyenleri ise, aşağıdaki incelemede görüleceği üzere, bilimsel bir millet tanımı yapmaktan dahi kaçınmaktadırlar. Onların millet teorileri, genellikle, emperyalist milletlerin tahakkümünü haklı göstermeye yönelmiştir. Gerek biyolojik, gerekse psiko — sosyolojik millet teorileri, bu amaçta birleşmektedirler. Emperyalizmin teorisyenleri, çağımızın en önemli gerçeklerinden biri olan milli bağımsızlık devrimlerini, anormal ve çağın gidişine aykırı saymaktadırlar! NATO dergisinde yazan teorisyenler, daha önce YÖN'de belirttiğimiz üzere, milliyetçiliği «çok zararlı» bulmaktadırlar! Milli Egemenlik ilkesi, bir takım soyut teoriler ve aldatmacalarla, emperyalizmin unutturmak, yolunu şaşırtmak ve yok etmek istediği temel ilkelere dendir. Bu sebeple, Türk milliyetçilerinin, emperyalist ideologların millet gerçeğini küçümsemeye çalışan bilime aykırı teorileri ile sosyalizmin gerçeği millet teorisini iyi bilmeleri gerektir. Aşağıdaki yazı, bu amaçla hazırlanmıştır. İlerideki sayıların Üçüncü Dünya milliyetçilerini yanıltmak amacıyla hazırladıkları «tuzak — teoriler»i inceleyeceğiz.

MİLLİYETÇİLİĞİN MODASI GEÇTİ Mİ?

Geleceğin tarihçileri, içinde bulunduğumuz Yirminci Yüzyıldan her halde «sosyal ve milli devrimler yüzyılı» diye söz edeceklerdir. Sömürgecilik, bütün dünyada çökmekte, milli egemenlik ilkesi güç kazanmaktadır. Politik dünya haritası, büyük değişiklikler göstermektedir. İkinci dünya savaşından beri 60 yeni egemen millet ortaya çıkmıştır.

Çeşitli düşünce ekollerine mensup sosyologlar, dünya ölçüsündeki bu yeni oluşum hakkında çok farklı yargılar ileri sürmektedirler. The Annals of The American Academy of Political and Social Sciences'ın kapitalizmden yana ideologlarına göre, yeni milletler, «çağımızın son derece anormal politik bir gerçeğini» temsil etmektedir. (Cilt 318, Temmuz 1958, S. 68). Sosyalist düşünürler ise, yeni milletlerin ve yeni milli devletlerin teşekkülünü doğal ve ilerici bir süreç saymaktadırlar.

Bu farklı tutum tesadüfi değildir. Emperyalist ideologlar ile sosyalistler, millet ve milliyet sorunları ile ilgili bütün temel konularda tamamen farklı görüşlere sahiptirler. Bu iki ideolojik tutum, iki ayrı politik tutumu yansıtmaktadır. Aşağıdaki incelemede bu farklı tutum, sınıfı nedenleri ile birlikte belirtmeye çalışılacaktır.

İ— EMPERYALİZMİN BİLİMSEL OLMAYAN MİLLET TEORİLERİ:

Milliyetler politikasının doğru uygulanması, millet millet gerçeğinin bilimsel bir tanımlanmasını gerektirmektedir. Emperyalist ideologlar, bu konuda bir çok teoriler ve tanımlamalar ortaya koymuşlardır. Bunların ortak özelliği, millet kavramını, sosyal tarihe değil de halkın bilincine ya da biyolojik ve politik olaya bağlamalarıdır.

İrkçilik teorisyenleri, sosyal kategori olan milleti, biyolojik irk kategorisi ile karıştırmaktadırlar. İrk—millet teorisyenleri, milletleri

«üstün» ve «üstün» olmayanlar» diye ikiye ayırmakta ve üstün milletlerin görevinin, kaderi yönetilmek olan öteki milletlere hükmetmek olduğunu ileri sürmektedirler. Bu irkçi teoriler, sömürgecilik politikalarını beslemişlerdir. «İnsan Irklarının Eşitsizliği Üzerine Dene» adlı dört ciltlik eserinde, Fransız sosyologu Gobineau, âri irkin üstünlüğünü savunmuştur.

Antropolojik açıdan irk, deri, renk, saç v.s. gibi ortak görünüş arzeden tarih içinde teşekkül etmiş bir halk grubudur. Irklar arasındaki farklar, çevrenin, insan hayat biçimini geniş ölçüde etkilediği çok eski çağlarda, coğrafi çevredeki farklılıklar yüzünden ortaya çıkmıştır. Günümüzdeki bu farklar, eski önemlerini büyük ölçüde yitirmişlerdir.

Fiziki özellikler, irk üstünlüğü iddialarını haklı çıkarmaktan çok uzaktır. 50 bin yıl öncenin, Neanderthal insanının beyin hacmi, ortalamaya 1525 santimetreküptür. Bugün kü Avrupa insanların beyin hacmi ise, 1450 santimetreküptür. İrk teorisyenlerinin mantığına göre, Neanderthal insanının modern beyaz insana entellektüel açıdan üstün olduğunu kabul etmek gerekecektir!

Aynı biçimde, sarı ve siyah derili halkların, kültür ve uygarlık yaratamayacaklarını iddia etmek mümkün değildir. Tarih, bunun aksini ispatlamaktadır. Batı Avrupa, hayli ilkel bir kültürel seviyede iken, Asya, Afrika ve Güney Amerika oldukça gelişmiş bir kültüre sahipti. Bu sebeple, çağımızda, irkçi millet teorilerinin savunması gittikçe güçleşmektedir. Nitekim Batı ideologlarının çoğu, açıkça irkçi görüşler ileri sürmekten kaçınmaktadırlar. Bunlarla beraber, milletin bilimsel bir tanımlanmasını verebilmiş de değildirler. Genellikle, milletin özü olarak, «millî karakter»i, millî bilinç»i, bulanık biçimde «millî camia»yı, tamamen akıl dışı «millî semboller»i ve «millî devlet» de dahil, politik kurumları göstermekte-

dirler. Millet sorununu, sosyal eylemler alanından, bilinç alanına çekmekte ve milletin bireysel ya da kolektif bilinçten doğduğunu söylemektedirler.

Bu teorilerde psikolojik aklileştirme (rasyonalizasyon) hâkim olmaktadır. Psiko—sosyolojinin ve özellikle içgüdüler teorisinin kurucusu İngiliz sosyologu W. Mc Dougall, milliyetin özünü kolektif bilinçte indirmektedir. Mc Dougall'a göre, milletler arasındaki farklar, bireylerin içgüdüleri ve heyecanlarının yoğunluğu arasındaki farklılıklardan ileri gelmektedir. Özellikle sürücül olma (sürü hâlinde yaşama), itaat v.s. gibi içgüdüler, bunda önemli rol oynamaktadır. (The Group Mind 1920 ve National Deity 1921 eserleri). «İçgüdüler teorisyenleri» için, millet, tarih boyunca teşekkül etmiş özellikleri ve niteliğe değgin yanlarıyla bir araştırma konusu değildir.

SÖZDE PSİKOLOJİK İRKÇİ TEORİLER

H. Bonner ve A. Kardinev gibi öteki psiko—sosyoloji bilginleri de, milletlerin «psiko—sosyal yapısını» bireylerin davranışları açısından ele almaktadırlar. Bu davranışların değişmez olan ve nesilden nesile geçen «kültür modelleri»ni ya da «temel kişilik»i teşkil ettiği inancındadırlar. (H. Bonner, Social Psychology, N.Y. 1953 — A. Kardiner, The Psychological Frontiers of Society, N.Y. 1946).

Bu kavramlar, psiko—rasist görüşlere temel sağlamaktadır. Zira halkları, «yüksek değerli», «alçak değerli» gibi gruplara ayırmaktadır. Psikolojik hükmetme eğilimi, yüksek değerli, hükmedilme eğilimi alçak değerli — psikolojik yapının bir özelliği olarak — atfedilmektedir.

Genellikle denilmektedir ki, bazı halkların psikolojik geriliği, biyolojik olmayan bir dış faktörden ileri gelmektedir. Bu gerilik ebedi değildir, dış etkilerle değişebilir. «Gerili» halkları, «dinamik» bir psikolojik modele sahip halklardan yardım görebilirler. Yani yüksek değerli milletler (emperyalistler), alçak değerliye yardım ederek onların seviyelerini yükselteceklerdir! Görüldüğü gibi bu teoriler, az gelişmiş ülkelerin işlerine müdahale için, sosyolojik bir gerekçe hazırlamaktadır.

Psiko—sosyolog G. Wintringer, «Siyah Afrikanın zekâsı üzerinde dü şünceler» adlı yazısında, bu tezi şöyle işlemektedir: «Gerilikten söz ederken, eğitime elverişsiz demek istemiyoruz... Zenci durgunluğunu değiştirmeyecek sanmak, büyük bir hatâdır. Bizim görevimiz, zencilere klavuzluk etmek ve onları daha iyi insanî şartlara götürmektir». (Revue de Psychologie des Peuples, 1955, Sayı: S. 39 — 55).

Belçika Denizaşırı Ülkeler Akademisi üyeleri, bu yolda daha da ileri gitmektedirler. Onlara göre, Afrika halkları, Avrupa sömürgeciliğinden çok önce, bir «entellektüel düşünüş ve kuruyuş» içindeydiler. «Afrika halkları, sömürgecilikten çok başka nedenlerle geri kalmışlardır. Aksine, az gelişmiş durumları yüzünden sömürgeleşmişlerdir». (L' Afrique décolonisée, Cilt: 18, Brüksel, S. 36) Görüldüğü gibi, bu psikorasist teoriler, sömürgecilğe destek sağlamaktadır.

Bütün bu psikolojik teoriler, objektif millet gerçeğini reddetmek hususunda birleşmektedir. «Özdeşlik teorisi» de bunlardan biridir. Teori, bireyin, kendinden daha büyük bir şeyler, psikolojik bakımdan özdeşleşmesi sonucu milletlerin doğduğu varsayımına dayanmaktadır. «Bireyin millete psikolojik özdeşleş-

mesinin, onun aile sınıf, dini ve politik hareket gibi başka sosyal gruplarla özdeşleşmesinden farksız olduğunu ileri sürmekteyiz». (Bulletin International des Sciences Sociales, Cilt: 3, No. 2, 1951, S. 265). İ millî özdeşleşme teorisi, milleti millet yapan sosyal süreci tamamen yok sayarak psikolojiye sığınmış bir örneklerdir. Teori, milliyet kavramını inkâra yönelmektedir. Sosyaloglar İlk Dünya Kongresinde, «Milletin tam tanımlanmasının red sonucuna vardık» görüşü hâkim olmuştur. (Aynı eser, S. 265)

Bu negatif iddiaları desteklemek için, psiko—sosyoloji bilginleri bazı sosyolojik tahlil metodlarını kullanmaktadırlar. Hollandalı sosyolog Hollander, bir milletin temel özelliğini, nüfusunun belli bir kısmının bir millet hakkında taşıdığı kolektif fikrin teşkil etmesi gerektiğini yazmaktadır. (Aynı eser, S. 239). Bir milletin içinde başka bir grup, öteki millet hakkında fark kolektif fikre sahip bulunabileceğinden, teoriye göre, bir milletin içinde birçok milletin olabileceği kabul etmek gerekecektir! Hollander, bu tezi ile, subjektivizm rekorunu kırmaktadır.

MİLLİ DUYGU TEORİSİ

«Sosyal eylem» teorisi şampiyonlarından ünlü Amerikan sosyolog R. M. McIver de, bilimsel bir milliyet teorisi icat etmekte başarısızlığa uğramaktadır. McIver'e göre, milliyet «tam dayanışma bilinci teşekkül etmiş en geniş gruptur. Öteki topluluklar gibi, yer ve topluluk duygusuna dayanmaktadır». (R. McIver ve C. Page, Society, Londra 195 S. 296-297).

McIver'in büyük önem verdiği millî duygu, akıl dışıdır, izah edilemez. Millî duygu, ona göre, «ortak dil, kültür, ekonomik çıkar, din, fiziksel tip ve hattâ uzun tarihi geleneğe bağlı değildir. (Aynı eser, S. 297) Demek ki McIver, milletlerin teşekkülünün kökünde bulunan irk ve dil bağları kadar, tarih boyunca teşekkül eden dil, ekonomi ve kültür birliği gibi objektif ölçüleri de reddetmektedir.

McIver, millî duygunun, milletin tamamen kendilerine ait bir devlet kurmalarına yol açtığını yazmaktadır. (S. 298). Hiç şüphe yok ki bütün millî kurtuluş hareketleri, politik bağımsızlığa, bağımsız bir devlet kurmaya yönelmiştir. Fakat bir istek, akıl dışı ve soyut bir duygunun değil, objektif gerçeğin sonucudur. Bu objektif gerçeği yok sayan Amerikalı sosyolog, teknolojik ilerlemenin evrensel bir topluluk kurmaya elverişli olduğunu hatırlatarak millî duygu aşularak, dünya çapında bir psikolojik birliğe erişilebileceğini ve tek bir dünya devleti kurulabileceğini ileri sürmektedir. Bunun için yalnızca duyguların değişmesi yeterlidir.

Bu subjektivist, idealist görüş günümüzün birçok Batılı sosyolog tarafından paylaşılmaktadır. Dünya da milletlerüstü (süpranasyonal) rejimler kurma şampiyonları ve mil-

egemenlik aleyhtarları, bu sübjektivist millet kavramından bol bol yararlanılmaktadır.

Kozmopolit zihniyetli sosyologlara göre, millî duygular kozmopolit ölçülere ulaşınca, gerçek bir varlık, bir «antite» olarak millet ortadan kalkacaktır. Bunlar, milletlerin objektif varlığını çok küçüksemekte ve sosyal gelişmenin itici gücü olarak üretim biçimini yok saymaktadırlar. Halbuki bugün dünyada iki farklı sosyo-ekonomik sistem vardır. Dünya — muazzam bilimsel ve teknolojik ilerlemeye rağmen — tutarlı ve bağlantılı bir bütün teşkil etmekten çok uzaktır. Devlet, belli bir sosyo-ekonomik temel politik üst yapısıdır. Zıt sosyo-ekonomik kuruluşlar var oldukça, dünya, tek bir devlet hâline gelemez. Bu durumda, barışa ulaşma yolunda girişilen milletlerarası işbirliği çabaları, ancak millî egemenlik ve bağımsızlığa saygılı oldukları ölçüde, olumlu bir rol oynayabileceklerdir. Milletlerin objektif varlığı, dünya işbirliğinin hareket noktasıdır.

MİLLÎ DEVLET TEORİSİ

Kapitalist dünyanın öteki millet teorileri de, bu soruna tam bir cevap getirmekten uzaktır. Psiko-sosyolojik teorilerin yanı sıra, Batıda, millet örgütlenmesinin temel biçimi olarak millî devleti ele alan bir görüş akımı hâkimdir. ABD'de geniş ölçüde okunan ve Michigan University Press tarafından yayınlanmış bulunan «Sosyoloji İlkeleri» adlı eserinde millet şöyle tanımlanmaktadır: «Millet, arazi bakımından sınırlı olmakla beraber geniş ve fonksiyonel olarak bütünlenmiş bir nüfus topluluğudur. Topluluğun organizasyonu merkezi bir politik güç yoluyla savunulmakta, korunmakta ve düzenlenmektedir». (S. 373).

Bu tanımlamada Duerkheim'in etkisi görülmektedir. Duerkheim'ci Mauss, «Millet» adlı araştırmasında, millî devletin milletlerin başlıca özelliği olduğunu ileri sürmektedir: «Millet deyince biz, belli sınırları ve istikrarlı merkezi iktidarları ile, maddî ve manevî bakımdan bütünlenmiş (entegre) bir toplumu anlamaktayız. Mensupları, kültür, ahlâk ve zihniyet bakımından nisbi bir birliğe sahiptirler, devlete ve kanunlarına bilinçli olarak katılmaktadırlar». (M. Mauss, The Nation, L'Année sociologique, Paris 1956, S. 20).

Hiç şüphe yok, milletlerin gelişmesinde de millî devlet, önemli bir unsurdur. Fakat millî devlet, milletlerin vazgeçilmez bir özelliği sayılamaz. Geçmişte ve bugün, birçok millet, kendi devletlerinden yoksundur. Aksini iddia etmek, sömürge halklarına millet statüsünü reddetmek anlamına gelecektir. Sömürge milletler, kendi devletlerinden yoksundurlar, buna kavuşmak için çaba göstermektedirler. Ama kendi devletlerini kurmadan da milletlerdir.

Öte yandan milleti bir çıkar bütünlüğü içinde saymak, gerçeğe aykırı düşmektedir. Kapitalist düzende her millet, zıt çıkarlı sınıfları sine-

sinde toplamaktadır. Kapitalizmin yarattığı sınıf çatışmalarının, millî birliği tahrip edebileceği açıktır. Ancak sınıfsız bir toplumda, millî birlik daha güçlü olacak ve milletlerin gelişmesi kolaylaşacaktır. Ne var ki, millî duygu, millî devlet ve millî bütünlükten söz eden yukarıdaki teoriler, bu sınıf gerçeğini görmezlikten gelmektedirler.

II — SOSYALİST MİLLET TEORİSİ

Sosyalistler, milleti belli kanunlara itaat eden bir sosyal organizasyon olarak görürler. Sosyalist millet teorisi, hayattan uzaklaşmış, tamamen akademik bir doktrin değildir. Aksine, tarihi olayların bilimsel bir sentezidir. Sosyal tarihin, üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin yakın incelemesine dayanan sosyalist açıdan millet tanımlaması şöyledir: «Millet, özgül bir millî kültür içinde beliren psikolojik davranış biçimi, ekonomik hayat, arazi ve dil birliği temelleri üzerinde doğan, tarihsel olarak teşekkül etmiş, istikrarlı halk topluluğudur».

Millet tarihi bir kategoridir. Milletler, sosyal gelişmenin belli bir aşamasında ortaya çıkmışlardır. Avrupada bu, genel olarak, kapitalist ilişkilerin gelişmesi sırasına rastlamıştır. Emperyalist devletlerin sömürge tahakkümü altına düşen halklar ise, kapitalizmin zayıflama döneminde millet hâline gelmişlerdir. Bazı halklar, sosyalizm altında millet olmuşlardır.

Milletler, klan, aşiret, milliyet gibi sosyal gruplardan gelişmişlerdir. Klan, kan bağı ile bağlı, ortak bir evde oturan büyük boyda ailelerin ittifakı ile teşekkül etmiştir. Klanların sayıca büyümesi ve sosyal üretimin artan ihtiyaçları aşiretlere yol açmıştır. Aşiret, kan, dil ve yer birliği olan klan topluluklarının ittifakından ibarettir. Aşiret, ilkel iştirakçi (komünal) sistemin, bir etnik kategorisidir.

Özel mülkiyetin ve sınıf toplumunun ortaya çıkışıyla, kan bağı, yavaş yavaş yerini arazi yakınlığına bırakmıştır. Her yerde önce aşiretlerin federasyonu, sonra tam birleşmesi ve nihayet ayrı aşiret arazilerinin tek bir halkın arazisi hâline gelmesi bir zorunluluk olmuştur. Gelişen üretim güçlerinin yarattığı aşiretler-arası arazi ittifakları, ekonomik ve kültürel bağları arttırarak, aşiretlerin birbirleriyle kaynaşmasını sağlamıştır. Böylece, daha büyük topluluklar olan milliyetler ortaya çıkmıştır.

İlk bu tip gruplar, Mısır, Çin, Urartu gibi Doğunun köleci toplumlarında görülmüşlerdir. Köleci devletler, milliyetler ve aşiretler toplulukları idi. Avrupa ve Asyanın bir çok ülkesinde, milliyetlerin teşekkülü, ileri feodalizm döneminde tamamlanmıştır. Fakat bazı aşiretler, milliyetler hâline gelememişlerdir. Onların doğal evrimi, sömürgeci politikalar yüzünden frenlenmiş, böylece klan ve aşiret sistemlerinin kahıtları devam etmiştir.

Milliyet, kendi dili, arazisi, ortak kültürü ve ekonomik bağ belirtileri ile, tarih boyunca teşekkül etmiş bir topluluktur. Feodal çözülmeye, istikrarlı ekonomik bağların ve milletlerin gelişmesi için gerekli maddî ön şartların teşekkülüne yol açmıştır.

Bazı milletler, birden fazla milliyeti toplayacak biçimde gelişmişlerdir. Mevcut milletlerin hepsi, farklı milliyetlerin kaynaşmasından doğmuştur. Tarih boyunca gelişen millî camianın doğuşuna yardım eden sosyal faktörler arasında, ilerici anti-feodal güçlerin ortak çıkarları kesin rol oynamıştır. Bundan sonradır ki, millet içindeki sınıf güçlerinin oranı ve sosyal sistemin karakteri, millî birliğin mahiyet ve genişliğini ve milletlerin biçimini tayin eden faktörler hâline gelmişlerdir.

Görüldüğü gibi, milletlerin teşekkülü, halkı temasa getiren objektif sosyal gelişme kanunlarına tâbi olarak gerçekleşmiştir.

Dil birliği, milletin temel özelliğinden biridir. Dil, insan varlığının her alanda irtibatının zorunlu şartıdır. Yüzyıllar boyunca büyüyen ve gelişen dil, millî camiyi önceden belirlemektedir.

Milletin ikinci özelliği, ortak arazidir. Ortak arazi, yüzyıllar boyunca insanların karşılıklı temaslarını önceden belirlemiştir. İnsan, doğduğu büyüdüğü yeri tanır ve sever. Ona, maddî ve manevî yaşantısıyla bağlanır.

Bir milletin mensupları arasındaki ekonomik bağlar, milletin üçüncü özelliğidir. Bu bağlar, feodal sistemin gerilediği bir dönemde, sosyal iş bölümünün artması ve millî pazarın doğması ile gelişmiştir.

Ortak bir psikoloji, milletin 4. nü özelliğini teşkil eder. Ortak psikolojiyi, milletin çevresi, tarihi ve öteki şartları önceden belirlemiştir. Bu psikoloji, o milletin, ekonomik ve politik gelişmesinin ve iç sosyal mücadelesinin özgül yanlarını yansıtmaktadır. Millî karakter diye de bilinen bu ortak psikoloji, millî kültür farklılıklarında kendini gösterir.

Demek ki, millet, maddî (ekonomi ve arazi), dil ve manevî (psikolojik biçim) olmak üzere üç tip topluluğun bir kombinezonudur. Milletlerin psikolojik biçimi, tabiatıyla, maddî yaşama şartlarının damgasını taşımaktadır.

Millet, böylece, uzun ve karmaşık bir tarihî evrim sırasında biçimlenmektedir.

Kapitalizm güçlenirken, feodalizmin yıkıntıları üzerine kurulan millî birlik, nisbi bir birliktir. Zira kapitalist toplumun temelinde sınıf çelişmeleri yatmaktadır. Ancak sınıfsız toplumda millî birlik tamdır.

MİLLETİN GÜCÜ, EMEKÇİ HALKTAN GELMEKTEDİR

Millet, istikrarlı bir sosyal topluluktur. Bu istikrarı yaratan nedir? Bir milleti bir arada tutan vazgeçilmez şartlar nelerdir? Milletleri idarî, politik ve diğer çeşitli baskılarla yok etme, onları «eritme» eğilimleri çok görülmüştür, ama bu baskılar başarısızlığa uğramıştır. Zira millî camianın temel dayanağı, millet çoğunluğunu teşkil eden emekçi halktır. Hâkim sınıflar, öteki milletlerin kalıbına girseler bile, emekçi halk, baskılara nefsini düşünmeden karşı koymuştur.

Milletlerin teşekkülü, çalışan kütüphelerin sosyal tarihinde kökleşmiştir. Çalışma sürecinin evrimi ve insanlar arasında karşılıklı temas, dil'i yaratmıştır. Bir milletin ekonomisi ve arazi topluluğunun biçim vericileri, zorunlu olarak, üretici faaliyetlere girişen kütüphelerdir. Milletlerin psikolojik biçimi, karakteri, ancak kütüphelerin sosyal eylemlerinden doğ-

maktadır. Bu milletin gerçek kültürü, çoğunluktaki emekçi halkın hayatından, çalışmasından ve mücadelesinden fıkmaktadır. Millet, emekçi halkın tarihine kök saldığı içindir ki, istikrarlı bir sosyal camiadır.

SOSYALİST MİLLET

Kapitalist üretim biçimine özgü gelişmeler, kapitalizmin ilk aşamalarında müphem biçimler alabilir. Dada sonra, özellikle monopoller öncesi kapitalizmin yerini emperyalizm alınca, gelişmeler iyice belirlenir. Milletlerin antiemperyalist ve antimonopolist güçlerinin birliği hâkim duruma gelir ve böylece, yeni sosyalist milletlerin doğuşu hazırlanır.

Sosyalizm, milletlerin içindeki sınıf ilişkilerinin tabiatını kökünden değiştirir. Sınıf ziddiyetlerini kaldırır, manevî ve siyasi birliği kurar. Üretim araçlarının özel mülkiyeti, millî birliği bozmakta ve milletin bir kısmına, öteki kısmının hükmetmesine yol açmaktadır. Milletler arasındaki mücadelelerin de temel nedeni budur. Üretim araçlarının topluma mal edilmesi ise, millî birliği sağlamlaştırır ve eşit milletler arasında kardeşçe işbirliği şartlarını hazırlar.

MİLLÎ KURTULUŞ DEVRİMLERİ

Emperyalizmin ideologları, halkların kendi kaderlerini kendilerinin çizmelerini önlemek için, genellikle bu halkların henüz millet hâline gelmediklerini, bu sebeple millî egemenliğe hak kazanmadıklarını ileri sürmektedirler. Harvard Üniversitesinden Prof. W. Elliot, «tam teşekkül etmemiş bir milletin, kendi kaderini kendinin çizmesi: bir efsanedir» demektedir (W. Elliot, The Idea of Colonialism, N. Y. 1958, S. 444).

Bu Batılı sosyologlar unutmaktadırlar ki, Afrika ve Asya milletlerinin teşekkülünü sömürgeciler engellemişlerdir. Bu milletler, Batı Avrupa kapitalist milletlerinden farklı teşekkül şartlarına sahiptirler ve sahiptirler. Organik olarak, sömürge, yarı sömürge ve bağımlı ülkelerde, feodal şartlarda kapitalist ilişkiler olgunlaşmamıştır. Emperyalistlerin, empoze ettikleri sistemin parçası olan sömürge istismarcılığı, bu ülkelerde, ekonomik kalkınmayı durdurmuştur. Bu ülkelerdeki sosyal mücadelenin hedefleri dışardadır. Mücadele, emperyalizme çevrilmiştir.

Bu sebeptendir ki, politik bağımsızlık kazanan birçok ülke, hâlâ yetersiz üretim güçlerine sahiptir. Burarlarda feodal, hattâ klan ve aşiret sistemlerinin kahıtları yaşamaktadır. Sömürge kapitalizmi, üretim güçlerinin evrimini ve millet yapma sürecini yüzyıllar boyu geciktirmiştir. O yüzden bu ülkeler, «tam teşekkül etmiş» milletler değillerdir. Ama bu, bağımsızlıktan vazgeçmek için bir sebep değildir, tam aksine bağımsız devlet kurmanın nedenidir. Zira yeni ve istikrarlı şartlarda, milletin kuruluşu, bağımsızlık ile mümkün olacaktır.

Birçok örnek, halkların bu tercihinin doğruluğunu göstermektedir. Vietnam, bağımsızlık mücadelesi içinde millet hâline gelmiştir. Emperyalist baskı şartları altında, bütün Asya ve Afrikanın tarihi, bu görüşü doğrulamaktadır.

İLERİCİ VE GERİCİ MİLLİYETÇİLİK

Sosyalist açıdan Sosyalist milletler esas olan, sosyal devrimdir. Milletlerin sorunu, bu sosyal devrim yolunda olduğu ölçüde geçerlidir. Bu açıdan, bazı millî hareketler gerici, bazı millî hareketler ilericidir. Meselâ siyonizm, gerici bir millî harekettir. Çinde Ku-

Sosyalizmden niçin korkarlar?

Samim Kocagöz

Bilirsiniz, Tolstoy'un «Savaş ve barış» adlı ünlü romanının iyi yürekli kahranlarından Piyer, içinde yaşadığı topluma, kendisinin çaresizliğine bir çıkar yol bulmak için mason olur. 1789 — 1815 yılları arasındaki Napolyon Avrupasında kaynaşan fikirlerin örgütlü kurumlarından biri masonluktur. İrk din ayrılığı gözlemeden insanlar arasında yardımlaşmayı öngören masonluğun, Filistin'den gelen çok eski bir geçmişi vardır. 4000 yıla vardığı söylenen geçmişinden bugüne değin, hiç bir vakit politik bir kişiliğe bürünmemiş ama politikacıları mason olanları olmayanları hele yüzyıllımızda birer maşa olarak kullanmayı çok denemiştir, çoğu da başarılı olmuştur. Gelgelelim bu başarılar, ne yazık ki, toplumların hayrına olamamış masonların kendi aralarında bir çeşit yardımlaşma sandıkları kurmaya benzer yöntemleri görmüştür. Masonların kendi aralarında yardımlaşmaları ya da sadaka niteliğindeki yardımları bir toplumu bir ulusu kalkındıramaz. Zaten bir kurum, ne değin ülkücü, ne değin ahlâkçı olursa olsun, ekonomik ilkelere yoksunsa, hiç bir yararı yoktur. Elbette bu sözlerimiz bugün için geçerlidir. 1800'lerin Piyer'i, iyi yürekli - biraz da Tolstoy'un kendisidir - Piyer'i yine Napolyon'un hallaç pamuğu gibi atığı o yılların Avrupasında tutunacak bir dal arar. Toplumların yönetimleri için ilkelere, fikirlerin karmakarışık olduğu, toplum yönetim kurallarının su yüzüne çıkmadığı çağda Piyer Mason olmakta haklıdır. Başka kurtuluş çaresi - fikir olarak - bulamaz. Tolstoy, romanında Piyer'in mason oluşu törenini uzun uzun anlatırken ciddi görünmeye çalışır ama ahlâkçılığın karşısına dikilen kaba silah gücü ile, Napolyonla rahat rahat, maskara edercesine alay eder. Piyer'in eline, saklandığı bir yerden Napolyon'u öldürebilme fırsatı geçer ama öldürmez. İyi ahlâk, bir zorba ortadan kaldırırsa da toplum, ya da toplumlar kurtulamaz ki! Evet Napolyon Avrupasının kaynaşması için çıkar bir yol arayarak bir kişiyi mason yapmakta Tolstoy haklıdır. Ama bugünün dünyasında kişiye ve toplumlara bilimsel yoldan ku-

ramlar getiren çıkar yollar göstermiştir. Yane bilimsel kuramlarla birçok toplumun kalkındığı, - kimse pirenlenmesin diye Mısır'ı, Filistin'i örnek göstereyim- kendi ülkelerinin koşullarına göre bir çıkar yol buldukları görülmektedir. Masonluk bugün Amerika'da olduğu gibi bir uyutma derneği olarak kalmış; İngiltere'de hele Birinci Dünya Savaşı sırasında bir sömürgecilik ilkesi olarak başka uluslara uygulanmıştır. Sır ya, öğrendiğime göre bizim masonlar hâlâ İngiliz locasına giremedikleri için çok üzgünmüş.

Günümüzde bir bilim kurumunun anlamı vardır. Bir sanat kurumunun anlamı vardır. Bir ulusu, bir toplumu politik yoldan kalkındırmak için kuramlara dayanan bir partinin anlamı vardır. Ama sadaka ile ulusu kalkındırmaya kalkışan kurumların, ahlâkçı yoldan toplumları eğitmeye, kalkındırmaya uğraşan kurumların hiç bir önemi, anlamı yoktur. Bir bakınız, koskoca Amerika'nın milyarları bulan sadakası ile bile uluslar kalkınmamaktadır; tersine sömürülmektedir.

Bugün Türkiyede'de, iki sınıf Mason var: Birinciler, Masonluğu bir politika gücü yapmaya -Demirel'e belge vermek gibi- çıkarlarını yürütmek için masonluğu perde olarak kullanmaya çalışırlar. İkinciler, saf saf ahlâkçılık, iyiyüreklilikle her hafta bir yerde toplanıp birbirlerine öğüt, ahlâk dersi verenler. İkinciler ne yazık ki, birincilerin «nötralize» ettikleri kişilerdir. Bunlar, bilerek ya da bilmeyerek, kendilerince dünyayı, Türkiye'yi ancak birbirlerine yardımcı, birbirlerine ahlâk nutukları çekmekle düzeltceklerine inanırlar. Mason bir içhastalıklar doktorunun kendisine gelen bir yaralıyı, mason bir operatöre göndermesi bir tip masonlar için yardım sayılır. Ölen milyon bir masonun cenazesini kaldırırken, sağ kalan masonların yardımı, yardım sayılır. İş yaparken batan bir tüccar masona yardım, yardımdır. Hani masonluk memleketimizde —başka memleketleri bilmem, bu işleri bizde gözlerimle görüyorum— bir yardımlaşma sandığı haline gelmiştir. Bir de her hafta bir yerde toplanıp yemek yiyip, öğüt dinlemektir. Bazı aydınla-

rimız, işlerin böyle yürümesinden, masonluğun böyle bir kurum olmasından son derece —gözlemlerime dayanarak, mason dostlarıma bakarak söylüyorum— memnundurlar. Kendi küçük çıkarları için masonluğu memleket sorunlarından kaçmak —pek azı bir yana— için bir sığınak sayarak. Politikayla uğraşanlarla değil, politika 'âfi edenlerle bile inceden incele alay ederler. Hiçbir partide iş yoktur, memleket batmaktadır; ortalıkta adam yoktur.. Vb. Kısacası politikada yabancı ülkelerin maşası olan büyük masonların nötralize ettikleri kişilerdir bunlar. Bizim mason dostlarımız, kendilerine en büyük ahlâk dersini Amerikan petrol şirketlerinin verdiğinin farkında değildiler. Son yıllarda özellikle doktorlar ve hukukçular arasında masonluk bütün hızı ile yayılmaktadır. Bu iş yarı aydınlarımızın bir çeşit politikadan, memleket sorunlarından kaçmak istediğidir. Bugünün memleket ve dünya sorunlarını bilmemek, öğrenmek istememektir. Sinir, damar, hastalık adı ezberlemek; ya da kanun ezberlemek, aydın bir kişi olmayı gerektirmez. Yarı aydınlarımız, kasıtlı olarak memlekettten masonluk oyunu ile koparılmaktadır. Bunun en ilginç örneği Sayın Başbakan Süleyman Demirel sorunudur.

İmdi, karşınıza bir mason doktor arkadaşınız çıkar da; «memlekette sosyalist fikirler aldı yürüdü, ne olacak çocuklarımızın, bizim geleceğimizin?» derse, siz ne halt edersiniz? Ne karşılık verebilirsiniz? Rica ederim, bu memleket devletçiyken, daha sosyalizme girişmeden, bir doktora pilot bölgele, hele uzman olursa, 4500 lira net aylık ödemektedir. Bütün yurt ölçüsünde sosyalizmden korkmayacak tek meslek sahipleri doktorlar olmalı değil mi? Çünkü bugünden önlere örnek var. Sosyalizmi bilip bilmemeyi, memleket sorunlarını bilip bilmemeyi bir yana bırakalım, Bir mason doktorun böylesine bir sorusunun altında —hepsini suçlayamam elbette— bakınız neler vardır: 4500 kazanırken ayda, hastahaneye gelecek hastaların kulağına «muayenehaneme gel, seni daha çabuk iyi ederiz» diyememek korkusu vardır. Kat kat apartman dikememek korkusu vardır. Bir Profesör Doktorun ister istemez, kürsüsüne gelen asistanları hak edince doçent yapmak zorunda kalacağı korkusu vardır. Daha söylemeyecek çok söz var ama en kestirmesi şu: Türkiye'de çoğu —hepsi alınmasın— doktor, hukukçu, giderek orta tabaka, okur yazar değildir. Mason da olsa ülkücü bir ahlâkın farkında değildir. Oysa masonlukta politik bir fikre sahip olanlar

da ayrı bir işleme bağlı değildir sanırım. Ama masonluk bizde Amerika etkisiyle bir politikadan kaçma, saklambaç oyununu haline getirilmiştir. Hiç olmazsa memleketin kalkınma ve kurtuluşuna sempati duyacak iyiniyetli vatandaşları ortadan silmek için.. Bir kişi hem mason olsun, hem de sosyalizmden korksun? Olasıya bir iş değil. Çünkü sosyalizm bilimsel, disiplinli bir ahlâk kuramıdır. Masonluk, varsa, olduysa, tarihsel rolünü bitirmiştir. Tolstoy'un işaret ettiği gibi tâ 1789'da...

Prof. BASSO

Amerika, suçlu bulundu!

Russel Mahkemesi, geçen hafta, dinleyicilerinin 22 dakika süren alkışları arasında, incelediği iki noktada Amerikayı suçlu buldu. Mahkeme, Ekim'de muhtemelen gene İsveçte toplanarak, geri kalan Amerikan savaş suçlarını da karara bağlamış mıdır?

Mahkemenin rapörtörlüğünü İtalyan Senatörü ve Hukuk Profesörü Lelio Basso yapmıştır. Prof. Basso, hazırladığı raporda, hukuk açısından iki soruyu cevaplandırmıştır: Vietnamda Amerikan tecavüzü olmuştur mu? Sivil hedefler bom-balanmış mıdır?

Birinci noktada, saldırı kavramının teorik bir tanımlamasını vermenin güçlüğü belirtmekle beraber, rapörtör, ABD'nin Vietnam halkının temel haklarını çeşitli biçimlerde kaldırmak için sistemli bir plan uyguladığı sonucuna varmıştır. Ayrıca, seçimler yoluyla Vietnamın birleştirilmesini öngören Cenevre anlaşmalarını çiğniyerek, ABD, «negatif bir saldırı» da bulunmuştur. ABD, seçimleri önlemek ve Güney Vietnamın ayrılmasını sağlamak için politik ve askerî müdahaleye girişmiştir. ABD, Kuzeye karşı ilk savaşa girerek ve Gü-

neydeki savaşa katılarak, silahlı saldırı suçunu işlemiştir. Prof. Basso'ya göre, «ABD, Birleşmiş Milletler Yasasınınca öngörülen meşru müdafaa hakkını ileri s'iremez. Zira kendisi hiç bir silahlı hücumu hedef teşkil etmemiştir.»

ABD gibi, Vietnam asker gönderen Avustralya, Güney Kore, Yeni Zelanda ve Amerikan Hava Kuvvetlerine üsler veren Tayland saldırının suç ortaklarıdır. Prof. Basso, raporuna şöyle devam etmiştir: «Okulların, hastahanelerin, kiliselerin, mabetlerin bilerek ve isteyerek bombardırları keşinlikle anlaşılmıştır. Özellikle hastahaneler, sistemli biçimde bombardıman edilmiştir.»

Rapörtör, «ABU'nin (özgür bir dünyaya) ama yalnız Amerikan kapitalist sistemini seçmekte özgür bir dünyaya empoze etmek istediği Amerikan barışı ile Alman ırkının misyonu adına Hitler'in askerlerinin dünyaya empoze etmek istediği Alman barışı» arasında bir paralel kurarak raporunu tamamlamıştır.

Daha sonra, Mahkeme üyeleri, karar vermek üzere kendi aralarında toplanmışlardır. Başkan Sartre, televizyon ışıkları ve alkışlar arasında, Mahkemenin kararını açıklamıştır. Sartre şöyle demiştir: «Mahkeme, meseleyi inceledi. Milletler arası hukuk açısından, ABD, Vietnamda tecavüz fiilleri işlemiş midir?

Mahkeme, bu soruya oybirliğiyle evet cevabını vermiştir. Hastahane, okul kilise, mabet, baraj, su setleri gibi tamamen sivil karakterde hedefler bombardımanlı mıdır? Ve bu ne ölçüde yapılmıştır?

Mahkeme, bu soruya da oybirliğiyle evet demiştir.»

Sartre'nin belirttiğine göre, karar, Nürenberg kurallarına - ki ABD, alt kuralı çiğnemiştir - Birleşmiş Milletler Yasasına milletlerarası anlaşmazlıkların çözülmesinde savuştan vazgeçmeyi öngören Fransa ile birlikte ABD'nin de imzaladığı 1928 Briand - Kellog Anlaşması ve 1954 Cenevre Anlaşmalarına dayandırılmıştır.

Russel Mahkemesinin suçluk kararının Amerikayı hayli rahatsız ettiği anlaşılmaktadır. Nitekim Vietnam savaşını eleştiren ciddi New York Times'da ağırbaşlı olması gereken ünlü yazar Sulzberger, Russel'a Sartre'a ve öteki yargıçlara küfürle savurmaktadır Sulzberger'e göre, Russel, komünistlerin elinde bir âlettir. Ortaçağda savaş gecesi ölen kralların cenazelerini, askerleri cesaretlendirmek için ata bağlayıp meydana süren bazı kabileler gibi, aşırı sol, Russel'in mevtasını propaganda amaçlarıyla kullanmaktadır. Sartre ise, Moskova'ya hoş görünme çabasındadır. Öteki yargıçlara gelince, onlar «Yes Men» rolündeki birçok alelade kişidir! Bütün bunlar Russel Mahkemesinin hedefe isabet kaydettiğinin belirtileridir.

Kuzey Vietnam'da ise Emekçiler Partisinin yayın organı Nhan Dan ise, kararı şöyle yorumlamaktadır: «Mahkeme, gerçekten yeni bir Nürenberg Mahkemesidir. Dokuz günlük çalışması sırasında, dünya kamu oyunu kudretli biçimde seferber etmeye ve antiemperyalist halkların bilincini, barış ve insanlığın en tehlikeli düşmanına karşı uyardırmaya yardımcı olmuştur. Bundan başka Russel Mahkemesi, bir kez daha, dünyanın gözünde ABD'nin nasıl kötü bir yalnızlığa düştüğünü göstermiştir.»

mintang gibi bazı millî hareketler, başlangıçta ilerici oldukları halde, ilk amaçlarından saparak gerici olmuşlardır.

Bugünün Asya, Afrika ve Güney Amerikadaki millî kurtuluş hareketleri ise, sömürgeciler ile köleleştirilmiş milletler arasındaki gelişmelerin keskinleşmesinin sonucudur. Emperyalizm ve emperyalizmin içerdeki işbirlikçilerine yönelmiş millî kurtuluş mücadelesi, doğru nedenlere dayanmaktadır.

Yeni egemen milletlerin politikalarının da nihai amacı, sömürge ya da yarı sömürge baskısını bütünüyle yok etmektedir. Millî bağımsızlık mücadelesi, kalkınma yolundaki milletler ve sömürge halkları ile dünya

emperyalizmi arasında gelişmektedir. Günümüzün millî kurtuluş devrimleri ile Onsekiz, Ondokuz ve hattâ Yüzmüncü Yüzyıl başlarının millî burjuva demokratik devrimleri arasındaki büyük ve keskin fark, bundan ileri gelmektedir.

Eski burjuva demokratik devrimleri, monopoller öncesi kapitalizm döneminde vuku bulmuştu. Kapitalistlerin amaçlarını gerçekleştirmektir. O günlerin millî hareketi, kapitalist gelişme biçimlerine yol açmaktaydı.

Günümüzün millî kurtuluş devrimleri ise, milletin bütünüünün çıkarlarını savunmakta ve emperyalist tahakküme karşı mücadele vererek, bu ön plandaki sınıf sorununu çözmektedir. Halk liderleri ve millî liderler, volda durmamaktadırlar. Bu millet-

lerin kapitalist gelişmelerini engelleyecek köklü dönüşümlere yönelme çabasını göstermektedirler ve bunda kısmen başarılı olmaktadır.

Millî kurtuluş devrimleri için, milletlerarası şartlar önemli rol oynamaktadır. Dünyanın ilerici ve gerici güçleri arasındaki nisbi kuvvet dengesi, ilerici güçler lehine değişmektedir. Bu milletlerarası şartların da yardımıyla, kapitalizmden sosyalizme geçiş yolundaki dünya devrimci süreci içinde, millî kurtuluş devrimleri, sosyalist devrimin ikinci plandaki yardımcı olmaktan çıkıp dünya devrim sürecinin aktif unsurları haline gelmişlerdir.

Gelecek Yazı :
EMPERYALİST TEORİSYENLERİN MİLLİYETÇİLERE KURDUKLARI TUZAKLAR

VIETNAM'DA AMERİKAN YATIRIMLARI

Victor PERLO

Ne zamandır ızdırıp çeken Vietnam'ın kan damarlarına sülük gibi yapışmış Amerikalı milyarderler savaşı sürdüren grubu, halıyla desteklemektedir. Başka yerlerde, Amerika'nın askeri ve politik durumunun kuvvetlenmesini beklemişlerdi, oysa Vietnam'da bunu bile beklemediler. Amerikan şirketleri, tahrip bombaları ile napalm bombalarından sağ kalan Vietnamlıların emeğini uzun zamandır sömürmektedir. Başkan Johnson, bu iş adamlarını şahsen teşvik etmektedir. Business Week şöyle diyor: «Yer yüzünde pek az ülke bugün savaşla parçalanmış Vietnam kadar yatırımcılara antipatik gelebilir. Ne var ki gerçek durum hiç te böyle değildir. Son beş yılda yapılan yatırımlar 100 milyon doları bulmuştur ve eğer Başkan Johnson, tuttuğu yolda devam ederse, gitgide daha fazla Amerikan şirketi Vietnam'da yatırım yapacaktır.»

«Son haftaların tehlikeli askeri tırmanmasına rağmen yatırımlar hızlanmaktadır. Bugünlerde Standard Oil, Caltex ve Shell petrol şirketleri 19 milyon dolarlık bir ortak rafineri kurmak için Vietnam hükümeti ile müzakere etmektedirler... Eğer anlaşmaya varılırsa, Morgan Şirketi bu işi finanse edecektir.» (1).

Standard Oil ile Morgan'ın, Güney Vietnam'ın sömürgeleştirilmesi işine pençelerini atmaları ile Amerika'daki en büyük mülki kuvvetler, Johnson'un tırmanma politikasını teşvik etmiş ve sorumluluğuna katılmış olmaktadır. Mr. Johnson, «Biz Vietnam'an kimse çıkartıp atamaz» dediği zaman Pentagon adına olduğu kadar Standard Oil ve Morgan'lar adına da konuşmuş olmaktadır.

Standard Oil müşahalenin ta başından beri Vietnamdadır. O sırada Standard Oil'in, Güney Vietnam'daki Genel Müdürü George Case, Kongre Dışişleri Komisyonunda verdiği bir ifadede 1959 yılında kumpanyasının öteki kumpanyalardan daha fazla iş yaptığını söylemiş ve o sırada bile iplerin ucunun kimlerin elinde olduğunu ortaya koymuştur. «Benim kumpanyamın Vietnam Hükümeti ile ilişkileri daima iyi olmuştur. Hükümet ileri gelenlerini her istediğimiz an görebiliriz. Ülkedeki Amerikan makamları ile de ilişkilerimiz iyidir, her iki hükümetin temsilcileri ile de görüşmelerimiz her zaman dostane olmuştur.»

Genel Müdür daha sonra kumpanyasına gösterilen özel mülki kolaylıkları ve yaptıkları yatırımları anlatmıştır. Memlekete giren bütün petrolün bedelinin Amerikan dış yardım fonundan karşılandığını ve Amerikan yardımı olmaksızın ne ülkenin (yani o vaktiki hükümetin), ne de kumpanyasının işlerinin yürüyemeyeceğini söylemiştir. (2).

George Case, komitede ifade verdiği sırada kendisine Standard Oil'in «politik işler» danışmanı Kenneth Young avukat olarak refakat ediyordu. Dışişleri Bakanlığı, Güney

Doğu masasının eski şefi Kenneth Young'ı, Standard Oil, hükümet ve kongre ile olan bu gibi işlerde kullanmak üzere yüksek bir ücretle tutmuştu. Young'ın mesleki hayatı sadece yüksek makamlar ile şirketler arasında aracılık etmekle sona ermedi. 1961'de Siyam'a (Tayland'a) Büyükelçi oldu ve hâlen Rockefeller'in desteklediği Asia Society'nin başkanıdır. 9 Eylül 1966 tarihli New York Times'da çıkan, büyük iş adamlarının, bankerlerin ve sanayicilerin imzaladıkları Vietnam savaşının sürdürülmesi ve şiddetlendirilmesi yolundaki Johnson politikasını destekleyici ilâna bu ürvanla imza koymuştur. Adı sanı ne olursa olsun Young daima aynı patronların hizmetindedir.

İki büyük Amerikan bankasının, birden 1966 yılında şube açmaları ile Güney Vietnam'ın ekonomik sömürgeleştirilmesi vetiresinde yeni bir safhaya ulaşılmıştır. Daha önce Amerikan Bankası (Bank of America) ile Chase Manhattan Bankası, Güney Vietnam Hükümetine izin vermesi için başvurmuşlardı. Bu neye benzer bilir misiniz? Bay David Rockefeller'in otomobile binmek için şoföründen izin istemesine! First National City Bank'ın ileri gelenlerinden Henry M. Sperry, üçüncü bir şubenin açılması imkânlarını araştırmaktadır.

«Bu savaşı kazanacağımıza inanıyoruz. Savaş sonunda elinizde büyük bir yeniden inşa işi olacaktır. Bu, finansmanı gerektirecek; finansman ise bankacılık demektir... İngilizler ile Fransızlara bankacılık tekelini kaptırmak budalalık olur, çünkü Güney Vietnam ekonomisi her gün daha fazla Amerika'ya dönük bir yön alıyor.» (3).

Bu sözler büyük iş çevrelerinin Başkan Johnson'un barış sözlerini nasıl kaale almadıklarını açığa vurmakta ve Amerikan istilâcılarının eski Fransız sömürgecilerinin yerini alma hakkını nasıl savunduklarını ifade etmektedir. Gerçekten de, Amerikalılar, Fransadan yapılan ithalât üzerine çeşitli sınırlamalar koymak, Fransızların sahip olduğu kauçuk tarlalarını imha etmek ve daha başka tedbirlerle Fransızları önemli iş sahalarından uzaklaştırmışlardır.

Chase Manhattan Bankası ile şube açma yarışını birkaç

General Ky — Efendiler, bazının her an patlaması gibi üzücü bir ihtimali gözönünde tutmak zorundayız...

haftalık bir arayla kazanmıştır. Bu banka Amerikan hazinesi için bir kasa vazifesi görecektir ve neticede askeri vasıta ve kolaylıklardan faydalanacaktır.

«Şube, teröristlere karşı gayet gizli ve özel emniyet tedbirleri ile donatılmıştır. Dört katlı binanın zemin katı muhtemel bomba fırlatma olaylarına karşı penceresiz yapılmıştır.» (4).

Zamanla bankanın adı belki de Chase Pentagon International olarak değiştirilecektir.

Bu günlerde özel dış yatırımlar, hükümetin ulaştırma, enerji kaynakları ve öteki temel tesisler için verdiği muazzam krediler ile iyice tatlı hâle gelmiştir. Başkan Johnson'un 1966 Ekiminde Güney Vietnam'daki Camrah'ı ziyaretinden iki hafta sonra eski Dünya Bankası Başkanı ve hâlen Chase Manhattan Müdürü Eugene R. Black, baraj ve elektrik tesisleri ile gübre ve maden işleme fabrikalarının kurulması işlerini müzakere için Güney Vietnam'a gitmiştir. New York Times'ın muhabiri bu ziyaretin «Başkan Johnson'un, Güney Vietnam'a yaptığı o tantanalı ziyaretten bir çok bakımlardan çok daha önemli olduğunu yazmıştır. Ma lıyeci Black, Johnson'un, Asya ekonomik kalkınma konularında özel danışmandır ve Güney Vietnam'da politik ve askeri bakımdan güvenlik altına alınan bölgelerde yatırım yapan Amerikan şirketlerince arzu edilen yeni bir Marshal Planı için gerekli enfastrüktür kredilerinin organizasyonundan sorumludur.

Amerika'nın Güney Vietnam'daki yatırımları 1961'de imzalanan Ekonomik Sözleşmenin gölgesine sığınarak yürütülmektedir. Sözleşmenin üçüncü maddesi hükümlerine göre, «her iki tarafın şirketlerine ve milletlerine ait mallar taraflarca en iyi şekilde korunacak ve güvenlik altına alınacaktır.»

Vietnamlıların, Amerika'da önemli bir malları olmadığına göre bu madde tıpkı öteki maddeler gibi sadece tek tarafın işine yaramaktadır. Ve, Vietnam'ın içinde ve yakınlarında bulunan yarım milyon Amerikalının asıl amacı da Amerikan yatırımcılarının vadedilen «koruma ve güvenlik altına alma» sözünü yerine getirmektir.

Güney Vietnam hükümeti, Amerikalı yatırımcılara 3 ilâ 5 yıllık bir vergi muafiyeti

tanımakta, yatırım öncesi incelemelerinin yarı masrafını ödemekte, sermaye ve kârın serbestçe transfer hakkını vermekte ve onbeş yıllık bir millileştirmeme garantisini vermektedir. Amerikan hükümeti ise, Amerikalı yatırımcılara her türlü riske karşı yüzde 100 bir sigorta hakkı tanımaktadır. Amerikan Ticaret Bakanlığı, içinde iki kongre üyesi ile altı kapitalistin bulunduğu bir özel yatırım teşvik ekibi teşkil ederek Güney Vietnam'a göndermiştir. Chicago'lu sanayici Heinz H. Loeffler buldukları avantajları şöyle özetlemiştir: «Yatırım sermayesinin önemli bir kısmının mahallenin varlığı; düşük emek ücreti; yatırımın en fazla beş yılda amorti edilmesine uygun bir iklim; müteşebbis iş adamları için bütün bunlar kuvvetli teşviklerdir.» (5).

Amerika'nın Saygı'daki büyük işlerinden birisi de Vietnam'da en büyük fabrikadır AID'nin 6 milyar kredi verdiği bu yatırım eski Başkan Diem'in tanıdığı özel imtiyazlardan faydalanır ve makinaların ithalâtı Saygı'daki, Amerikan yetkililerince uygun şartlar altında sağlanmıştır. Amerikan hükümeti ihtiyaç fazlası pamuğu düşük fiyatla vermektedir. Johnson ve Johnson tekstil, Personel ve Whittemore kâğıt, Forenlost sütlü mamüller, Allis - Chalmers ve International Harvester ile daha başka birçok tanınmış Amerikan Şirketleri Güney Vietnam'a yerleşmiş ve günden güne de işlerin genişletmektedirler.

Güney Kore'deki 35 cent'lik yevmiye ile Güney Vietnam arasındaki bağ gayet açıktır. Fakat kafası biraz ağır işleyen okurlar için Business Week durumu daha da açık anlatmaktadır. «Güney Kore'nin aldığı yol Güney Vietnam'ın geleceği için bir ders olabilir.» Her ikisi de Amerikan işgali altında «savaşlarla yarılmış, yıkılmış ve huzursuzluk içindedir.» Yanıp, yıkılma Güney Vietnam'da caha da fenadır, fakat «Amerikalı devlet adamları Kore'nin ilerlemesine bakarak Vietnam'ın uzun vâdeli geleceğinden ümitsiz olabiliyorlar.» (6).

- (1) Business Week, 12 Haziran 1965.
- (2) Amerikan Temsilci Meclisi, Dışişleri Komitesi, Uzakdoğu'da Halihazır Durum Üzerinde Bir Araştırma, Temmuz - Ağustos 1959, sayfa 224-237.
- (3) New York Times, 9 Aralık 1965;
- (4) Wall Street Journal, 10 Temmuz 1966
- (5) Amerikan Ticaret Bakanlığı, Milletlerarası Ticaret, 7 Mart 1966
- (6) Business Week, 7 Mayıs 1966.

PARİS DÜŞERKEN

LA CHUTE DE PARIS

Ehrenburg'un şaheser romanı çıktı !..

Fransız Halk Cephesi'nin kuruluşu ve çöküşü, Vatan Satıcılarının Parlamento oyunları, Fransız ordusunun savunma planlarını Almanlara satan generaller,

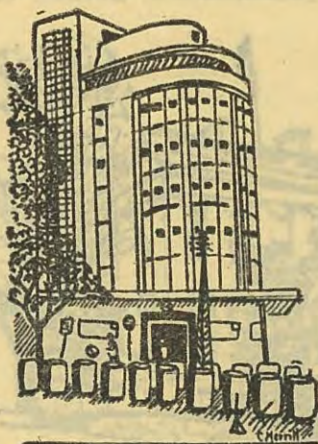
Nazi çizimleri altında Paris, Fransız Millî Mukavemet Hareketi'nin isimsiz kahramanları, Léon Blum, Lloyd Georges, Daladier, Hitler, De Gaulle, Laval, Pétain... gerçek yüzleriyle

Dehşet verici bir bozgundan göz kamaştırıcı bir kurtuluşa,

ve Yurt sevgisine feda edilen büyük bir aşk..

15 lira,

Genel Dağıtım: Kemal Karatekin Ankara cad. No. 51—İstanbul

Saygı'da ABD Elçiliği

Amerikan kitaplarına neden güvenilmez?

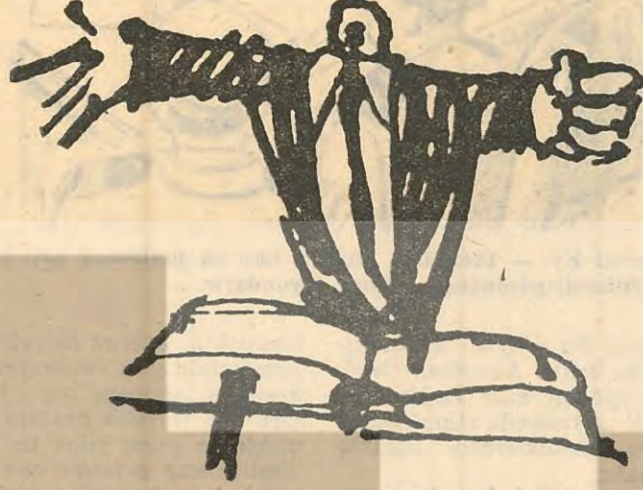
USIA ile CIA, kamu oyunu etkilemek için yayınevlerinden nasıl yararlanıyorlar?

Amerikan Cumhurbaşkanı Johnson'un sabahları gazeteleri karıştırdığında ilk okuduğu Washington Post'ta, kitap eleştiricisi Geoffrey Wolff, geçenlerde, Amerikan Kongresinde ortaya çıkan ve milletlerarası alanda, aydınların Amerikan kitap yayınevlerine karşı güvenlerini sarsan bir gerçeği açıkladı. Bu çeşit kitapları, uyanık bir ihtiyatlıkla incelemelerine faydası olur ümidiyle, bu yazıyı yayınlıyoruz.

«KELİMELER, DOLU TABANCA GİBİDİR»

Sartre, «Kelime, dolu tabanca gibidir» derken, bu mem leketteki (ABD'deki) resmî a. gızlar da bu gerçek dolu sözleri tam anlamıyla benimsemiş benziyorlar. Örneğin, 1964 seçimlerinden önceki aylarda, 50 senatörümüzden 18'i, çoğu başkaları tarafından yazılmış ama kendi imzaları altında çıkacak olan bir veya daha fazla kitapla meşgul oluyorlardı. «Ya kitap yaz, ya da yok ol» hastalığı -ki Amerikan akademik çevrelerinde «publish or perish» sloganı ile pek yaygın bir ifade alanı vardır, devletin icra organlarını daha da fazla sarmış durumda: Barış Gönüllüleri hakkında Sgent Shriver (Kennedy'nin kymbiraderi ve Barış Gönüllüleri Teşkilatının ilk şefidir) tarafından ortaya bir yığın kitap ve sözde kitap mahiyetinde şeyler çıkarıldı; Savunma Bakanlığı gibi, NASA (Millî Uzay Araştırmaları Teşkilatı), kordiplomatik, Gelir Vergisi Dairesi ve öteki devlet dairelerinin faaliyetleri için sonsuz de necek kadar çok yazılar yazıldı. Washington'da pek sık tekrarlanan bir hikâyeye göre, Başkan Kennedy 1964 seçimlerine hazırlanırken, seçim kampanyası sırasında ortaya atılacak meseleleri yardımcıları ile özel olarak görüşüyormuş. Bu toplantılardan birinde Michael Harrington'un Amerika'da fakirliği inceleyen «Öteki Amerika» adlı kitabının değerli bir yanı olup olmadığını sormuş. Kendisine, bu kitabın gerçekten iyi bir eser olduğunu söylenince, Kennedy, etraftan bu konuda yeni fikirler, araştırmalar ve belgeler istemiş. Ve işte bu olaydan kısa bir süre sonra, fakirlikle ilgili düzeylerde kitap birden piyasaya çıkmıştır. Hem de bunların çoğu, hükümette görev almış kişiler veya yakınları tarafından yazılmıştır. Ardından dergilerde peşpeşe makaleler görünmeye başlamıştır. Bunca sürelik sessizlik ve bu konudaki bilgisizlik, yerini velveleye bırakmıştır. Böylece yeni bir mesele yaratılmış ve «Fakirlikle Mücadele» kampanyası başlamıştır.

Resmî makamların siyasî düşüncelerini açıklamak, görevlerini yürütmek maksadıyla kitap yayınlamalarında, esas itibarıyla, insanı ürktürecek bir şey yoktur. Fakat pratikte, siyasî gerekler birçok yazarın burnunu o kadar büyütüştür ki bu kişiler, gerçekle alay etmeye koyulmuşlardır. Kendilerinin birşeyler öğretilmeleri gerektiğini ve okuyucunun gerçeği bilme hakkı olduğunu unutmuşlardır. Bugün artık kitapların gittikçe artan ölçüde propaganda silâhi olarak kullanıldıkları görülmektedir. Yüksek mevkilerdeki kimseler, hoşagitmeyen ve kendilerini güç durumda bırakan kitapları önceden bir sansüre tâbi tutmakta-

dırlar. Fakat, eğer gerçeklerin bizce, yarı gerçeklerden ve sahtekârlıktan öte müstesna bir değeri varsa, ve eğer bir kitabın yazılması, basılması ve satılmasında açıklık ve doğruluk fikirlere serbestçe ulaşmanın şartıysa, o zaman bize objektif gerçek diye sunulan pek çok şeyin meşruiyet dışı, sahte ve aldatıcı olmasından telâşa kapılmamız.

HABERLER MERKEZİNİN MARİFETLERİ

Örneğin, kısa bir süre önce, George Carver, bir hayli güvenilir ve ünlü dergilerden «Foreign Affairs» de bizim Kuzey ve Güney Vietnam karşı izlediğimiz resmî politikayı destekleyen bir yazı yazdı. Fakat Carver, hâlen CIA hesabına çalışmaktadır. Ama bu önemli bilgi, nedense Foreign Affairs tarafından yazı ile birlikte açıklanmadı, okuyucudan gizlendi. İşin kötüsü, bu bilginin yazıyla birlikte dergiye verilmemiş olması da mümkündür. Bundan başka, CIA'nın haber toplayıcı ve haber yayıcı bir teşkilât olarak ABD sınırları içinde faaliyetinde bulunması kanunen yasaktır. Aynı sınırlama, tabiiyle, kendisini Amerika dışındaki propaganda faaliyetlerine hasretmesi gereken USIA (Türkiye'de Amerikan Haberler Merkezi diye bilinen teşkilâtın Washington'daki merkezi) için de vâridir. Maamafih, birkaç ay önce Temsilciler Meclisi Ödenekler Komisyonunun bir alt komitesinde, yüksek memurlarının da kabul ettikleri gibi, USIA'nın «Kitap Geliştirme Programı» faaliyetlerinin bir kısmını, USIA'nın beslediği özel şirketlerce yayınlanan gizli olarak hazırlanmış kitaplar teşkil etmiş ve bunlar, Hükümetin herhangi bir kararı veya bunların menşei ile ilgili şartlar hakkında resmî bir kararı olmadan bu memleket içinde satışa çıkarılmışlardır.

Alt komite karşısına USIA'nın Haber Merkezi Servisi Müdürü olarak çıkan Reed Harris, bu kitaplar hakkında şunları söylemiştir: «En küçük fikirden kitap son şeklini alana kadar her şeyi kontrol altında bulunduruyoruz.» Belki bu kitaplar sıhhatli ve değerli bilgiler getirmektedir; belki de ken-

ki kitaplardan herhangi biri ABD içinde dağıtılıp satıldı mı?

Posner — Zannedersem öyle oldu, evet...

Marks — Yani biz bu işe yardım ediyoruz.»

AMERİKA İÇİNDE HAYIR, DIŞINDA EVET!..

Bu noktadan sonra, Marks, kitapların adlarının açıklanmasına ve bunların yazdırılması ve özel yayınevlerince bastırılması için yapılan 90 bin dolarlık masrafın zabitlara geçirilmesine razı oldu. Bu kitaplardan birini satın alan vergi yükümlüsü vatandaş, bunun için üç defa ödeme yapmaktadır. Evvelâ kitabın yazılması ve bastırılması için para ödemektedir. Sonra da bu kitabı satın almaktadır. O vatandaş, aynı zamanda, bu özel ve gizli yayını devlet hesabına çok daha ucuza basabilecek resmî Devlet Matbaasını da beslemektedir. Fakat Marks, daha sonraki izahatı sırasında, Hükümetin açıkça yayınlayacağı kitapların USIA'nın güttüğü amaçlar bakımından fayda sağlamayacağını söylemiştir.

«Lipscomb — Kitabı satın alıp okurken, bunun Hükümetin desteği ile hazırlandığını Amerikan halkına bildirmek neden hâ tâldir?

Marks — Bu, onların değerini küçültür.

Lipscomb — Peki, sinema filmleri, gazete yazıları için uyguladığımız temel kuralla kitaplar konusunda neden uyulmaz? Yalnızca dış ülkeler için faaliyet gösteren Amerikan vergi yükümlülerinin parasıyla sizin kontrolünüz altında hazırlanan bu kitaplar, Amerika'da dağıtılmasın, yalnız dış ülkelere gönderilsin. Olmaz mı?

Marks — Memleket dışında bir okuyucu kitle, Amerikan Hükümeti işaretli bir kitabı okuduğu zaman, bu kitaba özel bir şekilde (propaganda materyali olarak) bakar. Halbuki bizim dağıttığımız ve Amerika'da yayımlanmış bir kitabı okudukları zaman, bunu farklı bir şekilde, yazarının kendi ifadesi olarak değerlendirir. Bu kitap yazarın bir ifadesidir, bizim değil. Kitabı biz yazmadık. Biz sadece kitabın nüshalarını satın aldık ve bunun dağıtımına yardım ettik. Fakat eğer bu kitabın bizim kitabımız olduğunu söylersek, o zaman yazar, dolayısıyla devletin resmî memuru hâline gelir.»

Tabii ki o durumda yazar, dolayısıyla değil fakat gerçekten ve doğrudan doğruya resmî bir devlet memurudur. Zira devletin emriyle ve onun gereklerine uygun olarak bir iş görmektedir. Bunun da ötesinde, yazarın eseri, Telif Hakkı Kanununun 8. kısmında, bir devlet memurunun görevi çerçevesi dahilinde yaptığı herhangi bir işin, özel bir yayınevi tarafından yapılmış olsa bile, telif hakkı mahfuz olamaz denilmesine rağmen, özel bir yayınevini telif hakkı adı altında yayınlamaktadır. Böylece, vergi

yükümlüsü vatandaş, zaten kendi malı olan kitap, USIA'ca dağıtılmak üzere satın alındığı zaman her nüshası için tekrar yazara özel bir hisse vermektir. Özellikle bu noktada Lipscomb, Marks'a çok anlayışlı ve yumuşak davranmıştır:

«Lipscomb — Ben de Kitap Geliştirme Programının deniz aşırı ülkelerde yürütülmesine taraftarım. Bu şekilde bir hayli iyi şeyler yapabileceğimiz kanı sındayım. Ama faaliyetlerinizin neden deniz aşırı ülkelerle sınırlı kalmamalı? Sizler zaten gerek yazara, gerekse yayınevine mali yardımda bulunuyorsunuz. Vergi yükümlüsü vatandaş bundan pek şikâyet etmiyor. Fakat fikrime göre, bu işte şöyle bir prensip var ki, bir Amerikan vatandaşı maddeten desteklediği bir kitabı okuduğu zaman gerçeği bilmelidir.

Marks — Evet, bu da bir görüş, anlıyorum.

Lipscomb — Tabii bu kitapları deniz aşırı ülkelerde yerine daha iyi bir kelime bulamadığım için kullanacağım propaganda maksadıyla dağıttığımızı farzediyorum.

Marks — Evet, kesinlikle.. Bir hikâyeye anlatmak için.

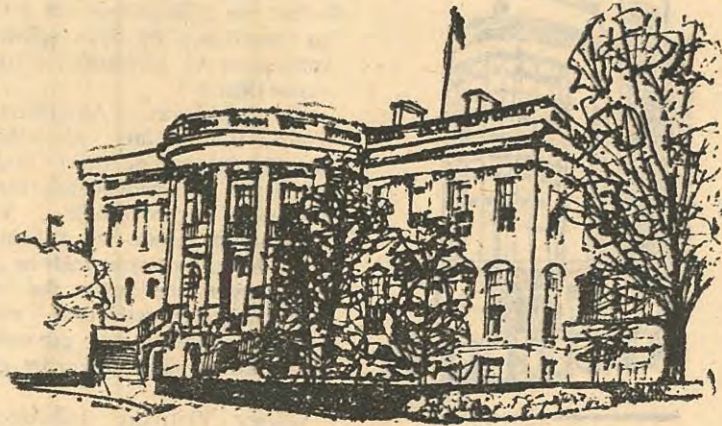
Lipscomb — Bu kitaplar, ABD'de de propaganda maksadıyla mı satılmaktadır?

Marks — «Hayır.»

Diğer bir deyişle, yabancı bir okuyucunun fikrini çelip yarıltmak için başvurulan usul, Marks'a göre, Amerika'da bir okuyucuya hitap etmekte kullanılan dürüst ve objektif bir yoldur. Gerçek şudur ki, Dominik Cumhuriyetindeki müdahalelerimiz konusunda araştırma yapan bir öğrenci, öünde kaynak olarak gizli devlet yardımıyla hazırlanmış Mallin'in «Dominik Cumhuriyeti Meselesinin İçyüzü» adlı kitabı bulacaktır. Eğer bu öğrenci, daha bu kitabın kabından ve başlıktan itibaren yalan fikirler verilerek yanlış yola sevk ediliyorsa, kitabın kendinden ne hayır sağlayacaktır? CIA da yıllardır, fikirleri tesir etmede kitapların gücüne oldukça itibar etmiştir. Örneğin Frederick A. Praeger (Amerika'nın en güçlü yayınevlerinden biridir) ve M.I.T. (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü ve bu üniversite içindeki Milletlerarası Çalışmalar Merkezi ki, 15 yıl önce CIA parasıyla kurulmuştur.) gibi isimler, USIA ve CIA ile birlikte çalışıp ismi tekrar tekrar ortaya atılan bir çok teşebbüsten sadece ikisidir. Evet, insan, gerek bu tip teşekküllere bağlı olarak, gerekse böyle bir desteği olmadan çalışan kimselerin veya ilim adamlarının yazdıkları görüşleri memnuniyetle karşılayabilir; ama vergi ödeyen bir vatandaşın ne için para ödediğini bilmeye, okuyucunun da kitabını satın aldığı adamın kullandığı kaynakları, onun vasıflarını ve temel inançlarını bilmeye hakları vardır.

60 MİLYON LİRALIK KİTAP

İşin daha da berbat yönü, okuyucu genellikle bir kitabı yayıncısına güvenerek alır. USIA tarafından satın alınan kitapların baş müteahhitlerinden biri olan Praeger -ki bu şirket, kısa bir süre önce Encyclopedia Britannica tarafından satın alınmıştır. (Şurada ki güce bakın!) —, sözde Hükümetin âleti olmamaktadır. Praeger'in politika, dış meseleler ve tarih hakkındaki kitapları, yerinde oluşları ve doğrulukları dolayısıyla büyük rağbet kazanmıştır. Fakat kitaplardan hangilerinin Hükümetçe desteklenmiş olduğunu bilmemiz imkânsızdır. Örneğin, Pra-

BEYAZ SARAY

Köpeklerinden söz etmek için bile «müsaade» gerek!..

eger, Vietnam hakkındaki kitapları Hükümetin politikası aleyhinde birer iddianame sayılabilecek olan Bernard Fall'in eserlerini yayınlamıştır. Praeger, aynı zamanda Philip Geysel'in «Lyndon B. Johnson ve Dünya» adındaki ve USIA'nın propagandada maksatlarına uygun düşmediği için bu teşkilât-ça yurt dışında dağıtım için satın alınmayan kitabını pazarlamıştır. Fakat USIA'ca 1965'de desteklenen veya hazırlanan 16 eserden 5'inin (1) de yayıncılığını yapmıştır. USIA, buna paralel olarak, her yıl yaklaşık olarak 6 milyon dolar civarında bir parayı dağıtım için kitap satılmaya harcamakta (1965 yılında 1500 ayrı başlık taşıyan 175.032 adet kitap satın almıştır) ve bu ölçüdeki paranın cüzibesinin, yayınının yazar ile yaptığı kitabın yönü ve tonu ile ilgili anlaşmaya ne derecede tesir ettiğini kimse bilmemektedir. Lipscomb ile Marks arasındaki konuşmalarla, Washington'da bir yayınevi olan Potomac Boks Inc.'e oldukça önemli miktarda kitap ısmarlandığının açıklanmasından sonra, kamuoyu, bu konu ile biraz temasa geldi. USIA, Amerika ile ilgili 6 ciltlik bir esere 25 bin dolar vermeyi kabul etmiştir. Bu eserin 3 cildi henüz yazılmamıştır ve gerek Amerika'nın içinde, gerek dışında USIA adı anılmadan dağıtılacaktır. Bu anlaşma ile ilgili soruları, Marks, şöyle cevaplandırmıştır:

Marks — Evet doğru... Bu yayınevinden önemli miktarda kitap aldık, fakat bu kitapları biz yazmadık.

Lipscomb — Öyleyse, kitapların müsveddeleri tamamlandıncı kiraladınız.

Marks — Müsveddeler üzerinde biz de çalıştık. Fakat buna, kiraladık diyemeyeceğim. Zira bununla ilgili olarak bir anlaşma tanzim etmedik. Biz sadece, şu konuda bir kitap yazılırsa şimdiden talip oluyoruz ve bundan şu kadar nüsha satın alacağız, dedik.»

HÜKÜMET SANSÜRÜ

Kennedy ailesi karşısında William Manchester'ın durumu, kamuoyunun önüne, kitap için bilgi kaynaklığı yapanların, kitabın muhtevası, tonu ve yayın tarihi üzerinde tam bir kontrol uygulamanın tipik bir örneğini getirmiştir. Manchester, böylesine bir anlaşmaya girdiği ve Kennedy ailesi de tarih yazmanın esaslarını yanlış anladıkları için itham altında bırakılmışlardır. Fakat aslında, Manchester, tarih ve biyografi yazarlığında yaygın hâle gelmiş şartları kabul etmiştir. Kennedy'lerin yaptıkları iş ise, böyle bir anlaşmayı açıklamış olmaktadır. Diğer bir deyişle, kitap yazdırın herhangi bir kimse, bunu kontrol etmek ve istediğini yazdırıp istemediğini yazdırmamak hakkına sahip olma çabasıdır. Fakat mesele, devlet çapında ise ve işler kapalı kapılar ardında geçiyorsa işin rengi birden değişmektedir.

Tipik bir kitap kontrol etme durumu, şöyle yürütülmektedir: Bir devlet dairesi, belirli bir kitabın yayınlanmasına kaynak olacak bazı bilgileri gizli olarak sınıflandırmaktadır. Arkasından, bu daire bir yazarla temasa geçerek, yazarın bu konuda yazacağı kitabın tamamını (yani yalnız bu gizli belgelerle ilgili kısımlarını değil, kitabın bütünü) gözden geçirip yeniden kaleme alma hak-

kı karşılığında gizliliği kaldıracağını bildirmektedir. Böyle bir sansür mekanizmasını, milli güvenliğinin mi, yoksa siyasi gereklerin mi zorunlu kıldığı tartışılabilir. Fakat böyle bir anlaşmanın kitapların yazılmasında idareye muazzam bir kudret sağladığı açıktır.

Hele onlarca milyon doların devletçe kitap satın almak üzere harcandığı düşünülürse, ortaya çıkan iktisadî gücün azameti anlaşılır. Hükümetçe, Hükümet hakkında yazılmış kitaplar, kitap yazma ve satma ticaretinde önemli bir yer işgal etmekte ve devlet düzenine karşı gelenler bundan nasiplerini alamamaktadırlar. Kısa bir süre önce, bağımsız bir gazete yazarı olan Ralph Schoenstein, 1965'te Başkan Johnson ve üç köpeği Blanco, Her ve Him (mütevaffa) hakkında yazdığı bir kitabın, Doubleday Yayınevi tarafından Bayan Johnson'un basın sekreteri Bayan Carpenter'e, gözden geçirmek üzere sunulduğunu açıkladı. Müsveddeyi okuyunca, Bayan Carpenter'in tepesi atmış ve 65 sayfalık müstakbel kitabı, Başkanlık yüksek makamının haysiyetine

sürülmüş iğrenç bir leke olarak telâkki ettiğini ve Doubleday Yayınevinin bu kitabı basmasının ilerde yazarları ile Beyaz Saray'ın yapabileceği işbirliğini şimdiden feda etmek anlamına geldiğini açıkça bildirmiştir. Ve tabii kitap, bir daha ortakhıkta görülmemiştir.

Şimdi bu köpekli kitabın kıymadığına üzülmemek fakat böylesine bir yeraltı (sub rosa) sansür mekanizmasının ilerisi için son derece tehlikeli örnekler hazırlayacağından korkmak lazımdır. Bir kitabın yazılması ve okuyucular tarafından okunması, bir çoğunluğun tiranlığına karşı hayatî savunma teşkil edecek nitelikte müesseselerdir. Bu tarz bir savunma mekanizmasının temel taşı meyvana getiren unsur, kitabın yazılışında ve kontrol edilmesinde uygulanan usullerin açıkça ilân edilmesidir. Onyedinci Yüzyılda, Licencing Act'a (basım için önceden yayın ruhsatı alma kanunu) karşı mücadele ederken, John Milton, «Aeropogitica» da şöyle yazıyordu.

«Bana öyle geliyor ki, hali hazırda, gerek Kilisenin, gerekse Hükümetin en büyük endişesi, insanlar gibi kitapların da suç işlediği hususunda göz-kulağ olmaları gerektir. Ve bundan böyle, kitaplar da tıpkı canılar gibi göz altında tutulmalı ve adalet mekanizması, bunlar üzerinde de en etkili şekilde işletilmelidir... Maamafih, öte yandan, bu konuda çok ihtiyatlı olmak gerekmektedir. Zira kötü diye iyi bir adam öldürüldüğü gibi, bu şekilde iyi bir kitap da katledilebilir. Adam öldüren kişi, düşünen bir

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDE SÖMÜRGEÇİLİĞİ SAVUNUYORUZ

Meseleye yabancı olanların gözünde Türkiye, özellikle Birleşmiş Milletler Yirmibirinci Genel Kurulunda, sömürgeçiliğe karşı çıkan devletlerin başında gelmiştir. Gerçekten, Güney-Batı Afrika meselesi ile ilgili kararı, Türkiye sadece desteklemekle kalmamış, ayrıca — Birleşmiş Milletler deyimiyile — karara co-sponsor (ortak yazar) olmuştur. İşin yüzeyden görünüşü budur, fakat biz, meseleye biraz daha yakından bakalım: Bir defa bu gibi kararlar çoğu zaman âdeta ittifakla çıkmakta, karar suretlerine aleyhte oy verenler sadece Portekiz ile Güney Afrika'dan ibaret kalmakta ve zaman zaman da Fransa, bazı konuları iç mesele saydığı için, çekimser kalmaktadır. Nitekim Güney-Batı Afrika konusundaki son karar suretine, ABD dahil, 116 devlet müspet oy vermiştir. Şu halde buna benzer karar suretlerinin karşısına çıkmak, esasen mümkün değildir ve en büyük sömürgeci devletler dahi bunlara müspet oy vermektedir.

Asıl üzerinde durulması gereken nokta ise başkadır: Birleşmiş Milletlerde yürürlükte bulunan usul kaidelerine göre, bir devlet dilerse, karar suretinin belirli bir paragrafının ayrı oylanmasını talep edebilir. Nitekim çoğu zaman, sömürgeçilik ile ilgili meselelerde Batılı devletler, meselâ Portekizi takbih eden paragrafın ayrı oylanmasını istemekte ve bu paragrafta çekimser kaldıktan ya da aleyhte oy kullandıktan sonradır ki, karar suretinin tamamına müspet oy vermektedir. Türkiye de bu biçimde davranmaktadır. Böylece, tasarı lehinde oy kullanmış olmanın hiç bir anlamı kalmamaktadır. Zira karar suretinin en can alıcı paragrafına çekimser ya da aleyhte oy verdikten sonra, tamamına müspet oy vermenin bir anlamı yoktur. Bundan başka, bu biçim ayrı oylamalar — gene Birleşmiş Milletler tabiriyle —, çoğu zaman «ad çağırma» usulüyle yapılmakta ve böylece her devletin ne yönde oy kullandığı birer birer tesbit ve tescil olunmaktadır.

Türkiye, acaba hangi nedenlerle, özellikle Portekizle ilgili karar suretlerinin bu can alıcı noktasında çekimser kalmaktadır? Birinci neden, Portekizin ittifakla karar aldığı bilinen OECD'de, Türkiye'ye yardım meseleleri bahis konusu olduğunda aleyhte oy kullanarak yardıma engel olacağı endişesidir, denebilir. Ancak, unutmamak gerekir ki, Türkiye de aynı teşkilâta üyedir, ve misilleme yaparak o da Portekize yapılacak yardımları engelleme imkânına sahiptir.

NATO müttefikleri arasındaki dayanışma da, ikinci bir neden olarak ileri sürülebilir. Bunun da vârit olmaması gerekir. Zira, NATO memleketleri, Birleşmiş Milletlerde dayanışma ilkesine göre oy kullanmamaktadırlar. Bilindiği gibi Kıbrıs meselesiyle ilgili oylamada Portekiz, çekimser oy kullanmıştır. Ayrıca Norveç ve Danimarka'nın sömürgeçilik konularında son derece bağımsız oy kullandıkları ve böylelikle özellikle Afrika ülkelerinin gözünde büyük bir itibara sahip oldukları bilinmektedir. Bu itibarla, ikinci neden de, birincisi gibi, kolaylıkla kabul edilemez. Asıl neden, olsa olsa, delegasyonumuzun korkak davranmasıdır. Komünist Çin'in Birleşmiş Milletlere kabulü konusunda, içtikleri su ayrı gitmeyen ABD ve İngiltere ayrı yönde oy kullanmışlardır. İngiltere Çin'in Birleşmiş Milletlerde temsili yolunda oy kullanırken, ABD aleyhte oy vermiştir.

Şu hade, «Biz sömürgeçiliğin aleyhindeyiz» dememiz yeterli değildir ve bunu söylemekle de kimseyi aldatamayacağımızı artık biz de anlamalıyız.

TÜRKİYE VE YUNANISTANDA KOMÜNİST TEHDİDİ

Türkiye'den Ahmet Topaloğlu ile Cemal Tural'ın katıldıkları Nato Savunma Bakanları toplantısında, komünist askerî tehdidi incelendi. Bakanlar kararlaştırdılar ki, Batı Avrupa'da komünist askerî tehdidi azalmıştır, ama kanatlarda — bu arada Yunanistan ve Türkiye'de — komünist tehdidi devam etmektedir; kanatlar korunmalı ve seyyar bir güç ile takviye edilmelidir.

Demek oluyor ki, iki Almanya ve Berlin meseleleri dolayısıyla, şimdiye kadar en hassas bölgeyi teşkil eden Batı Avrupa'da komünist askerî tehdidi önemsiz hale gelmektedir. Türkiye ve Yunanistan gibi kanatlarda ise, komünist tehdidi devam etmektedir. Bu ayrımı anlamak kolay değildir. Komünist tehdidi neden Almanya'da az da, Türkiye ve Yunanistan'da çok? Askerî açıdan düşünülebilir ki, Nato, Avrupa'da çok güçlü savunma tedbirleri aldığı için, orada komünist tehdidi azalmıştır. Yalnız, bu takdirde kabul etmek gerekir ki, soğuk harbin en kritik günlerinde Nato, kanatları savunmak için yeterli tedbir almamıştır. Nitekim soğuk harbin şiddetini iyice kaybettiği şu günlerde dahi, Nato kanatlarını komünist tehdidinden korumak için yeni tedbirlere ihtiyaç vardır.

Böyle bir istimalin doğruluğunu kabul etmek kolay değildir. O halde Batı Avrupa'da azalan komünist tehdidi, neden Türkiye ve Yunanistan'da azalmamaktadır? Nato askerî plânlayıcılarından olmadığımız için, bu soruyu cevaplandıramayacağımız açıktır. Yalnız son olaylar göstermiştir ki, Yunanistan'da komünizm tehlikesinden çok faşizm tehlikesi vardır. Ve faşizm, orta solun seçimleri kazanacağını kesinlikle anlaşılması üzerine, demokrasi ve özgürlükleri savunmakla yükümlü Nato'nun hazırladığı «Promete Plânı» na dayanarak demokrasi ve özgürlükleri rafa kaldırmıştır. Üstelik bu faşist darbeye, Nato lideri ülkenin parmağı olmadığına yemin edebilecek pek az kişi bulunacaktır. Bu durumda, sâde vatandaşlar olarak sormak gerekir: Batı Avrupa'da komünist tehdidi azalırken, Türkiye ve Yunanistan'da demokratik sola doğru bir kavuşma beslediği için midir ki, komünist tehdidi artmaktadır?

insanı-Tanrı'nın görüntüsünü öldürmektedir; fakat iyi bir kitabı yok eden kişi, aklın ta kendisini yok etmekte, gözün okuyacağı Tanrının görüntüsünü katletmektedir.»

Kitapları lekeleyen, aslında, bunlara karışan Hükümet parçası ya da Hükümetin çıkarı değildir. Bizim bütün istediğimiz, Hükümetin ilişkilerini açıktır yazarın işine burnunu sokmamasıdır. Bunu istemek, hayır müesseselerinden Hükümetin faaliyetleriyle ilgili olarak istediği şeylerden daha fazla değildir. Fakat şimdi ortaya çift yönlü bir durum çıkıyor:

Tarihin değiştirilmesi, yazarların kendi hükümetlerine güvenilemeyeceği ve hükümetlerin fi kirlerin serbestçe yayılmasına yardım edecek cesaret ve olgunlukta olmadığı yolundaki endişelerini kuvvetlendiriyor.

(1) Ralph P. Slater'in «Kılıç ve Saban», Joseph Hevinin «Canavarın Kucaklaması» kitabı, J. E. Atkinson'un «Politik Harplerin Silâhı olarak Komünist Cephesi», Richard N. Gardner'in «Dünya Düzeninin Peşinde», Hoang Van Chin'in «Sömürgeçilikten Komünizme» si.

BİR ADET

OPONsizi
HUZURA KAVUŞTURUR

Boş yere ıstırap çekmeyiniz

OPON,
baş, diş, adale, lumbago,
romatizma ve sinir
ağrılarına teskin eder.

OPON,
günde 6 tablete kadar
alınabilir

KİTAPLARINI
SUNAR**BATICILIK, ULUSÇULUK VE TOPLUMSAL
DEVİRİMLER**

Yazan : Niyazi Berke 7.50 TL

★

YOKSUL ÜLKELER NASIL SOYULUYOR?

Yazan : Pierre Jalée Çev.: Selâhattin Hilâv 7.50 TL

★

SOSYALİZM VE İSLAMİYETYazan : Roger Garaudy
Çevirenler : Doğan Avcıoğlu - E. Tüfekçi 4,- TL

★

SINIF AÇISINDAN AZ GELİŞMİŞLİK

Yazan : Yves Lacoste Çev. : Sevil Avcıoğlu 4,- TL

★

ASYADA MARKSİZM VE MİLLİYETÇİLİKYazanlar : H. C. d'Encausse ve S. Schram
Çevirenler : Sevil Avcıoğlu ve Adil Aşçıoğlu 6,- TL

★

AMERİKAN HARP DOKTRİNLERİ

Yazan : M. Fahri 12,50 TL

İsteme adresi :

YÖN YAYINLARI
P. K. 512 - İSTANBUL**VARLIK YAYINLARI**

Varlık Yayınevi yeni kitaplarını sunar:

1. Cep Dergisi, 1 Mayıs, Sayı: 7. 3 lira.
2. Ataç: Günlerin Getirdiği - Karalama Defteri; iki kitap birarada. 420 say. 6 lira.
3. Behçet Necatigil: Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü. 580 edebiyatçı, 8 lira.
4. Mareşal von Moltke: Türkiye Mektupları. 5 lira
5. Freud: Cinsiyet ve Psikanaliz, 5 lira.
6. Panait Istrati: Sünger Avcısı, (Y. Nabi) 2 lira.

Deneme yazarımız Ataç, 17 Mayıs 1957 de aramızdan ayrılmıştı. Ne çabuk on yıl geçmiş? Tam yirmi yıl edebiyatımıza egemen bir kalem olarak gözükmüştü. Şair arkadaşımız Ömer Faruk Toprak'ın hazırlamakta olduğu «Anılar Kitabı» ndan Ataç'a ait bir bölümü sunuyoruz.

Ataç efsanesi

Ömer Faruk Toprak

Soğuk bir kış günü, çıplak a-kasyaların yanından geçmişiz. Ankara'nın biraz yağmurlu, biraz karanlık bir gününde yürüyerek, şiirler okunacak bir toplantıya gidiyoruz. Cahit Sıtkı Tarancı'nın her zamankinden daha az konuştuğu bir gün. Islak asfaltta telâsız geçip giden insanları seyrediyoruz. Buruşuk, kirli bir kâğıdı andıran gökyüzünün verdiği sıkıntıyı dışarda bırakarak, salona girdik. Orta sıralarda yer bularak oturuyoruz. Tanımadığımız gençler şiirler okuyorlar. Kürsüde ozanları tanıtan kişi, iri iri sözlerle konuşuyor. Bir ara baktım, yanımdaki boş yere Nurullah Ataç oturmuş. Bana soruyor:

«Kim bu şiir okuyan?»

«Ben de tanımıyorum.»

Biraz daha dinliyoruz. Ataç konuşmadan duramaz. Tekrar soruyor:

«Hep kötü şiirler. Kim düzenlemiş bu matineyi?»

Cahit Sıtkı ve ben cevap vermiyoruz. O âdeta kendi kendine söyleniyor. Kürsüye birbiri arkasına çıkan gerici ozanlarla ince ince alay ederek, kıs kıs güllüyor.

Bana dönerek:

«Sizler okumuyacak mısınız?»

«Hayır» diyoruz Cahit ile beraber.

«O halde kalkıp gidelim buradan. Şiir adına yapılan bu kepa-zeliğe katılmayalım.» Matineyi yarıda bırakarak, dışarda akşamın kirliliğinde yürüyoruz.

Yukarıda gelişigüzel çizdiğim kroki, Ataç'ın tedirgin, kuşkulu profilini vermek içindi. Beraber yürüdüğü ya da bir masada birlikte oturduğu dostları ile iki dakika sonra tartışmaya geçen, ardından kavgaya tutuşan yaradılıştaki idi. Hatırlayabiliyorum ki, kendi kendisi ile uyşamayan kavga eden bir adamdı. Siz huy-larını iyi bilen bir kişi olur da, onun açmak istediği tartışmayı önlemek, yumuşatmak ustalığını gösterirseniz, masanızda oturuyorsa, birden kalkar gider, bulvarında beraber yürüyorsanız, hemen sizden ayrılır, karşı tarafa geçer. Bir süre merhabayı keser. Bir gün bakarsınız, durup dururken yanınıza gelir, sizinle konuşmağa başlar. Sağı solu belli olmaz denen tiplerdendi. Kendisi ile uzun süre dostluk kurabilen kişiler var mıdır bilemem.

Ataç'ın çıkış noktasını araştırırsanız, tutucu bir kaynağa varırsınız. Bir takım yenilikçi hareketlere katılması, onun esasta, derindeki bileşiminin statü quo'cu olduğunu gizliyemez. Sürü-senpet çelişmelere girip çıkışının ayrıntılarını birbir inceleseniz, CHP'nin 1938 ile 1950 arasında, yurt yönetiminde, siyasal güçlerde (mevcudu muhafaza) çizgisinden ayrılmadığını görürsünüz.

Dil çalışmalarının sonucu bir ara iyice aşırıya saplanmıştı. O günlerde sordum kendisine:

«Yeni tilcikler, bu ölçüde üretilir ve kullanılırsa, bunun sonucu bir çıkmaza saplanıp kalı-yacak mıyız?»

Cevabı kesin:

«Hayır, tutan tilcikler tutacak, tutmayanlar dökülecek, geride kalacaklar. Türkçeye özgü dili, o zaman kurmuş olacağız.»

riyetçi oluşları bile bu ilkeyi de-ğıştirmiyor. Ataç, bu iki ozana köprü kurmuş, ikisini sıkı sıkıya birbirine bağlamış bir deneme yazarıdır.

1955 te idi. Şairler Yaprağı dergisi, Ataç üzerine bir soruşturma düzenlemişti. Verilen cevapların bir çoğuna kızdı, söylendi durdu. Benim bir tümcelik cevabımı beğenmişti galiba, karışılınca:

«Verilen cevapların hiçbirini beğenmedim. Yerenleri de övenleri de. Sizinkine kızmadım.» dedi.

Şimdi o günlerin içinden kendi cevabımı çekip çıkarıyorum: «Ataç, batı anlamında ilk sepi-tik yazarımızdır.»

★

Vaktile bir arkadaşım, onun yazılarını kesip topluyordu. Bir gün bana verdi onları. Şimdi o zarfı açıp inceliyorum. İşte, Di-van şiirinden seçmeler yapıyor, seviyor onları. Bu sevgi, onların içinde buldukları koşullar araştırılarak kurulmamış. Kelime sanatını, kelimelere şiir gücü veren ozanları araştırmış, kıymetlendirmiş ama, biçimsel anlayışa tıpatıp uygun bir yorumla-yışı yeğ görmüş. Halk ozanları-na bakışı da öyle. Karacaoğlan'dan, Dertli'den, Emrah'dan söz açarken boşlukta tek başına duruyor, şiirlerini gökten inen bir esinlenme ile bir ilişki kurmayı düşünmüyor. Ozan için, Ulusal kaynaklarımızdan yararlanarak bir bileşime varmayı aklının kı-yısından geçirmemiş. Fransız ya-zarlarını, ozanlarını izlemekten gelen hayranlık, kendisinin en büyük desteği olmuş. Ama hangi Fransız ozanlarının, hangi dönemi biliyor musunuz? Hani Biri-nci Büyük Savaşın sonra ad-larını duyurmuş bazı ozanların getirdikleri sanat akımları var-dır. O yıllarda, hemen hepsinin ana çizgisi biçimsel sanata dayanır. Surrealist, Dadaist, Futurist ve daha benzer akımların içinden geçerek, sonraki gerçek şiir anlayışlarını bulmuşlardır. İşte bu deneme döneminin örnekleri, bi-zim formalistlere ölçü ve ses ol-muştur. Ataç, yirmi yıl bu tür şiiri savunan bir kalem savaşı-lığı yaptı. Bundan ötürü, şimdi-lerde, Ataç'ın çabuk eskidi, çabuk işlevini yitirdi diyenler çoğal-yor.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!**BASIN
İLAN KURUMU**YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.Genel Müdürlük :
Cagaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

OKURKEN NOTLAR

Derler ki 1908 coşkusunda, otuz üç Abdülhamit yılının karanlığından delice çıkınca ortalığa, iki yüzden fazla gazete imtiyazı alınmıştır. Çıkmış, çıkmamış; tutmuş, tutmamış orası pek belli değil ama bu bir sarhoşluk rakamıdır; hiç bir yerde bir toplum, iki yüz parçaya birden bölünemez.

Bir de bugüne bakalım. 1967 ye girdiğimiz günlerde 2078 gazete ve dergi yayımlanmaktaydı yurdumuzda. En iyimser inanç % 50 okuma bilencilere göre, ortalama sürüm payı 7000. Bazı gazetelerin yarım milyona yaklaşan, birçoğunun yüzbinlerin üstündeki baskı sayısını düşünürsek ötekiler hesabına adı anılmaz oranlar; iyice belli ki, dostlar alışverişte görsün bölünüşleri.

Ya kitaplar dünyası? Aynı sayım merkezinin istatistik dikkatlerine göre 1966 yılında basılıp derlenen 6100 eser; 1476 broşür ve notayı çıkarırsak kesinlikle 4624 kitap. İşte onun için, «Her kitaba bir yazı; imkânsız bu yayım bolluğunda» demişim. «Günün kitabı, kitabın günü diye ne kadar titiz bir ölçü tutturursanız tutturun gene de acıklı bir geç kalışla haksızlık edeceksiniz bazılarınıza. Bu yüzden elimde ve gönlümde birikmiş, çoğunu gereğince okumaya yetişemediğim, ötekilere üstün tutarak ayrı bir yazıya konu yapmaya kadar asıl değerlerini tam bilemeyeceğim bir bölüm kitabın adlarını anacağım hiç olmazsa. Biliçli tercihlerin duyurulmasına vesile olan bu sütunların görevidir bu.» (YÖN, 205, 3 Mart 1967)

Aslında her yayım organı, her dergi kümelenişi, her sütun, her imza, açık bir tercihin belli bir bakışın değerini taşır. YÖN sayfalarında Kitaplar sütunu ise açısı iyice belirmiş bir tartının «ağır kazan geç kaynar» tutumu olmalı. Her hafta bir kitap tanıtan güçlü bir ekip kurulabilse bile, yılda çıkanların ancak sekizde birine yetişilebilir; Seçilenlerin seçimi.

İlginç başlıkları ve ağırbaşlı ciltleriyle kendi reklamlarını ne kadar iyi yaparlarsa yapsınlar, Ağaoglu Yayınevinin kültür kitapları dizisine hiç yer ayıramadığıma hayıflanırım hep. Samet Ağaoglu'nun «Kuvayı Milliyet Ruhunu» Dostoyevski'nin «Puşkin Üzerine Konuşma», Paul Ramadier'in «Sosyalizm ve İktidar» Wright Mills'in iki ciltlik «Marksistler» John Reed'in «Dünyayı Sarsan On Gün»ünden sonra Can Yücel'in Türkçe söyleyişle Edmund Wilson'un rahatlık ve eksiksiz bir merakla okunan eseri: Lenin Petrograd'da (532 sayfa, 20 lira, İstanbul, Nisan 1967).

Rasih Güran çevirisiyle «Krenski'nin Hâtıraları»nı da yayımlayacağını duyuran Ağaoglu'nun, çoğu eksik derlemelerle küçük el kitapları çıkaran öteki yayıncılara göre ayrılan yanları, okuyucumuza gerekli görünen eserler seçme dikkatle büyük ciltler basmaktan çekinmeyen sürüm güçleri. Bir iki yıl önce Solohof'un büyük eseri «Ve Durgun Akardı Don»u Tektaş Ağaoglu dört kalın cilt halinde çıkarmaya başladığı zaman Türkçede almış liralık roman görünmemiştir hiç. Birçok kişiye hesapsız bir savrulmuş gibi görünen bu girişim, büyük eserlere susamış bir okuyucu yığınını inanılmaz ilgiyle karşılanmıştır. Doğru çıkan bu tutum ölçüsü de işte o günden beri birçok iyi eserin dilimize gelmesini sağladı. Günlerdir Wilson'un kitabını başucudan eksik etmiyorum; daha uzun bir süre de böylece sürece sanırım.

Geçen yıl ölen çağdaş Bulgar yazarı Dimitir Dimov'dan Burhan Arpad'ın (Almancasından) çevirdiği büyük roman, «Tütün»den söz açmak isterdim. May ve İzlem yayınevlerinin ortaklaşa bastıkları bu güzel eserin birinci cildi 487 sayfa 15 lira. «Sarı Dünya» adını, eserin asıl adına göre anlamlı ve güzel bulmadığımı eklemeliyim. Dimov, son savaştan önceki Bulgar toplumunun genel kesitini verirken, bozuk bir sistem içinde sadece tek bir üretim maddesinin bile nasıl geniş bir insanlar dünyasını etkilediğini, bir tek ürün üzerinde kaynaşan emek ve tutku kavgalarının yarattığı toplumsal kaynaşmayı göstermek istemiş. Bu veteriner profesörünün toprağın sonsuz gerçeğine bitişik olgun yöntemi, nefis bir eser koymuş ortaya. Roman okuyucusunun, o hiç eskimemesini dilediğim, hikâye dinlemek merakıyla, sıcak bir çabuklukla okuyorum Sarı Dünya'yı; ikinci cildin hemen gelmesi isteğiyle.

Asım Bezirci'nin, bilimsel ve nesnel bir eleştiri tutumuyla dikkatle çalışın bu edebiyat emeğinin hiç değilse son eserlerini duyurmak isterim. İlk eserlerinde en gündeş yazarları konu almak acelesinde görünen Bezirci, bir süredir daha eskide kalmış ve işini sonuçlanmış kişilere eğilerek sağlıklı bir yöntem bulmuş oluyor. Sartre, Alain ve Simone de Beauvoir'dan iyi seçilmiş çeviriler de getiren Asım Bezirci, son yıllarda Nurullah Ataç ve Orhan Veli üzerinde titiz bir bibliyografya derlemesiyle başlayan etraflı çalışmalar yapmıştı. İzlem Yayınları arasında çıkan eleştirilerinin ardından (OKUDUKÇA, 20 yazı, Mart 1967, 104 sayfa, 4 lira) Orhan Veli Kanık incelemesinin basılışı, büyük romanlar ve çeviri sosyal eserler kalabalığında gözden kaçmaması gereken bir tür değişikliği. Genellikle yitirdiğimiz bütün sanat adamlarının ardından bitip tükenmez anı hikâyeleri anlata anlata gözden kaçırdığımız edebiyatçı kişiliği, önce eseri değerlendiren böyle bir yöntemle aydınlığa çıkabilir. Söz gelimi Mayıs ayı Ataç'la Sait Faik'i kaybettığımız günlerin yıldönümüyle bakın ne duygusal anı edebiyatı getirecek gene. Onun yerine belki biraz kuru ve ölçülü, ama yirmi beş otuz yıl öncesinin şiir türlerini incelemekle işe baş-

Attilâ İlhan'ın defteri

KADINLAR AKSIYOR

14 Mayıs Pazar

Claude, İstanbul'a geldikten bir kaç gün sonra dikkatimi çekmişti: «— Türk kadınları, hele genç kızlarımız, ne kadar da çok boyanıyorlar? Şaşıtm doğrusu.» Bir kaç hafta sonra bu ilk izlenimini şöyle düzeltti: «— ...Türk kadınları ikiye ayrılmış gibi. Büyük çoğunluğu geçim derdine düşmüş, aydın bir azınlık arasındaki kıyasıya şıklık yarışının tamamen dışında.» Bir yıl kadar sonra, bu defa Paris'te, İsviçreli bir gazetecinin Türkiye gezisi notlarından bazı satırları, altını çizmiş, bana gösteriyor: «... Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi'ne giden adamakıllı boyanmış kızlara rastladım.»

Şimdi ister misiniz madalyonu çevirelim? «Kendini bilen» Fransız kadınlarının pek az boyandıklarını, akli başında saydığım kadın dostlarıma bir türlü anlatmıyorum. «Fransa bu, Fransız kadını bu» diyorlar da başka bir şey demiyorlar. Fakülte çağındaki Batılı kızların ucuz sinema etkilerinden ne kadar uzak, gerek giyim kuşamları gerek davranışlarıyla ne kadar sâde olduklarını, buralara düşenlerinden farketmişsinizdir belki. Bunda gelenek ve göreneğin de (Soylu Fransızlar dikkati çekecek derecede boyanmış bir kadını iyi gözle görmez) hayat pahalılığının da elbet etkisi var. Ama asıl üzerinde durulacak nokta, bu konudaki başka tartışmalarımız sırasında, sanırım yine Claude'un ustaca işaret ettiği:

«— ...Aydın kadın kendi kendine bir kişilik yapamazsa sinema ve basının ona verdiği kişilik sanır, benimser: bu da yarı fahişe dansözlerin, «tüketim hayvanı» sinema yıldızlarının yapma kişiliğidir.»

Eğer gazetelerimizde, resimli dergilerimizde «sosyete» haberlerini izliyorsanız, bileceksiniz: Hangi «nezih» toplantıda, hangi «kibar» sosyete hanımının resmini çekseler, «pozu» sıradan bir dansöz pozudur: Bakışlar baygın, gözler süzgülü, ağız aralık, elde sigara. Canım onlar komprador diyenlerimiz çıkıyor. Peki, ev kızlarının aile arası nişan törenlerinde küp gibi sarhoş olmayı, Ava Gardner havalarıyla iskarpinleri savurup çıplak ayakla «shevi» danslar etmeyi marifet sandıklarını hiç mi duymadınız? Gece kulüplerinde, pahalsı da ucuzu da aynı şey, gecenin bir saatından sonra ne hanımefendilerin ne çılgınca göbekler attıklarını sorun yaşlıca garsonlara, ayıplaya ayıplaya size söylesin.

Uzatmaya ne hacet, diyeceğim belli: Cumhuriyet kadınları, hem de asıl okumuş yazmış olanları, henüz geçerli bir hayat bileşimi yapabilmemiş değillerdir. Çıkmış on tanesini çevirin sokaktan, konuşun, dokuzu herşeyinden yakını. Niye? Evliliği devamlı ve sorumsuz bir flört hayatı, mes-

leklerini zahmetsiz bir foto-roman serüveni diye almışlardır da ondan. Çoğu kocalarını doğru dürüst tanımaz, ondan bir sinema erkeği nitelikleri beklemek yanlışında direndiği için, tatminsizlikler içindedir. O zaman gelsin o zehirli avuntu üçgeni: aşırı süse düşkünlük, cinsel oyun ve kumar! Ben Türkiye'deki büyük şehirlerden başka sokaklarında ruj, göz kalemi ve farı işportada satılan, sabah çarşılarında balo makiyajlı tazeler dolaşan şehir görmedim. Arica iki yüzlü bir erdemlilik perdesi arkasında aklın havsalanın almayacağı bir dedikodu ağı! En ayıp yanı da işin burası bence: tek tek, başkalarının en zararsız davranışlarını kınama yarışına çıkmış, hanımların, kendi aralarında en garip sapsmaları «masum» saymaları. Sokakta pantolonla dolaşiyor diye pekâlâ dürüst komşu hanım çekiştiriliyor, sonra söz gelişi, ne idüğü şüpheli bir gazinonun «kadınlar matinesinde» kadın kılığında şarkı söyliyene tebdil ve boyalı bir «erkek» şarkıcı imâli iltifatlara boğuluyor. En azından bir «tekleme» yok mu bu durumda?

O itirazı biliyorum: «Bunları yapan varlıklı komprador burjuvazisinin parası ve vakti bol «tüketim» kadınlarıdır. Halkın asıl çoğunluğu...». Doğrudur, fakat eksiktir bu yanıt Batı ülkelerindeki üretim kadını tüketim kadını ayırımının ilk bakışta bize uygulanışı gibi görünse de, aslında, bizde yozlaşanların asıl Batılılaşmış ve çalışan kadınlar olması bakımından, epeyce su götürür. Zira, üzülmeyecek bir haldir, aşağılık «sosyete» basınının etkisini birinci derecede benimseyenler, avukat, doktor, öğretmen, mimar vs. hanımlar, ya da bu işleri gören erkeklerin karılarıdır: kimisi lise, kimisi enstitü okumuş, hepsinin aklı fikri «olağanüstü bir yaşantıda» bir takım «ara tabakalar» kadınları: Yıldızlı göz farı, sabahlara kadar kumar, konu komşuyla aşnaşıfne kasabalara girmiştir, üstelik bu kanaldan girmiştir.

Özendiklerini doğru dürüst yapabilecek insanın yüreği yine yanmıyacak. Ne gezer? Yanlış Türk mimarı güneşsiz Batılı duvarları cam evini, çağdalaşmak diye bizim güneş kumkuması kıyılarımıza domaltıp milleti nasıl cayır cayır yakıyor, yanlış Türk Türk kadını, kötü sinema ve yanlış bir edebiyattan uydurduğu yapma bir Batılı kadını örnek edinip hem fizik hem moral yapısını öyle bozuyor. Aşırı süslenmenin de, düpedüz kahbeliği «batıllık» sanmanın da temelinde bu. Hele o sahanda yumurta pişirmesini bilemeyip içki masasında Türkiye'yi kurtaran entelektüel hanımlarımızı hiç açmayın! Ne dediklerine inanıyorum, ne yazdıklarına!

Kadının özgürlüğü, bütün uygarlık haklarını tastamam kullanabilmesi demek, kişiliğini kısıtlamasız geliştirmesi yüceltmesi demektir, kişiliğini kaybetmesi özgürlüğü demek değil!

layarak temler ve şekiller sınıflamasıyla doğru yargılara usul usul varan bu gibi incelemelere ihtiyacımız açık. Hele yeni kuşakların eğitimi bakımından. Bu açıdan Bezirci'nin, alışılmadığı için yadırganan soğukkanlı ve duygulara kapanmış görünen bu hesaph ölçüsünün, geçmişte kalan bütün değerlere çevrilmesi gerekli bir bakıştır. (Orhan Veli Kanık - Şairliği, Eti Yayinevi, İstanbul 1967, 80 sayfa, 3 lira). Papirüs'ün 2. ve 3. sayılarında yayımlanan (Temmuz - Ağustos 1966) Nurullah Ataç incelemesinin de bugünlerde kitap haline geleceğini bekliyoruz. Kendi adında, İsmail Habip edebiyatıyla kullandıkları doldurulmuş okul yıllarını hep yakınlıkla hatırlarım. Bugünkü öğrenciler, edebiyatçının eserini incelerken edebiyat yapmak gereğini duy-

mayan bu nesnel ölçülerden çok yararlanacaklar. Ama bu bilimsel bakışların, bu laboratuvar sayımlarının, bu karşılaştırmalı değerlendirmelerin, bu bibliyografya listelerinin yanında iç dünyalara seslenen ve dikkatlerini uyanan etkili ve titretici, sıcak ve coşkulu, duygulu ve sevgili bir başka ses, bir sanat sesi aramıyacaklar mı? Zaman gösterecek bunu. O vakte kadar Asım Bezirci kendi tutumunu iyice ve kesinlikle belirlemiş bir eleştirmen olarak, belki de bugünün en çalışkan ve sabırlı emeklerinden biri olarak verimli yöntemine devam edecek.

Birdenbire gördüm o resmi: «Aylıklı bıçak, bıçaktan çirkindir» diyordu ozan; o iki dizçökmüş çocuk vücudunun tepesine abanmış eli tabanca-lı, yüreği yaban, suratı sırt-

kan savaş kiralığını; gözleri bağlı masumluluğu, kemikleri fırlamış karnı aç özgürlüğü karıştırmaya hazır o utanmaz kaatilin dergi kapağındaki resmini (Ant, sayı 20.). Birden anlamını yitirdi birçok şey. Dünyanın bir yerinde insan, bu kadar ezilir, bu kadar onuru kırılır, bu kadar acı çekerken zordu başka şeylerle oyalanmak. Bıraktım hepsini kitapların, hatta dergideki ilgili öteki yazıları da okumadan, Dağlarca'nın «Vietnam Savaşımız»ı aldım elime. Aile sofrasında ses ve vükle, hepimiz şiirler okuduk oradan buradan. Eleştiriler, incelemeler, anılar, bilim bir yana, şiirdi hepsinden yüce hepsine odak olan. Yüzyıllar önce bir başka ozan dediği gibi: «Aşk imiş her ne var âlemde - İlm, bir kıylı kaal imiş ancak.»

SOSYAL ADALETİ BIRAKIN!

Şevket Süreyya Aydemir

Kutsal anlamların ve kutsal değerlerde sosyal gâyelerin hafife alınışı, alay veya eğlence konusu edilişi, soysuzlaşmış oligarşilerde, bazı sorumsuz tabakaların tarih içinde görülegelen bir hastalıdır. Ama bu hastalık, bu «yüksek» denilen tabakalarda, çok fena bir ruh yapısından nişan verir...

AKŞAM'da çıkan resim

Hayatının baharında bir genç kız düşününüz. Hattâ belki hayatının baharında bile değil. He nüz çok genç yaşta çocukluktan yeni ayrılma hâlini veren he nüz bozulmamış yüz ifadeleriyle genç kızlığın kapısında bir güzel yaratık...

Ayakları çıplak, bacakları çıplak, omuzları çıplak, göğüsleri yarı meydanda. Ve teşhir edilmiş belki de doğru olmayan yerlerini hattâ örtmeye de yetmeyen şık şık, encik boncuklu bir mini kombinezonla şu bir avuçluk sosyete densizlerine mankenlik yapıyor. Niçin her tarafta çıplak cenecek kadar açık saçık diyeceksiniz? Niçin bu çocuğamsu genç kız, bu encik boncuklu şkırtılar için de diyeceksiniz? Belki aklınıza çağımızın şu yüzkarası ülke rinden bütün dünyaya yayılan kadın ve kız batakhaneleri gelecek Arlaşılan bir barda, bir diskotekte bir geceyarısı sahnesi yapılabilecek diyeceksiniz....

Hayır, öyle değil.. Bu teşhir sahnesinin geçtiği yer, bir hayır cemiyeti toplantısıdır. Toplantıyı düzenleyen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumudur. Orada açılıp sacılan çocuğamsu yüzü genç kız, bir hayır işine atanmış. Ve üzerindeki encik boncuklu şkırdımın da bir adı var: Sosyal Adalet!

Evet Sosyal Adalet! İşte bu ortaya çıkarılan güzel yaratığın hemen her tarafı açık saçık bir rakan şırdımlı nesne ya? Hani her onu seyreden sarhoşta, titrek bir sarhoşta, titrek bir sarhoş elinin birkaç parmağı ile hemen çekilmek, sıyrılmak, parçalanmak buhranları yaratması ayıplanmayacak olan mini kombinezon var ya? İşte onun adı Sosyal Adalet!...

Ve bu Sosyal Adalet derhal 4 bin liraya satılmış! Hayırsever ve Sosyal Adalet'e hayran bir hamivetli vatandaşa...

★

Sosyal Adalet, kutsal bir anlamdır. Çünkü Sosyal Adalet'i özleyen her ülkede yüzbinlerin, milyonların rüyasıdır. Türkiye ise, işte bu ülkelerden biridir. Ama Sosyal Adalet ancak Sosyal Adaletsiz bir toplumda ve soysuzlaşmış bir zevk havasında, gecenin geç saatlarında sarhoşlara derhal cekecek bir yatak unsuru değildir. Çünkü Sosyal Adalet, ne encik boncukluk, ne çıplak et, ne sarhoşluktur. Sosyal Adalet sosyal bir düzendir. Her türlü taşkınlıktan, her türlü ısrar ve sefahatten her türlü gece sarhoşluklarından barlardan batakhanelerden ve hepsinin üstünde 4 liralık kombinezonlar ile 4 bin liralık kombinezonlar arasında ki bin misli yaşayış farklarından temizlenmiş, sıhhatli bir toplum nizamı demektir. Bizim Anayasamız bizim Sosyal Devletimiz, ruhu ile gâyesi ile bu nizam içindir. Ve biz, işte bu ruhtan, bu gâyeden güç alarak şu yarı çıplak genç kızlar üstünde, Sosyal Adaleti bir geceyarısı buhranı hâlinde anlayanlara ve anlatmak isteyenlere diyoruz. ki: Bari Sosyal Adaleti bırakınız! Şu 4 bin liralık Sosyal Adaleti!

Evet Sosyal Adaleti olsun bırakınız! Ve her gün toplumun bazı çevrelerini, bazı tabakalarını müteaffin bir dalga gibi saran, Sosyal Adaleti encik boncuklu bir yatak kıyafeti gibi almak ve teşhir etmek dâlemlîği

nızı bırakınız! Bırakınız ki gecekonducularda dağlarda bellerde bataklıklarda susuz yolsuz hattâ giyeceksiz izbelerde kaderi ne göz yuman milyonlarca insan, hiç olmazsa sizin bu gör-güsüzlüklerinizi, duygusuzluklarınızı bilmemiş olsunlar.

★

Çünkü kutsal anlamların ve kutsal değerlerde sosyal gâyelerin hafife alınışı, alay veya

eğlence konusu edilişi soysuzlaşmış oligarşilerde sorumsuz üst tabakaların, tarih içinde görülegelen bir hastalıdır. Ama bu hastalık, bu üst tabakalarda çok fena bir ruh bozuluşundan nişan verir.

Gerçi biz ne bir vaiz rolünde yiz, ne de insanlar melektir. Ama gene de Sosyal Adaleti bir geceyarısı yatak malzemesi gibi teşhir etmenin ve millete böyle

göstermenin aleyhindeyiz. Çünkü böyle bir ölçsüzlük, toplumu sıhhati hesabına fena bir işarettir. Ve toplumun havasını bozar. Kutsal anlamlara Sosyal gâyelere saygı göstermeli ve bunları çıplak kadın meselesi hâline getirmemeliyiz. Sonra da kolay kazanılmış ve avuç avuç israf edilen para, her şey demek olmamalı. Ve bu parayı güç kazanan, hattâ kazanamayan tabakalarda yeis ve fırtınalar yaratılmamalıdır.

Kutsal anlamların hafife alınışı hiç şüphe yok ki, bir sosyal bozulmuş alametidir. Bir zaman bir gezide Paris'te bir müzik sahnesi seyretmişim. O zamanın yaşlı şöhreti Mistinguette hâlâ sahnede idi. Hâlâ eski günlerin son artıkları olan bacaklarını teşhir ederek nu maralar yapıyordu. Son numara ipini elide tuttuğu bir fino köpeği ile çıktı. Ama bu fino köpeğinin sırtına Fransız milli bayrağının renklerini taşıyan bir şey geçirilmişti. Mistinguette bir taraftan oynar sırar ve nihayet birkaç delikanlının omuzunda bacaklarını açıp sahneyi devrederken sırtında Fransız bayrağının renklerini taşıyan fino köpeği de bir sürü maskaralıklar yapıyordu. Ve omuzlardaki tur, Marseilla ile bitti! Bana hüzün veren bu sahneyi o zaman yazı yazdığım dergiye "Fransız ihtilâlinin mezarı başında!" başlıklı bir yazı ile yazdım. Ve o zamanki Fransada Fransız ihtilâlinin basında da ha nice sahneleri de gördüm. Mistinguette'in maskaralıkta rında Marseillaise çalınırken de kimse bunu yadırgamadı. Bütün sarhoş gençler, yaşlı bacak teşhircisine «Vive Maman! Vive Maman!» diye haykırıyorlardı. Ama birkaç sene sonra bu delikanlılar, o milyarlara mal olan Maginot savunma hattını, âdetâ silâh atmadan bırakıp kaçtılar ve düşman Paris'e girdi.

Fakat biz gene de Sosyal Adalletten ümidimizi kesmiyelim. Gene ona inanalım. Çünkü Sosyal Adalet olmazsa ve Sosyal Adalet eğlence konusu olursa, Anayasamız ve Sosyal Devlet anlayışımız hakikaten zedelenir. Ve bunların zedelenisi de hiç iyi değildir.

Ancak bu arada ve şkırdımlı gösterilerin tertipçisi Çocuk Esirgeme Kurumuna da birkaç söz söylemek isteriz. Bu kurum hakkında ve bu hafifliğine göre hüküm vermek elbette yakışmaz. Ama onu biliyorum ki, bu kurum, dikkatli, duygulu ve hakikaten faziletli bir insanın elinde doğdu. Bu insanı tanırım. Eğer kurucu Dr. Fuat Omay sağ olsaydı, bu sahneye müsaade etmezdi. Yahut bir yatak oyuncağının adına Sosyal Adalet dedirtmezdi. Çünkü Sosyal Adalet, onun gâyelerinden biriydi. Kurumu da ona hizmet için kurdu. Ve bu ülküsüne kavuşabilmek için, bir bağımsız Türkiyenin yaratılabilmesi uğrunda çok çileler çekti. Hatta bir defasında ve bu yolda canını, Mustafa Kemal'e baş kaldıran âsilerin, yobazların ve bunların başında bulunan Kör İmam'ın darağacında vermesi, bir dakika meselesi olmuştu (1).

Hem Sosyal Adalete, hem Dr. Fuat Omay'ın hatırasına saygı göstermek lâzım değil mi?

(1) S.S. Aydemir, Tek Adam, Cilt: II, İc İsvanlar